

**ESKİŞEHİR İLİNDE BİR ÜNİVERSİTEDE
ÖZEL AMAÇLI İNGİLİZCE KULLANAN
TÜRK YETİŐKİNLERİN ADLANDIRMA,
ANLAMSAL YAKINLIK VE KATEGORİK
ÜRETİM ETKİNLİKLERİNDE İKİ DİL
KULLANIMLARININ İNCELENMESİ**

Nida Şanlı Colay
Yüksek Lisans Tezi

**ESKİŞEHİR İLİNDE BİR ÜNİVERSİTEDE
ÖZEL AMAÇLI İNGİLİZCE KULLANAN
TÜRK YETİŐKİNLERİN ADLANDIRMA,
ANLAMSAL YAKINLIK VE KATEGORİK
ÜRETİM ETKİNLİKLERİNDE İKİ DİL
KULLANIMLARININ İNCELENMESİ**

Nida Şanlı Colay
Yüksek Lisans Tezi

ANADOLU ÜNİVERSİTESİ
Sağlık Bilimleri Enstitüsü
Dil ve Konuşma Terapistliği Anabilim Dalı
Eskişehir, 2008

Tez Danışmanı :Doç. Dr. İlknur Maviş

JÜRİ ve ENSTİTÜ ONAYI

Nida Şanlı Colay 'ın Türkçe-İngilizce Konuşan İkidilli Bireylerde Adlandırma, Anlambilgisel Yakınlık, Kategorik Üretim Etkinlikleriyle Sözcüğe Erişimin İncelenmesi başlıklı, Anabilim Dalı'ndaki Yüksek Lisans , 04. Aralık 2008 tarihinde, aşağıdaki jüri tarafından Anadolu Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca değerlendirilerek kabul edilmiştir.

	Adı-Soyadı	İmza
Üye (Tez Danışmanı)	Doç. Dr İlknur MAVİŞ Anadolu Üniversitesi	.....
Üye	Prof. Dr. Seyhun TOPBAŞ Anadolu Üniversitesi	.....
Üye	Yard. Doç. Zeynep ERK EMEKSİZ Anadolu Üniversitesi	.....

Anadolu Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun
..... tarih ve ..... sayılı kararıyla onaylanmıştır.

Sağlık Bilimleri Enstitüsü Müdürü

Prof. Dr. Yasemin YAZAN

ÖZGEÇMİŞ

Bireysel Bilgiler:

Adı ve Soyadı: Nida ŞANLI COLAY
Doğum Tarihi ve Yeri: 1983, MERSİN
Uyruğu: T.C.
Medeni Durumu: Evli
İletişim Adresleri: 249/2 sok, Sarıgöllüler sitesi, C blok, kat: 2,
Daire: 3, Bornova/İZMİR
E-mail: nidasanli@yahoo.com
Tel: 0505 394 32 60

Eğitim Durumu:

2001: Özel Toros Lisesi / MERSİN
2005: Dokuz Eylül Üniversitesi Fizik Tedavi ve
Rehabilitasyon Yüksekokulu
2005-: Anadolu Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dil
ve Konuşma Terapistliği ABD.
Yabancı Diller: İngilizce

Mesleki Deneyim:

2005-2006 Özel Atamer Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi
2006-2008 Acar Fizik Tedavi Dal Merkezi
2008- Destek İşitme Konuşma Merkezi
2008- Fazi Dil Konuşma Merkezi

Bilimsel Etkinlikler

Kurs ve Eğitimler

Dysphagia Therapy; Msc, CCC SLP Mindy Granberry (USA), Anadolu
Üniversitesi, 27.02-04.03 2006
Speech and Language Delay and Intervention; Jean Brown (Arizona State
University), Cathy Bacon (Arizona State University), Anadolu Üniversitesi,
26-28.04.2006
Ses Bozuklukları ve Terapisi; Ph.D, CCC-SLP Melda KUNDUK (Lousiana
University, USA), Anadolu Üniversitesi, 26-30.12.2006
CSL-Bilgisayarlı Akustik Analiz Uygulamaları, seminer, Dr.İsmail KOÇAK,
2006
Ses Terapisi Teknikleri, Dr. İsmail KOÇAK, 2006
Konuşmada Akıcılık Bozukluğu, Hızlı Konuşma, Kekemelik Değerlendirmesi
ve Terapi Yöntemleri. Prof. Kenneth O.St.Louis, 2006

Ses Bozukluklarının Değerlendirilmesi ve Videostroboskopi Kullanımı, Dr. İsmail KOÇAK, 2006

CADL-2: Afazi Değerlendirme Testi, Pace Afazi Terapisi; Prof. Dr. Audrey Holland (University of Arizona), Prof. Dr. Albyn DAVIS (The University of Massachusetts), Anadolu Üniversitesi, 08-09.09.2007

Dealing with Challenging and Escalating Behaviour, Creating a Positive, Effective and Respectful School Environments for All Students; Annemieke Golly Ph.D (University of Oregon), Anadolu Üniversitesi, 12.09.2007

PECS, Prof. Dr. Gönül Kırcaali-İftar (Anadolu Üniversitesi), Anadolu Üniversitesi, 13-14.06.2007.

Yutma Bozuklukları Değerlendirme ve Terapisi, Ph.D, CCC-SLP Melda KUNDUK (Lousiana University, USA), 24-27.12.2007.

Beginners Workshop for Primary Educators, Ayşegül Turan (Makaton Tutor), 03.08

Çocuklara, Gençlere ve Yetişkinlere Yönelik Kekemelik Terapisinde Farkındalık, Duyarsızlaştırma ve Modifikasyon Çalışmaları, Susanne Rosenberger, 7-9 Ekim 2008

TEŞEKKÜR

Bu çalışmanın her aşamasında bana göstermiş olduğu sonsuz sabır ve sevginin yanı sıra kendimi her sıkışmış hissettiğimde bana çözüm yolu olacak yönlendirmeleri yapan, odasının kapısını her çaldığımda bana zaman ayıran tez danışmanım Doç. Dr. İlknur MAVİŞ'e hep yanımda olduğu ve tüm emekleri için,

Türkiye'yi böyle bir meslek dalıyla tanıştıran ve tüm dil ve konuşma terapistlerine karakteri ve yapmış olduğu tüm akademik çalışmalarıyla örnek olan Anadolu Üniversitesi Dil ve Konuşma Bozuklukları Araştırma ve Uygulama Merkezi Müdürü Prof. Dr. Seyhun TOPBAŞ'a,

Bu çalışmanın istatistik çalışmalarında bana göstermiş olduğu SONSUZ sabrından ötürü Yard. Doç. Dr. Cengiz BAL'a,

Bu çalışmanın tüm katılımcılarına değerli zamanlarını aldığım için,

İki sene boyunca hep yanımda olan, bana sabretmeyi öğreten, bıkmadan beni her zaman dinleyen ve sorunlara beraber çözüm aradığımız, dil ve konuşma terapisti adayı, melek ev arkadaşım Ar. Gör. Aslıhan ŞEN'e,

Tezin her aşamasında moral ve motivasyon desteklerinden ötürü hayat arkadaşım Kemal COLAY'a,

Şu anda bulunduğum noktayı borçlu olduğum, benim her şeyim olan, her daim tüm sevgi ve sıcaklığıyla yanı başımda olan, canım ailem: kardeşlerim Seda ve İnci ŞANLI'ya, anneciğim Hüda ŞANLI'ya, babaçkom Ali ŞANLI'ya

SONSUZ TEŞEKKÜR EDERİM.

TÜRKÇE-İNGİLİZCE KONUŞAN NORMAL İKİDİLLİ BİREYLERDE ADLANDIRMA, ANLAMSAL YAKINLIK, KATEGORİK ÜRETİM ETKİNLİKLERİYLE SÖZCÜĞE ERİŞİMİN İNCELENMESİ

ÖZET

Çok dilli dünyada yaşamın kaçınılmaz bir sonucu olarak iki/çok dillilik bir gerekliliktir. Diller ve kültürler arası bu etkileşimin hızla artması, İkidilli birey sayısında artış ve böylece kliniklerde de İkidilli vakaların artmasına neden olmuştur. Bu çalışmanın Türkçe-İngilizce konuşan İkidilli bireylerin sözcüğe erişimiyle ilgili bilgi sağlamada yararlı olacağı ve terapi sürecine yol göstereceği düşünülmektedir.

Çalışmaya yaşları 25-57 arası, 22 Türkçe-İngilizce konuşan İkidilli birey katılmıştır. Tüm katılımcılar öncelikle dil kullanım ve yeterliliklerini kendilerinin değerlendirdikleri dil kullanım anketini doldurmuşlardır. Daha sonra katılımcılardan 152 resmi adlandırmaları istenmiş ve Türkçe-İngilizce diller arasındaki performans farklılıklarına göre katılımcıların dil baskınlık düzeyleri belirlenmiş ve katılımcılar ' dengeli', 'az-dengeli', 'Türkçe baskın' şeklinde gruplandırılmıştır. Anlamsal yakınlık etkinliğinde katılımcılardan, 117 İngilizce ve Türkçe sözcük çiftinin anlamsal yakınlıkları tahmin etmeleri, kategorik üretim etkinliğinde ise katılımcılar gündelik yaşamda sıkça kullanılan kategorilere ait nesne adlarını üretmeleri istenmiştir.

Tüm baskınlık grupları arasında İngilizce adlandırmada önemli farklılık saptanırken, anlamsal yakınlık tahmini puanlamalarında diller ve gruplar arası önemli bir farklılık olmadığı bulgusuna ulaşılmıştır. Türkçe kategorik üretimde yiyecekler kategorisinde dengeli-az dengeli gruplar arasında anlamlı farklılık saptanmıştır. İngilizce kategorik üretimde giyecekler kategorisinde dengeli-Türkçe baskın grup arasında anlamlı farklılık oluşu bulgusuna ulaşılmıştır. Çeviri denkliği olan sözcüklerde hayvanlar ve giyecekler kategorisindeki farklılıkların dengeli-az dengeli grup arasındaki farklılıktan, çiftlik hayvanları kategorisindeki gruplar arası farklılığın ise dengeli-Türkçe baskın, dengeli-az dengeli grup arasındaki farklılıktan kaynaklandığı bulgusu elde edilmiştir. Dil kullanım anketiyle baskınlık grupları arasında anlamlı ilişki olmadığı bulgusuna ulaşılmıştır.

Sonuç olarak dil değerlendirme anketinin Türkçe-İngilizce konuşan ikidilli bireylerin dil becerilerini değerlendirme için uygun bir araç olmadığı, adlandırma gibi performans belirleyici etkinliklerin baskınlık belirlemede daha etkili olacağı düşünülmektedir. Her İkidilin ortak bir anlam merkezini paylaştıkları, dengeli İkidilli bireylerin kavram merkezindeki kavramları geri çağırma daha başarılı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Sözcükler: İkidillilik, adlandırma, anlamsal beceri, kategorik üretim.

**ANALYSES OF LEXICAL ACCESS IN
TURKISH-ENGLISH NORMAL BILINGUALS
By CONFRONTATION NAMING, SEMANTIC RELATEDNESS &
CATEGORIC GENERATION TASKS**

ABSTRACT

Inevitable consequence of living in a multilingual world obliges bi/multilingualism as an absolute necessity. Rise in amount of interaction between languages and cultures results in increased number of bilingual individuals therefore increased number of bilingual clients in clinics of disorders. Findings of this study is thought be beneficial of increased knowledge of language processing in bilingual individuals and to be foundation for therapies.

22 Turkish-English bilingual participants, age ranged 25-27 was included in this study. All participants filled language usage questionnaire by which they were assessed for their language usage and ability in both languages. In confrontation naming task, participants were asked to name 152 pictures in Turkish and English and according to naming performance differences, participants are divided into 'balanced', 'low-balanced' and 'Turkish dominant' group. In semantic relatedness task, participants grade the relatedness level between 117 word pairs in both languages. In category generation task participants produce objects in determined categories which are commonly used in daily living.

In English confrontation naming task, significant differences across all groups were determined. No significant difference was observed between the ratings of word pairs in either language across participants in any group in semantic relatedness task. In category generation task, balanced group produced significantly more objects than less balanced group in 'food' category in Turkish; balanced group generated significantly more category members than Turkish dominant group in English 'clothing' category; balanced group produce significantly more translation equivalent objects than less balanced group in 'animals' and 'clothing' categories; in addition, significant difference between balanced and Turkish dominant, balanced-less balanced group grow out of translation equivalent words in 'farm animals' category. Main results of the study are the following:

a) Language usage questionnaires are not effective tools in self-evaluating language abilities among Turkish-English bilinguals; b) Performance based tasks such as naming would be more effective to determine language dominance. c) Languages share same concept memory, d) Balanced bilinguals can retrieve concepts more successfully.

Keywords: bilingualism, confrontation naming, semantic relatedness, categoric generation

İÇİNDEKİLER

	SAYFA
JÜRİ ve ENSTİTÜ ONAYI	i
ÖZGEÇMİŞ	ii
TEŞEKKÜR	iv
ÖZET	v
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER	vii
ÇİZELGELER DİZİNİ	x
ŞEKİLLER DİZİNİ	xii
KISALTMALAR DİZİNİ	xiii
GİRİŞ ve AMAÇ	1
KAYNAK BİLGİSİ	3
İkidillilik Nedir?	3
İkidillikte Hafıza Modelleri	4
İkidilli Bireylerde Sözcük Uyarım Modelleri	6
İkidillilerde Anlambilgisinin Değerlendirilmesi	10
<i>İkidillilerde adlandırma değerlendirme</i>	11
<i>İkidillilerde çeviri denkliği olan sözcükler değerlendirme</i>	12
<i>İkidillilerde anlamsal yakınlık değerlendirme</i>	13
<i>İkidillilerde kategorik üretim değerlendirme</i>	13
Türkiye'de İkidillilik Oluşum Süreci	15
İkidillilerde Dil Yeterliliğinin Değerlendirilmesi	17
<i>İkidilli bireylerde değerlendirmeyi etkileyen faktörler</i>	18
GEREÇ ve YÖNTEM	20
Araştırmanın Deseni	20
<i>Katılımcılar</i>	20
<i>Katılımcıların dil yeterliliğinin belirlenmesi</i>	20
<i>Veri toplama yöntemi</i>	21
<i>Adlandırma</i>	22
<i>Adlandırma puanlama</i>	23
<i>Anlamsal yakınlık tahmini</i>	23
<i>Anlamsal yakınlık tahmini puanlama</i>	23
<i>Kategorik nesne üretimi</i>	24
<i>Kategorik nesne frekansı puanlama</i>	24
<i>Verilerin istatistiksel analizi</i>	24

BULGULAR ve TARTIŞMA	26
Adlandırma	
<i>Katılımcıların Türkçe adlandırma doğrulukları nasıldır?</i>	26
<i>Katılımcıların İngilizce adlandırma doğrulukları nasıldır?</i>	27
<i>Katılımcıların Türkçe ve İngilizce adlandırma puanlarına göre baskınlık düzeyleri nasıldır?</i>	27
<i>Dengeli, az dengeli ve Türkçe baskın gruplar arasında Türkçe ve İngilizce adlandırma doğrulukları açısından anlamlı bir fark var mıdır?</i>	29
Anlamsal Yakınlık Tahmini	29
<i>Katılımcıların Türkçe sözcük çiftlerini anlamsal yakınlık açısından değerlendirmesi nasıldır?</i>	29
<i>Katılımcıların İngilizce sözcük çiftlerini anlamsal yakınlık açısından değerlendirmesi nasıldır?</i>	30
<i>Baskınlık grupları arasında Türkçe ve İngilizce dilinde anlamsal yakınlık tahminleri açısından bir farklılık bulunmakta mıdır?</i>	34
Kategorik Üretim	35
<i>Katılımcılardan elde edilen Türkçe kategorik üretim frekansları nasıldır?</i>	35
<i>Türkçe kategorik üretim açısından dil baskınlık grupları arasında farklılık göstermekte midir?</i>	36
<i>Katılımcıların İngilizce kategorik üretim frekansı nasıldır?</i>	37
<i>İngilizce kategorik üretim açısından dil baskınlık grupları arasında farklılık var mıdır?</i>	37
<i>Çeviri denkliği olan sözcük frekansı nasıldır?</i>	39
<i>Çeviri denkliği olan sözcük frekansı dil baskınlık grupları arasında farklılık göstermekte midir?</i>	39
Tartışma	42

	SAYFA
SONUÇ ve ÖNERİLER	48
Uygulamaya İlişkin Öneriler	48
İleri Araştırmalar İçin Öneriler	49
Sınırlılıklar	49
KAYNAKLAR	50
EKLER	53
EK-1 Dil Kullanım ve Yeterlilik Anketi	54
EK -2 İngilizce Adlandırma Etkinliği Sözcük Listesi	60
EK-3 Türkçe Adlandırma Etkinliği Sözcük Listesi	62
EK-4 Doğru ve Yanlış Kabul Edilen Adlandırmalar	64
EK-5 Türkçe Anlamsal Yakınlık Tahmini Anketi	68
EK-6 İngilizce Anlamsal Yakınlık Tahmini Anketi	70

ÇİZELGELER DİZİNİ

ÇİZELGE NO ve ADI		SAYFA
Çizelge 1	Katılımcı Bilgileri	21
Çizelge 2	Uygulama Gruplandırması	22
Çizelge 3	Katılımcıların Türkçe Adlandırma Doğrulukları ve Doğruluk Yüzdesi	26
Çizelge 4	Katılımcıların İngilizce Adlandırma Doğrulukları ve Doğruluk Yüzdesi	27
Çizelge 5	Türkçe Baskın İkidilli Katılımcılarda Türkçe ve İngilizce Adlandırmada Doğru Sayıları, Doğruluk Yüzdeleri ve Doğruluk Yüzde Farkları	28
Çizelge 6	Dengeli İkidilli Katılımcılarda Türkçe ve İngilizce Adlandırmada Doğru Sayıları, Doğruluk Yüzdeleri ve Doğruluk Yüzde Farkları	28
Çizelge 7	Az Dengeli İkidilli Katılımcılarda Türkçe ve İngilizce Adlandırmada Doğru Sayıları, Doğruluk Yüzdeleri ve Doğruluk Yüzde Farkları	29
Çizelge 8	Türkçe ve İngilizce Anlamsal Yakınlık Puanı Ortalamaları	30
Çizelge 9	Türkçe Sözcük Çiftleri Anlamsal Yakınlık Tahminlerinin Gruplar Arası Farklılıkları	34
Çizelge 10	İngilizce Sözcük Çiftleri Anlamsal Yakınlık Tahminlerinin Gruplar Arası Farklılıkları	35
Çizelge 11	Türkçe Kategorik Üretim Frekansları	
Çizelge 12	Dengeli, Az-Dengeli ve Türkçe Baskın İkidilli Gruplarda Yiyecek, Öğle Yemeğinde Yenenler, Doğum Gününde Yenenler Türkçe Kategorik Üretim Frekansları	36
Çizelge 13	Dengeli, Az-Dengeli ve Türkçe Baskın İkidilli Gruplarda Hayvanlar, Hayvanat Bahçesindeki Hayvanlar, Çiftlik Hayvanları Türkçe Kategorik Üretim Frekansları	36

Çizelge 14	Dengeli, Az-Dengeli ve Türkçe Baskın İkidilli Gruplarda Giyecekler, Yazlık Giyecekler, Kışlık Giyecekler Türkçe Kategorik Üretim Frekansları	36
Çizelge 15	Türkçe Kategorik Üretimde Anlamalı Fark Elde Edilen Kategoriler	37
Çizelge 16	İngilizce Kategorik Üretim Frekansları	37
Çizelge 17	Dengeli, Az-Dengeli ve Türkçe Baskın İkidilli Gruplarda Yiyecek, Öğle Yemeğinde Yenenler, Doğum Gününde Yenenler İngilizce Kategorik Üretim Frekansları	38
Çizelge 18	Dengeli, Az-Dengeli ve Türkçe Baskın İkidilli Gruplarda Hayvanlar, Hayvanat Bahçesindeki Hayvanlar, Çiftlik Hayvanları İngilizce Kategorik Üretim Frekansları	38
Çizelge 19	Dengeli, Az-Dengeli ve Türkçe Baskın İkidilli Gruplarda Giyecekler, Yazlık Giyecekler, Kışlık Giyecekler İngilizce Kategorik Üretim Frekansları	38
Çizelge 20	İngilizce Kategorik Üretimde Anlamalı Fark Elde Edilen Kategoriler	39
Çizelge 21	Kategorik Üretimde Çeviri Denkliği Olan Sözcük Frekansları	39
Çizelge 22	Dengeli, Az-dengeli, Türkçe Baskın İkidilli Gruplarda Yiyecekler, Öğle Yemeğinde Yenenler, Doğum Gününde Yenenler Kategorilerinde Çeviri Denkliği Olan Sözcük Üretim Frekansları	39
Çizelge 23	Dengeli, Az-Dengeli ve Türkçe Baskın İkidilli Gruplarda Hayvanlar, Hayvanat Bahçesindeki Hayvanlar, Çiftlik Hayvanları Kategorilerinde Çeviri Denkliği Olan Sözcük Üretim Frekansları	40
Çizelge 24	Dengeli, Az-Dengeli ve Türkçe Baskın İkidilli Gruplarda Giyecekler, Kışlık Giyecekler, Yazlık Giyecekler Kategorilerinde Çeviri Denkliği Olan Sözcük Üretim Frekansları	40
Çizelge 25	Çeviri Denkliği Olan Sözcük Frekansında Gruplar Arası Farklılıklar	4

ŞEKİLLER DİZİNİ

ŞEKİL NO ve ADI

		SAYFA
Şekil 1	Sözcük İlişkili Model	4
Şekil 2	Kavram Aracılı Model	5
Şekil 3	Yenilenmiş Hiyerarşik Model	5
Şekil 4	Sözcüksel Nodların Uyarım Akışı	7
Şekil 5	Kademeli Modellerdeki Sözcüksel Nodların Uyarımı	8
Şekil 6	Kökdaş Olan ve Olmayan Sözcüklerin Uyarım Şeması	9
Şekil 7	Sözel Adlandırmada Bilişsel İşleme	11

SİMGE ve KISALTMALAR DİZİNİ

ANOVA	: Tek Yön Varyans Analizi
K	: Kadın
E	: Erkek
Öğr.	: Öğrenme
Y.	: Yıl
TR	: Türkçe
İNG	: İngilizce
Ort.	: Ortalama
Ss.	: Standart Sapma
Yiy	: Yiyecekler
Öğle Y.	: Öğle Yemeğinde Yenenler
D.G.Y.	: Doğum Gününde Yenenler
H.B.H.	: Hayvanat Bahçesindeki Hayvanlar
Çiftlik H.	: Çiftlik Hayvanları
Giy	: Giyecekler
Yaz G.	: Yazlık Giyecekler
Kış G.	: Kışlık Giyecekler

GİRİŞ ve AMAC

İletişim, hayatın başlangıcından bu zamana kadar süregelen ve insanlığın evrimiyle dinamikleşmiş bir süreçtir. Dil, toplumda iletişim, bireyler arası düşünce, grup içi, gruplar (grup kimliği) ve nesiller arası (kültürel aktarım) iletişime imkan veren önemli bir rol üstlenmektedir. Herkes ait olduğu toplumun sosyal sınıf, etnik köken, uyruk, din gibi özelliklerine dayanan topluluklarının üyesidir (Topbaş, 2005) ve bu topluluklar sürekli bir etkileşim halindedir. İnsanlar arasındaki bu etkileşim ilişkisinin köprüsü iletişimdir. İnsan, doğduğu andan itibaren dil yeteneğini kullanarak hayatını, çevresini, bütün olarak evreni dil aracılığıyla sormuş, sorgulamış ve hayatını sürdürmek için gerekli bilgi ve deneyimi edinmiştir (Türk Talim Terbiye Kurulu Raporu [TTKB], 2004). Bireyin bir topluluk içinde ya da başka topluluklarla bir amaç için iletişime geçmesi farklı etkileşimlerin oluşmasına neden olmaktadır. Bu farklı etkileşimlerden bir tanesi ise iki ya da çok dilliliktir.

İki dillilik -daha genel olarak çok dillilik- bugün dünyanın en belirgin gerçeklerindedir. Kişilerin farklı ülkelerden bireylerle iletişime geçme isteği ve gerekliliği, çok dilliliği beraberinde getirmektedir. İletişim teknolojilerinin hızlı ve sürekli gelişmesi insanlarda diller ve kültürler arası global bir etkileşime neden olmuştur (Silva, 2000). Globalleşmenin hızlanmasına bağlı olarak kişiler, kendi sözel repertuarlarına yeni bir dil ekleme avantajının farkına vardıklarından dolayı iki/çok dillilik hızlı bir artış göstermektedir. Küreselleşmenin getirisi olarak siyasi, sosyal, ekonomik ve askeri alanlarda uluslar arası etkileşimler ön planda yer almaktadır (Yüce, 2005).

Ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınmanın temel bileşeni evrensel bilgiye, değer ve standartlara erişebilmektir. Evrenselliğe erişmede, uygarlık değerlerinin geliştirilmesi ise zengin bir bilgi ve kültür birikiminden yani çok yönlü iletişimden geçmektedir. Bu çok yönlü uluslararası iletişimin gerçekleştirilebilmesi için de istenen bilgi birikimini sağlamış modern toplumların dillerini öğrenmek gerekmektedir. İki/çok dilliliğin önemi, uluslararası bu çok yönlü iletişim yani çok boyutlu ilişki, haberleşme ve paylaşımı gerçekleştirmedeki vazgeçilmez rolünden kaynaklanmaktadır (TTKB, 2004).

Dünyada 5,000'e yakın dil konuşulduğu tahmin edilmektedir ve dünyanın bir çok yerinde ikidillilik istisna değil, bir kuraldır (Gollan ve ark., 2005). David Cristal, yeni doğan çocukların üçte ikisinin ikidilli bir çevrede büyüdüğünü iddia etmektedir. Yaklaşık olarak dünya nüfusunun yarısı ya da üçte biri ikidillidir. İkidillilik ya da çok dillilik ülke popülasyonlarının çoğu için gündelik yaşamda normal bir unsur ve dikkat çekmeyecek bir gerekliliktir (Bhaita ve Ritche, 2006). Dilsel açıdan farklı toplulukların bir arada olmasından kaynaklanan demografik farklılıklar çok dillilik ve çok kültürlülük araştırma ve uygulamalarının artmasına önem kazandırmıştır (Marian ve ark, 2007).

Diller ve kültürler arası bu etkileşimin hızla artması, ikidilli birey sayısında artış ve böylece kliniklerde de ikidilli vakaların artmasına neden olmuştur. Bu artış ikidilli bireylerde biliş ve dilin temel özelliklerine odaklanmayı zorunlu hale getirmiştir. Elde edilen bilgiler, ikidilli bireylerde edinilmiş dil ve biliş bozukluklarının değerlendirme ve terapileri için temel noktaları oluşturmaktadır. İki dilli bireylerdeki dilsel ve bilişsel organizasyonun, ilişki ve işlemlenin

anlaşılması bu bireylerdeki dil bozukluklarının tanı, terapi ve iyileşme süreciyle ilgili saptamalar yapmak için gereklilik göstermektedir (Edmonds ve Kiran,2004).

Türkçe-İngilizce konuşan ikidilli bireylerle ilgili araştırmalar alan yazında çok kısıtlı sayıda ve araştırmalarda özellikle ikidilli çocuklarla yapılarak, çocukların dil özelliklerine yoğunlaşmıştır (Sofu ve Ertekin, 2002; Haznedar, B., 2007). İki dilli katılımcısı (Türkçe-Almanca) afazili bir bayan ile yapılan çalışma ise sentaks ağırlıklıdır (Gürel,2004).

Bu tez çalışması Türkçe-İngilizce konuşan ikidilli bireylerin, çalışmanın bağımsız değişkenleri olan sözcük adlandırma, anlamsal yakınlık ve kategorik üretim yoluyla, anlambilgisel erişimlerini incelemeyi ve her ikidilde adlandırma, anlamsal yakınlık ve kategorik üretimle ilgili bulgular oluşturmayı hedeflemektedir. Bu çalışmayla elde edilen bilgilerin Türkçe-İngilizce konuşan ikidilli bireylerin dilsel süreçleriyle ilgili bilgi sağlamada yararlı olacağı düşünülmektedir.

Bu amaçlar doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranacaktır:

A. Adlandırma etkinliğinde:

1. Katılımcıların Türkçe adlandırma doğrulukları nasıldır?
2. Katılımcıların İngilizce adlandırma doğrulukları nasıldır?
3. Katılımcıların Türkçe ve İngilizce adlandırma puanlarına göre ikidillilik baskınlık düzeyleri nasıldır?
4. Baskınlık grupları arasında adlandırma doğruluğu açısından anlamlı bir farklılık var mıdır?

B. Anlamsal yakınlık etkinliğinde:

5. Katılımcıların Türkçe sözcük çiftlerini anlamsal yakınlık açısından değerlendirmeleri nasıldır?
6. Katılımcıların İngilizce sözcük çiftlerini anlamsal yakınlık açısından değerlendirmeleri nasıldır?
7. Katılımcıların anlamsal yakınlık tahminlerinde baskınlık düzeyine göre belirlenen gruplar arası bir farklılık bulunmakta mıdır?

C. Kategorik Üretim etkinliğinde:

8. Katılımcıların Türkçe kategorik üretim frekansları nasıldır?
9. Katılımcıların Türkçe kategorik üretim frekansları dil baskınlık grupları arasında farklılık göstermekte midir?
10. Katılımcıların İngilizce kategorik üretim frekansları nasıldır?
11. Katılımcıların İngilizce kategorik üretim frekansları dil baskınlık grupları arasında farklılık göstermekte midir?
12. Katılımcıların çeviri denkliği olan sözcük (farklı seanslarda elde edilen çeviri denkliği olan sözcükler) frekansı nasıldır?
13. Katılımcıların çeviri denkliği olan sözcük frekansı dil baskınlık grupları arasında farklılık göstermekte midir?

KAYNAK BİLGİSİ

İkidillilik Nedir?

İkidilli bireyler genellikle birden fazla dili bilen ve kullanan bireyler olarak tanımlanmaktadır fakat ikidillilik çok farklı görünümleri olan psikolojik ve sosyo-kültürel dilsel davranışlar içeren olaydır. Araştırmacılar arasında hemfikir olunan ikidillilik tanımı yoktur. Alanyazında ikidilliliğin sınırları, 'ikidilli doğuştanmış gibi kontrol edebilen bireyler' gibi sınırlı bir tanımdan 'iki ya da daha fazla dilin biliniyor olması' gibi daha esnek tanımı içeren geniş bir yelpazeye sahiptir. Yeterlilik ilişkisi, dilsel kodun organizasyonu, yaş gibi kişisel farklılıkların yanı sıra dil kullanımı, kültürel kimlik ve sosyal faktör boyutlarının yansımaları ile araştırmacılar hangi boyuta odaklandıklarına bağlı olarak farklı tanımlar ve sınıflandırmalar ileri sürmüşlerdir.

Bloomfield (1933), ikidilliliği, ikidilli de doğuştan öğrenmiş gibi kontrol edebilme olarak tanımlamıştır. İkidilliliğin bu tanımı *ikidilli birey* olarak sınıflandırılabilen kişi ya da grup sayısını kısıtlamaktadır (Akt.Butler ve Hakuta, 2006).

Haugen (1953), ikidilli bireyleri bir dilde akıcı fakat diğer dilde anlamlı, tamamlanmış sözcük üretebilen bireyler olarak tanımlamıştır. Bu tanım, ikinci dili erken evrelerde öğrenen bireyleri ikidilli olarak tanımlamaya izin vermektedir ve bundan dolayı alanyazında sıklıkla bu tanım kullanılmaktadır (Akt.Butler ve Hakuta, 2006).

Weinrich (1953) , ikidilli bireyin dilsel kodu nasıl organize ettiğine odaklanarak ikidillilik tanım ve sınıflandırmasını 'bileşik, koordine ve bağlı ikidillilik' olarak yapmıştır. Bileşik ikidillilerde, iki farklı dilsel kod aynı anlam biriminde korunmaktadır; koordine ikidillilerde her dilsel kodun farklı iki anlam birimi vardır, bağlı ikidillilerde ise ikinci dildeki dilsel kodun birinci dildeki anlam birim üzerinden yorumlandığı düşünülmektedir (Akt.Butler ve Hakuta, 2006).

Paul ve Lambert (1962), ikidillilik tanımını öğrenilen dilin yeterlilik ilişkisine dayandırarak 'ikidilliliği' dengeli ve baskın olarak sınıflandırmışlardır. Dengeli ikidilliler, her ikidilde benzer yeterlilik seviyesi edinmiş bireyler olarak tanımlanırken, baskın ikidilliler diğer dil ya da dillere kıyasla o dilin yeterliliğinin daha fazla olduğu bireyler olarak tanımlanmaktadır (Akt.Butler ve Hakuta, 2006).

İkidillilik, Genesse ve arkadaşları tarafından (1978), iki ya da daha fazla dile maruz kalma yaşına göre 'erken ve geç ikidillilik' şeklinde gruplandırılmıştır (Akt.Butler ve Hakuta, 2006).

Lambert (1974), ikinci dilin birinci dil belleğini nasıl etkilediğine odaklanıp ikidilliliği 'ek ikidillilik ve eksik ikidillilik olarak sınıflandırmıştır. Buna göre birey ikinci dili edinirken birinci dildeki yeterliliğini kaybetmiyorsa ek ikidilli; ikinci dili edinimi birinci dildeki yeterliliklerin kaybına yol açıyorsa eksik ikidilli olarak adlandırılır (Akt.Butler ve Hakuta, 2006).

Fishman (1977) dilin sosyal durumuna odaklanarak ikidilliliği 'halk ikidilliliği ve seçkin ikidillilik' olarak ayırmıştır. Halk ikidillileri, yaşadıkları baskın dil toplumunda kendi dillerinde yüksek konuma sahip olmayan dil azınlık grubudur.

Seçkin ikidilliler, toplumdaki baskın dil konuşabilmelerinin yanı sıra, toplumda kendilerine ek değer veren bir başka dili de konuşabilen bireyler topluluğudur. Valdes ve Figuero (1994), Fishman'la aynı görüşü temel alarak 'seçimli ve tesadüfi ikidillilik' ayrımını yapmışlardır (Akt.Butler ve Hakuta, 2006).

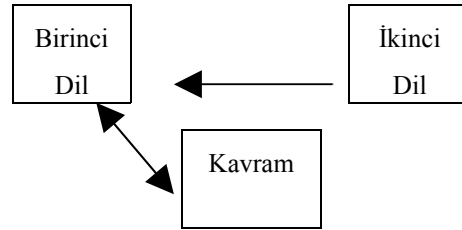
Bu araştırmada katılımcıların dil yeterlilikleri üzerine odaklanılmıştır. Bundan ötürü Paul ve Lambert'in dil yeterlilik ilişkisine dayandırdığı sınıflandırma temel alınmıştır.

İkidillilikte Hafıza Modelleri

İkidillilik araştırmacılarının dikkatini çeken sorulardan birisi ikidilin hafızada nasıl temsil edildiğidir. Deneyimler, düşünceler, soyutlamalar ve kavramların bir araya gelmesiyle oluşan anlambilgisel hafıza, *anlam hafızası* ya da kısaca *bilgi* anlamına gelmekte ve kavramsal bilgilerin saklandığı yer olma görevini üstlenmektedir. Dili anlama, üretme, problem çözme, akıl yürütme ve karar verme için gerekli olan bilgilerin kalıcı olarak depolandığı yerdir (Ashcraft,1989).

Günümüzde, ikidilli bireylerin ikidili iki ayrı sözcük dağarcığında organize ettiği ve bu iki sözcük dağarcığının tek kavram sisteminde bulunduğu düşüncesi kabul görmektedir. Öncü modeller, 'Sözcük İlişkili Model' ve 'Kavram Aracılı Model' olmak üzere iki farklı modelden oluşmaktadır (Bhatia ve Ritchie, 2006). Hafıza modelleri arasındaki farklılık iki sözcük dağarcığının kavram merkeziyle nasıl etkileştiği konusunda değişkenlik göstermektedir.

Sözcük İlişkili Model, hafızayı, sözcüklerin çeviri denkliklerine (Translation equivalent) dayandırarak, sözcüksel seviyede dillerin etkileşim halinde olduğu bir yapı olarak görmektedir. 1984 yılında Potter tarafından geliştirilen bu modele göre ikinci dil, birinci dilin bir alt birimidir (Bhatia ve Ritchie, 2006) ve ikinci dildeki sözcükler kavram merkezine birinci dil aracılığıyla erişebilmektedir (Edmonds ve Kiran, 2004). **Şekil 1**, sözcük ilişkili modeldeki diller arası kavram ilişkilerini göstermektedir.

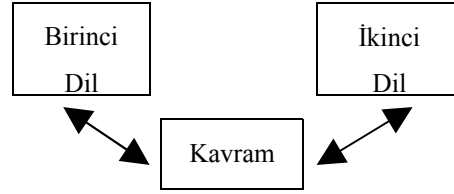

Şekil 1. Sözcük İlişkili Model (Heredia ve Brown, 2006)

Şekil 1'de görüldüğü gibi birinci dil ikinci dil ile kavram merkezini birbirine bağlayan köprü konumundadır. İkinci dilin kavram merkezine erişimi birinci dildeki çevirisi ile sağlanmaktadır.

Kavram Aracılı Model, her ikidilin birbirinden bağımsız işlediğini ama her iki sözcük dağarcığının doğrudan aynı kavram temsiline birleştiğini ileri sürmektedir. Bir başka deyişle kavram merkezinin çalışması hangi dilin kullanıldığı ya da o sözcüğün çeviri denkliğiyle ilişkili değildir. Potter ve arkadaşları tarafından ileri sürülen bu modelde, ikidilli bireyin birinci ve ikinci dili birbirinden bağımsız olarak işlenmektedir. Sözcükler diller arası bir ilişki göstermemekte fakat her ikidil aynı kavram sistemini paylaşmaktadır (Heredia ve

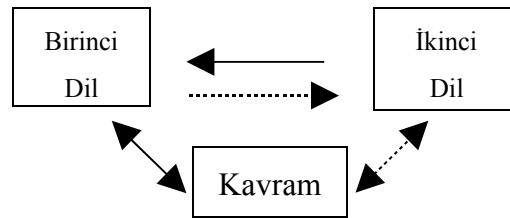
Brown, 2006). **Şekil 2**, kavram aracılı modelde diller ve kavram merkezi ilişkisini göstermektedir.

Şekil 2. Kavram Aracılı Model (Heredia ve Brown, 2006)

Şekil 2' nin ifade ettiği gibi, Kavram Aracılı Modelde, diller birbirlerinden bağımsız bir şekilde kavram sistemiyle etkileşim halindedir. Kavram merkezi her ikidilin ortak bağlantısı durumundadır.

Kroll ve Stewart tarafından geliştirilen *Yenilenmiş Hiyerarşik Model*'de (1994) her ikidilin sözcük dağarcığı birbiri ile bağlantı halindedir ama sözcük dağarcıkları kavram merkeziyle doğrudan bağlantı kurmaktadır. Bu modelin en önemli katkısı dil yeterliliğine göre ikinci dil performansındaki farklılığı açıklamaya çalışmasıdır (Akt. Ferre ve ark., 2006). Bu modele göre ikinci dilden birinci dile olan sözcüksel bağlantı, ikinci dil sonradan öğrenildiğinden, aksi yöne olan bağlantıdan daha kuvvetlidir çünkü ikinci dildeki sözcükler birinci dildeki sözcüklerle örtüşmektedir. İkinci dil edinimi sırasında öğrenilen dildeki her sözcük birinci dildeki çevirisiyle ilişkilendirilerek öğrenilir; böylece, sözlüksel seviyedeki bağlantı yapılandırılır (Heredia ve Brown, 2006). Bu seviyedeki ikidilli bireyin performansının anlamsal değişkenlerden daha çok biçim ilişkili değişkenlerden etkilendiği anlamı çıkmaktadır (Ferre ve ark., 2006). Bu bağlantı çevrilen sözcüğün somutluğuna ve algısalılığına karşı hassastır. İkinci dildeki sözcüklerin hepsi birinci dildeki sözcüklerle örtüşmektedir fakat birinci dildeki sözcüklerin hepsi ikinci dildeki sözcüklerle örtüşmez; bundan dolayı, kavramsal seviyede, birinci dildeki kavramsal bağlantı ikinci dildekenden daha kuvvetlidir (Heredia ve Brown, 2006). Birinci dil ikinci dilden daha büyük bir sözcük dağarcığına sahip olduğundan, ikinci dilden birinci dile olan bağlantı, birinci dilden ikinci dile olan bağlantıdan daha kuvvetlidir (Edmonds ve Kiran, 2004). İkinci dile daha fazla maruz kalma ve kişinin performansının artmasına bağlı olarak, ikinci dil ve kavram merkezi arasındaki bağlantı kuvvetlenecektir (Ferre ve ark., 2006). **Şekil 3**, Yenilenmiş Hiyerarşik Modeli şematize etmektedir.

Şekil 3. Yenilenmiş Hiyerarşik Model (Heredia ve Brown, 2006)

Şekil 3'te şematize edilen yenilenmiş hiyerarşik modelde, diller hem birbirleriyle hem de kavram merkeziyle bağlantı kurmaktadır. Bağlantıların kuvveti dil yeterliliğine bağlı olarak değişiklik göstermektedir.

Yeniden Yenilenmiş Hiyerarşik Modeli ileri süren Heredia (1996), ikinci dilin birinci dilin bir alt birimi olduğu ve birinci dilin ya da anadilin özel bir durumu olduğu düşüncesinden uzaklaşmak için, birinci dil için 'daha baskın olan dil' ve ikinci dil için 'daha az baskın olan dil' kavramlarını kullanmıştır (Akt. Heredia ve Brown, 2006).

Hiyerarşik Anlambilgisel Hafıza modelinin belirginlik ve benzerlik etkisini net bir şekilde açıklayamadığını düşünen Smith (1974), temel unsurun nesnenin özellik listesinin olduğu '*Özellik Örtüşme Modeli*' ni (Smith's Semantic Feature Overlap Model) önermiştir (Akt. Ashcraft, 1989). Bu model anlambilgisel hafızayı *kavramın özellikler listesi* olarak algılar. Bu modelde her kavram, özelliğini ve niteliğini ifade eden anlamsal özelliklerin listesi şeklindedir ve kavramın en belirgin özelliği bu listenin en üst sırasında yer almaktadır. Listenin daha alt sıralarında bulunan özellikler, o kavram için sık ve yaygın özellikler olup, kavramı tanımlamaya tek başına yeterli olmayan özelliklerdir. Kavram erişimi özellik karşılaştırma işlemiyle sağlanmaktadır. 'Serçe bir kuştur.' denilip dinleyiciden 'evet/hayır' şeklinde yanıt vermesi istendiğinde bu modele göre dinleyici iki kavrama ulaşır (serçe ve kuş), kavramların özellik listesini oluşturur (uçar, kanatlı, öter, gibi..) ve özellikler karşılaştırılır. Örtüşen özelliklerin sayısı kavramların benzerliğini ortaya çıkarır (Ashcraft, 1989).

Collins, Quillan ve Loftus, anlambilgisel hafıza için, anlama ve anlamı içeren geniş bir teori oluşturmuşlardır. Hiyerarşik Anlambilgisel Hafıza modelinde temel olarak, hafızayı birbirleri arasında ilişki olan kavram veya bilgidan oluşan ağa benzetmektedirler . Bu ağda her kavram bir *nod* şeklinde gösterilmektedir; yapıyı işleten en büyük süreç '*Yayılmış Uyarım*'dır. Yayılmış uyarım bu ağda bilgiye erişimi ve o bilginin geri çağırılması için gerekli olan zihinsel aktivitedir. Bu aktivitenin en önemli özelliği ise herhangi bir kavram aktive olduğunda o kavrama bağlı olan diğer kavramların da uyarılmasıdır. Öncelikli olarak uyarım bir noda başlamakta ve ağdaki diğer bağlantı yollarına yayılmaktadır. Örneğin kanarya resmi adlandırılırken kuş, uçmak, tüy, hayvan, ötmek gibi kanaryayla ilgili kavramlar da uyarılır. Kısacası yayılmış uyarım iki kavram arasındaki bağlantı değil, ilgili kavramlara da erişimi sağlar (Ashcraft, 1989).

Bu çalışmanın anlamsal yakınlık etkinliğinde katılımcıların her iki dildeki sözcük çiftlerini nasıl kavramlaştırdıkları ve katılımcıların performans farkına rağmen bu kavramlaştırmanın farklılaşmış farklılaşmadığı incelenmiştir.

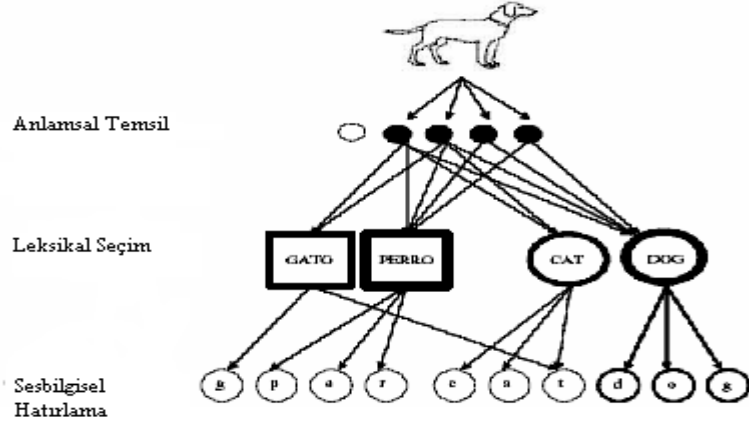
İkidilli bireylerde sözcük uyarım modelleri

Söz öncesi mesajın dil sistemine girmesiyle iki işleme başlar. Öncelikle konuşmacının istediği anlamı iletebilmesi için kavramsal görünümü sözcük nodlarına dönüştürmesi gerekmektedir. Bu dönüştürme işlemi, konuşma üretiminin Psikolinguistik Modeli içinde 'sözcük seçimi' olarak adlandırılmaktadır (Bhatie ve Ritchie, 2006).

Konuşma üretim modelleri, temsilin kavramsal, sözcüksel ve sesbilgisel düzlem olmak üzere en az üç katmandan oluştuğunu iddia etmektedir. Bu modeller,

kavram seviyesinde uyarım akımından kaynaklanan ‘Yayılmış Uyarım’ ilkesinden uyarlanmıştır. Örneğin, köpek resmini adlandırırken, köpek kavramıyla ilgili kavramsal bilgilerde çoklu uyarım olabilmekte (**Şekil 4**); resim adlandırma sırasında birçok sözcüksel görünüm uyarılmaktadır.

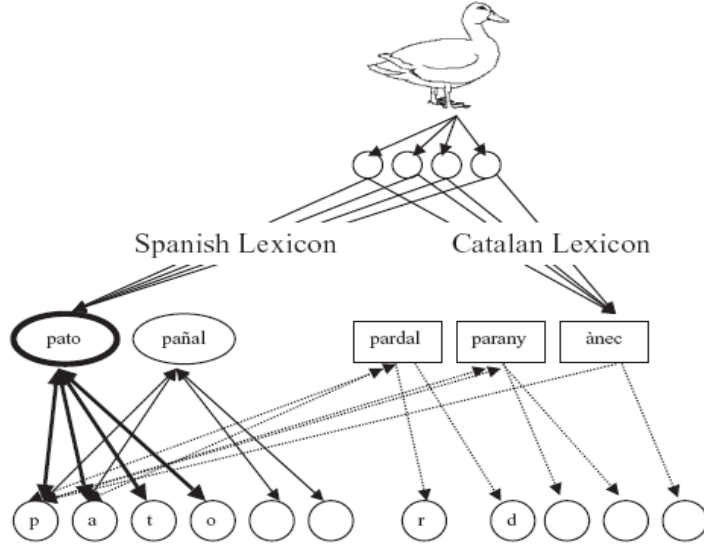
Şekil 4, İspanyolca-İngilizce konuşan ikidilli bireylerdeki hedef dilin İngilizce olduğu durumda sözcük nodlarının uyarım akışını şematize etmektedir.

Şekil 4. Sözcüksel Nodların Uyarım Akışı

Şekil 4' te İspanyolca dilindeki (hedef olmayan dil) leksikal nodlar kare ile, İngilizce dilindeki (hedef dil) sesbilgisel nodlar daire ile şematize edilmiş olup, oklar uyarım akışını, kalın çerçeveler ise temsillerdeki uyarım seviyesini ifade etmektedir. Köpek sözcüğünün adlandırılmasında anlamsal temsiller örtüştiğünden, İspanyolca dilinde Gato (Kedi) ve Perro (Köpek) ile İngilizce’de Cat (Kedi) ve Dog (Köpek) sözcüksel nodları ve bu sözcüklerin sesbilgisel nodları uyarılmaktadır.

Kademeli modellerde, uyarılan sözcük görünümlerinin sesbilgisel parçalara da uyarım yaydığı iddia edilmektedir. Leksikal erişimin tüm modelleri uyarımın öne doğru adımlarla beslendiği düşüncesinde hem fikirdir. Buna göre kavramsal görünüm önce sözcüksel görünümü uyarmakta; yanı sıra, uyarımın hem ileri hem de geri yönde olduğuna dair düşünceler de uyandırmaktadır. İki yönlü bu uyarımla, ‘ördek’ resmi adlandırılırken sadece anlamla ilişkili sözcüksel görünümler (kaz, kuş, kuğu vs.) değil, sesbilgisel açıdan ilişkili olan (örgü, örmek, ödle vs.) görünümler de uyarılmaktadır. Uyarım, hedef sözcüğün sesbilgisel içeriğinin bağlı olduğu sözcük görünümünü uyarmasından kaynaklanmaktadır. (Costa ve ark., 2006a). **Şekil 5**, İspanyolca-Katalan konuşan ikidilli bireylerde Kademeli Modele göre uyarılan sözcük nodlarını göstermektedir.

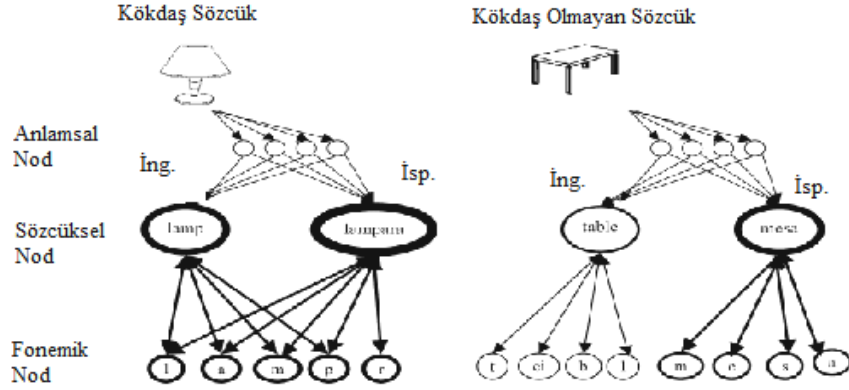
Şekil 5. Kademeli Modellerdeki Sözcüksel Nodların Uyarımı

Şekil 5'te İspanyolca-Katalan konuşan ikidilli bireyin İspanyolca dilinde ördek (İsp.=pato) resmini adlandırması sırasındaki sözcüksel sistem şematize edilmiştir. Kareler hedef olmayan dili (Katalan), daireler (İspanyolca) ise hedef dili ifade etmektedir. Oklar uyarım akışının yönünü, kalın daireler ise uyarımın seviyesini simgelemektedir.

Şekil 5'de görüldüğü üzere, hedef dilin İspanyolca olduğu adlandırma sırasında ikinci dil olan Katalan dilindeki çeviri sözcüğün uyarılmasının yanı sıra hedef olmayan dilde (Katalan), hedef dildeki (İspanyolca) sözcükle sesbilgisel benzerlik gösteren (pardal, parany) sözcükleri de uyarılmaktadır.

Bu çalışmada katılımcıların ikinci dil yeterlilikleri adlandırma performansları temel alınarak belirlenmiştir. Katılımcıların leksikal ve sesbilgisel katmanlardaki uyarımları ve üretimleri (hedef olan ve olmayan) incelenmiştir.

İkidilli konuşmacının performansını etkileyen özelliklerden biri çeviri eşiti sözcükler arasındaki sesbilgisel benzerliktir (eş kökenlilik durumu). Eş kökenli sözcükler, çevirilerinin benzer sesbilgisel özelliklerini paylaştıkları sözcük çiftleridir (Örn. Balon-Balloon). Eş kökenlilik etkisi sadece sesbilgisel seviyeden değil, anlam seviyesinden gelen uyarımlarla arttırılmaktadır (Costa ve ark., 2005). **Şekil 6**, İspanyolca-İngilizce konuşan ikidilli bireylerde eş kökenli olan ve olmayan sözcüklerin uyarım şemasını temsil etmektedir.

Şekil 6. Eş Kökenli Olan ve Olmayan Sözcüklerin Uyarım Şeması

Şekil 6'da, İspanyolca (hedef dil) olan sözcük daha koyu gösterilmekte, oklar da akış yönünü ifade etmektedir. 1. panelde eş kökenli olan sözcük (lamp-lampara), 2. panelde ise eş kökenli olmayan sözcüğün (table-mesa) sözcük ve sesbilgisel uyarımı şematize edilmiştir. Eş kökenlilik etkisi sesbilgisel nodların uyarımındaki ortaklıkta kendini göstermektedir. Eş kökenli olmayan sözcükler ise aynı sesbilgisel nodları paylaşmadığından ortak uyarım göstermemektedir.

Roberts ve Deslauriers (1999), 15 Fransızca-İngilizce konuşan normal ve 15 afazili bireyde eş kökenli olan ve olmayan resimlerin adlandırılması çalışmasında, katılımcılardan 25 tanesi eş kökenli, 25 tanesi eş kökenli olmayan ve 10 tane eş kökenliliği belli olmayan 30 hayvan, 30 yemek resmini adlandırmaları istenmiş ve eş kökenli sözcüklerin adlandırmayı kolaylaştırıcı etkisi araştırılmıştır. Araştırmanın sonucunda eş kökenli sözcüklerin Fransızca adlandırılmasında yanıtlanmamanın veya hatalı dil kullanımının daha fazla olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Gollan ve arkadaşları (2007), yaş ortalaması 74;0 olan 29 İspanyolca-İngilizce konuşan ikidilli bireyin Boston adlandırma testindeki 60 resmi önce baskın dilde sonra daha az baskın olan dilde adlandırması sonucunda, katılımcıları dengeli ve dengeli olmayan ikidilli olarak gruplandırmışlar; dengeli ikidilli bireylerin her ikidilde daha fazla doğru resim adlandırdığı sonucuna ulaşmışlardır. Dengeli ikidilliler baskın olan ve olmayan dillerde eş kökenli sözcükleri adlandırma

sırasında kolaylaştırıcı etkiden faydalanırken, dengeli olmayan ikidilli bireylerin bu kolaylaştırıcı etkiden sadece baskın olmayan dillerinde faydalandıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Bu araştırmanın adlandırma etkinliğinde bulunan adlandırmayı kolaylaştırıcı etkisinden ötürü eş kökenli sözcükler adlandırma sözcük listesinden çıkartılmıştır.

Günümüzdeki ikidillilik ve dil üretim modelleri, kavram sisteminden yayılan uyarımın hedef dile özgün olmadığını farz etmektedir. Bu varsayıma göre kavram sisteminden yayılan uyarımlar kullanılan dilden bağımsız olarak ikidildeki sözcükleri uyarmaktadır. Bu varsayımdan, hedef dilde olmayan sözcük seçiminin nasıl engellendiği ve hedef olmayan dildeki uyarımların nasıl etkilendiği gibi iki soru açığa çıkmıştır. Niyetlenilen sözcüğün çevirisi yerine doğrudan hedef dildeki sözcüğün seçiminin nasıl olduğu sorusuna yanıt olarak iki çözüm mekanizması bulunmuştur. İlk çözüm, mekanizmada hedef olmayan dile ait sözcüğün uyarılmasını engelleyici ya da baskılayıcı bir işlemeleminin var olduğudur; yani kavram merkezinden gelen uyarımların her ikidildeki sözcük nodlarını uyarmasına rağmen; baskılayıcı sistemin hedef olmayan dildeki sözcük nodlarındaki uyarımı kısıtlamasıyla sözcük seçimi gerçekleşmektedir.

Bu görüşe göre tüm sözcük nodları seçim için birer adaydır ve sonuç olarak diller arası çıkarımda bulunmak mümkündür (Costa ve ark., 2006b).

İkinci çözüm ise, hedef olmayan dildeki sözcük uyarımını dışlayarak hedef dildeki sözcük nodlarının aktive olduğu bir mekanizmayı var saymaktadır. Bu görüşe göre diller arası herhangi bir çıkarım söz konusu değildir. Bu önerme sözcük seçiminin hedef dile özgün olduğu düşüncesini benimsemektedir. Her iki öneri de hangi sözcük dağarcığının kısıtlanması gerektiğine ve hangi sözcük dağarcığının dışlanması gerektiğine karar veren dış kavram merkezi oluşumunda hemfikirdir.

İkidillilerde Anlambilgisinin Değerlendirilmesi

Bloom ve Lahey'e göre dil evren hakkındaki düşünceleri simgeleyen, uzlaşmaya dayalı, iletişim amacını gerçekleştirmek için kullanılan simgelerden oluşan dizgesel bir sistemdir ve biçim, içerik, kullanım olmak üzere üç bileşenden oluşmaktadır. Dilin içerik kısmı deneyimler sonucu ortaya çıkan evren hakkındaki düşünceleri içeren, soyutlamaların ve kavramların belirli biçimlerde simgelendiği dil bileşenidir. Dilin içerik kısmı anlambilgisini oluşturmaktadır (Topbaş, 2005).

Anlam sözcük, sözce veya tümce düzeyinde kolaylıkla açıklanabilir ve tanımlanabilir bir kavram değildir. Dil edinimi sırasında nesnelere, olaylar ve bunlara ilişkin özellikler sözcüklere bağlı olarak algılanmaktadır. İnsan zihnine yerleşen sözcükler bireyin dünya bilgisine, kişisel deneyimlerine bağlı olarak anlam belirleyicilerini oluştururlar (Aksan, 1998). Aksan (1998) anlamı, dilde birer 'gösterge' niteliğinde yer alan, insanın dünya bilgisine dayalı birtakım belirleyicileri bulunan sözcüklerin, belirli bir bağlam ve belirli bir konu içinde ilettikleri kavram olarak tanımlamaktadır.

Anlambilgisi edinimi üç hipotez ile açıklanmaya çalışılmıştır. Clark (1973), çocukların anlamı oluşturan özellikleri algıları ile belirlediğini 'Semantik Özellik

Hipotezi' ile öngörmüştür. Bu hipoteze göre çocuk, nesnenin hangi özelliğinin daha önemli olduğu yargısına varamadığından, daha algısal olan ses, tat, hareket gibi algıları temel alarak anlamı oluşturmaktadır (Akt. Maviş, 2005).

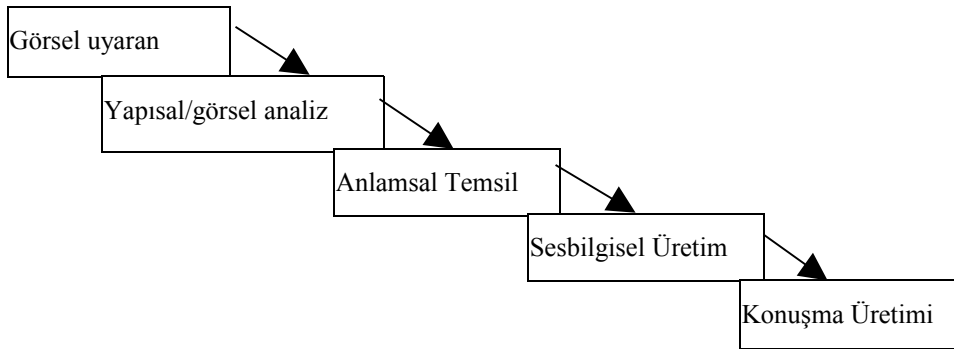
Nelson (1974) tarafından ileri sürülen 'İşlevsel Özellik Hipotezi' ise çocuğun işlevsel özellikleri temel alarak anlambilgisini edindiğini ileri sürer. Bu hipoteze göre çocuklar etraflarındaki nesnelere dinamik ilişki içindedir ve çocukların yaptıkları etkinlikler nesnelere verdikleri anlama yansımaktadır. Çocukta anlam ediniminin o kategorideki nesnelere prototipiyle olan benzerliği doğrultusunda gerçekleştiği Bowerman tarafından 'Prototip Hipotezi' ile iddia edilmiştir. Bu hipoteze göre nesne-anlam ilişkisi prototip üzerinden yapılmaktadır (Akt. Maviş, 2005).

Anlambilgisi bireyin sözcüksel öğeleri öğrenmesi ve anlamasıyla başlar. Kişi yeni bir sözcük öğrendiğinde, sözcükle ilgili tüm bilgileri de edinir. Bu bilgiler o sözcüğün hecelenmesi, sesletimi, etimolojisi, kategorisi gibi yapılarıdır. Ayrıca buna ek olarak farklı anlamlar oluşturan sözcükler, o sözcüğü içeren tümcenin kullanımı, eş anlamlı sözcük gibi kullanım öğeleri de edinilir. Bu bilgiler kişinin o sözcük öğesinin sadece anlamını değil, diğer sözcüklerle olan kavramsal ilişkinin kurulmasına; böylece, o sözcükle ilgili anlamsal repertuarın genişlemesine neden olur (Gonzalez,1984).

İkidillilerde adlandırma değerlendirme

Adları üretebilme başarılı bir iletişimin en önemli bileşenlerindedir. Resim adlandırma görsel analiz, nesne tanıma, anlambilgisel, sözcüksel ve sesbilgisel işleme gibi birçok bilişsel becerileri içermektedir. Bundan dolayı resim adlandırma hem klinik hem de deneysel çalışmalarda sıkça kullanılan bir ölçümdür.(Gollan ve ark., 2007).

Şekil 7 'da resim adlandırma sırasında görsel uyarandan konuşma üretimine kadar olan aşamalar şematize edilmiştir.

Şekil 7. Sözel Adlandırmada Bilişsel İşleme (http 1)

Üretim, mesaj seviyesinde uyarın yapılandırma ile başlar. Konuşan birey ne söylemek istediğini dil öncesi düşüncede biçimlendirir. Sözcüksel-anlambilgisel seviyede iletmek istediği anlama uygun sözcüğü seçer, sesbilgisel seviyede o sözcüğe uygun sesleri belirler ve sözceyi işitilebilir hale getirmek için sesletim organlarına iletir (**http-2**).

İkιδilli bireylerde adlandırma, diller arası farklılık bireylerin ortaklıkları algılamasıyla eşitlenir. Nesne ortaklıklarının algılanması ve bireylerin bunu dilsel olmayan şekilde kavramsallaştırması temelde evrenselliğe yol açmaktadır.

Malt ve arkadaşları (2003c), adlandırmanın, o dilin tarihi ve onu kullananların kültürel tarihinden etkilendiğini iddia etmektedir. Malt ve Sloman'a göre (2003b), ikinci dil edinenler yalnızca sözcüklerin diller arası uygunluğunu, çeviri sözcüklerini değil, dil ve kültüre özgü adlandırma bilgisini edinirler. Dilsel tecrübenin artmasıyla beraber, ikinci dil öğrencilerinin nesne-ad çiftlerine daha fazla maruz kalmasına bağlı olarak, adlandırma özellikleri ana dil konuşucularıyla daha fazla benzerlik göstermeye başlar .

Çalışmalar resim adlandırma becerisinin ikidillilikten etkilendiğini göstermektedir. Roberts ve arkadaşları (2002), İngilizce tek dilli, İspanyolca-İngilizce ve Fransızca-İngilizce konuşan ikidilli bireylerin Boston Adlandırma Testi performanslarını değerlendirdikleri çalışmalarında, ikidilli bireylerin tekdilli bireylere göre önemli derecede daha az puan elde ettikleri sonucuna ulaşmışlardır.

Gollan ve arkadaşları (2005), 31 İngilizce konuşan tek dilli birey ve erken yaşlarda ikidilli edinen İspanyolca-İngilizce konuşan 31 bireyin katılımcı olduğu çalışmada 90 resimden oluşan iki liste oluşturulup bunlardan 30 resmi 3 kere, 60 tanesini bir kere göstererek katılımcılardan resimleri adlandırma ya da insan yapımı ya da doğal olarak sınıflandırmalarını istemiş ve tepki süresini incelemişlerdir. İkidilli bireylerin adlandırmada tek dillilere kıyasla önemli derecede tepki süresinin yavaş olduğu bulgusuna ulaşmışlardır.

Portocarrero ve arkadaşları (2007), 39 ikidilli ve 39 tek dilli bireyin katılımcı olduğu, Peabody Resim Sözcük Testi-3 (PPVT-3) ve ifade edici dil testi uygulamasında tek dilli bireylerin ikidilli bireylerden anlamlı derecede fazla puan elde ettikleri sonucuna ulaşmışlardır.

Bialystok ve arkadaşları (yayında), 24 tek dilli ve 24 ikidilli bireyin katılmış olduğu çalışmalarında katılımcıların Spatial Span, Peabody Resim- Sözcük Testi, Modifiye Boston Adlandırma Testi, kategori ve ses akıcılıklarını incelemişlerdir. Tek dilli bireyler adlandırma ve ses akıcılığında ikidilli bireylere göre anlamlı derecede daha iyi performans gösterirken, kategori akıcılığında anlamlı bir farklılık elde edilmemiştir.

Birçok çalışma ikidilli bireylerin adlandırma özelliklerinin tekdilli bireylerden farklılaştığını ve ikinci dil performansından etkilendiğini göstermektedir. Bundan ötürü bu çalışmada ikinci dil performansının belirlenmesinde adlandırma etkinliği kullanılmıştır.

İkidillilerde çeviri denkliği olan sözcükler değerlendirme

Sözcükler kendi arasında farklılık gösterse de, temsil ettikleri nesnelere tüm dillerde paralel olduğundan, dilsel kategorilerin içerdiği nesnelere evrensel olması beklenmektedir, fakat bu durum görüldüğü kadar basit değildir. Renk kavramı değerlendirilirse, bazı dillerde renkler çok geniş bir yelpazeye sahipken bazı dillerde ise kısıtlıdır. Bunun gibi sistematik kanıtlar adlandırmada diller arası ayrıma bir örnektir.

Diller arası ayrımın nedeni, bir dilin diğer dile göre kategori üyeleri arasındaki ayrımı daha iyi yapmasından kaynaklanmaktadır. Bir nesne bir dilden diğerine göre boyut, yapıldığı madde gibi değişkenlerine göre adlandırma farklılığı gösterebilmektedir. Eğer konuşmacı bir dilin kodunu çözüp, iletilmek istenen dilde anlaşılacak şekilde tekrar kodlayabiliyor ve eğer dile özgü dilbilimsel birim niyetlenen anlamı/mesajı diğer dilde de iletebilecek şekilde kodlanıyorsa, bu ikidildeki birimler denk olarak ifade edilir. Denklik ifadesi biçimbirim, sözcük, sözcük öbeği, yan cümle, deyim, atasözleri gibi dilbilimsel birimleri için de geçerlidir (**http-3**). Çeviri denkliği bir sözcüğün diğer dildeki çeviri sözcüğe olan benzerliğidir. Kaynak dildeki ifade bir sözcük, bir ad öbeği veya cümle de olabilir; hedef dildeki karşılığı ise farklı bir düzeye kısaltılabilir. Örneğin, İngilizce deyim “it is pouring” veya “it is raining cats and dogs” diğer dillere birebir denk olarak çevrilmeyebilir ama anlam bazı sözcüklerle benzerleştirilebilir (Almancada: it rains in streams, Türkçede: bardaktan boşanırcasına yağıyor gibi). Bu benzerlik göndermede bulunan nesnelere örtüşmesinden kaynaklanmaktadır (**http-4**). Tam olarak denklik içeren sözcükleri bulmak bu tür ifadeler için güç olabilir; doğrudan transfer, yerine koyma veya ödünçleme gibi literal yöntemler ya da adapte etme, yerini değiştirme veya en yakın işlevli sözcüğü bulma gibi serbest çevirme yöntemleri kullanılabilir; mother/mutter örneklerindeki literal yaklaşıma karşı, mother-country/homeland örneklerindeki serbest çevirme yönteminin kullanımında olduğu gibi.

Altı tip denklik bulunmaktadır. Hedef dildeki sözcükle kaynak dildeki sözcüğün aynı nesneyi ifade etmesine ‘göndergesel denklik’, her ikidildeki sözcüklerin aynı ilişki ve yan anlamları oluşturmasına ‘yan anlam denkliği’, her ikidildeki sözcüğün dinleyici ya da okuyucu üzerinde aynı etkiye sahip olmasına ‘edimsel denklik’, her ikidildeki sözcüğün aynı ya da benzer bağlamda kullanılabilen sözcükler olmasına ‘bağlamsal denklik’, her ikidildeki sözcüğün aynı sesbilgisel ya da ortografik özelliklere sahip olmasına formal denklik, benzer metin ve dillerdeki uyum ve mantıklılık özelliklere sahip olmasına ise ‘metinsel denklik’ denilmektedir (**http-5**).

Bu çalışmada kategorik üretim etkinliğinde göndergesel denkliği olan sözcüklerin üretim frekansının dil baskınlık grupları arasındaki farklılıkları incelenmiştir.

İkidillilerde anlamsal yakınlık değerlendirme

İkidilli bireylerin anlambilgisel özelliklerinin değerlendirilmesinde, her iki dilde sözcük çiftlerini kavramlaştırmada farklılık olup olmadığının belirlenmesi için kullanılan değerlendirme yöntemlerinden birisi anlamsal yakınlık tahminleridir (semantic relatedness). Anlamsal yakınlık tahmini etkinliği sözcük çiftlerinin özelliklerinin belirlenmesi ve karşılaştırılmasını içermektedir (Edmonds ve Kiran 2004).

Verilen kavramların bireyin zihninde tecrübe ve deneyimleri sonucunda oluşturmuş olduğu kavramsal özellikleri sıralayıp, kavramlar arası özellikleri karşılaştırması beklenmektedir. Ortak özelliklerin çok olması anlamsal yakınlığın fazla, az olması ise kavramların birbirinden uzak olduğu anlamına gelmektedir. Bireyin örtüşen anlamsal özelliklere göre değerlendirme yapması beklenmektedir. Anlamsal yakınlık tahminleri bireyin anlamsal işleme ve sözcük erişim ile ilgili bilgi vermektedir.

Edmonds ve Kiran (2004), 23 İspanyolca-İngilizce konuşan ikidilli bireylerin katılmış olduğu adlandırma ve anlamsal yakınlığın diller arası ve dil baskınlık grupları arasındaki (İngilizce baskın, dengeli ve İspanyolca baskın ikidilliler) farklılığı inceledikleri çalışmalarında, ikidilli bireylerin aynı kategorideki sözcük çiftlerini her ikidildeki anlamsal yakınlığı 1 (çok yakın) – 4 (çok uzak) açısından puanlandırmalarını istemiş ve diller ve gruplar arası anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşmışlardır. Bu çalışmanın sonuçlarına dayanarak anlamsal yakınlık tahminlerinin anlamsal temsili yansıttığını ve ikidilli bireylerde, her ikidildeki anlamsal temsilin ortak olduğunu ileri sürmüşlerdir.

Bu araştırmada farklı dil yeterliliğine sahip katılımcıların kavram merkezine nasıl ulaştıkları ve sözcük çiftlerini nasıl kavramlaştırdıkları sorusuna yanıt arandığı için katılımcıların anlambilgisi, anlambilgisel anketler doğrultusunda değerlendirilmiştir.

İkidillilerde kategorik üretim değerlendirme

Kategori sözcüğünün anlamı "aralarında herhangi bir bakımdan ilgi veya benzerlik bulunan şeylerin tamamı" olarak tanımlanmıştır (**http-6**). Kategorize etmek ise sınıflamak, ayıklamak şeklinde ifade edilmektedir (**http-7**). Kategorik üretim insan bilişinin en önemli işlevlerinden biridir. Kategorileştirmenin olmaması her şeyin tek olarak algılanıp ayrı ayrı adlandırılmasına ve bundan dolayı insan dilini hemen hemen iletişime imkansız halde getirecek kadar karmaşıklaştırıp, durumlar ve geçmiş deneyimlerin algılanmasında sorunlara neden olabilirdi (Fujihara ve ark, 1998).

Kavramlar, kategorik tecrübeler hizmet ederler ve kategorilerdeki bilgilere erişimi sağlarlar (Cruse, 2004). Kategori kullanımı kavramların işleyişini yansıtır. Kavramları sınıflandırarak karmaşık görülen bir oluşumu daha basit bilişsel kategorilere dönüştürüp, yeni karşılaşılan nesnelere eski tecrübeler doğrultusunda ayırtmamızı sağlar.

Klasik görüşe göre her kavram belirli özellikleri içermektedir. Bu özellikler kavramı tanımlamak için gerekli, yeterli ve o kavramın tüm üyelerinin sahip olduğu özelliklerdir. Klasik görüş, kategori üyeliğini gerekli ve yeterli ölçütleri içerme olarak ifade etmektedir. Herhangi bir ölçütün karşılanmaması durumunda o kategoriye ait olmama durumu oluşmaktadır; kategorinin üyesi olma durumu ancak tüm ölçütler karşılandığında elde edilmektedir. Örneğin, kuş kavramı kanatları olmak, uçmak ve ötmek özelliklerini içermektedir. Bir nesnenin kuş olarak tanımlanabilmesi için tüm bu özellikleri içermesi gerekmektedir. Herhangi bir özelliğin karşılanmadığı durumlarda o nesne kuş olarak sınıflandırılmamaktadır. Belirginlik etkisini açıklayamamasından ötürü klasik görüş eksik bulunmuştur. Tüm kategori üyelerinin belirli özelliklere sahip olduklarını ileri süren klasik görüşte, tüm üyelerin kategoriye ait olma olasılıkları eşittir.

Kategori içindeki nesnelere kategoriye yansıtan üye belirginliği, nesnelere arasında farklılık göstermektedir. Bazı nesnelere kategorinin iyi (belirgin/tipik) örneğiysen bazı nesnelere ise zayıf (belirgin olmayan/atipik) örneği olabilmektedir. Bir başka deyişle, kategorilerin iç yapısında merkez üyeler, merkezden uzak üyeler ve sınır üyeler bulunmaktadır. Örneğin, serçe kuş kategorisi için en belirgin örnek iken,

devekuşu bu kategorinin zayıf (belirgin olmayan) örneklerindedir (Fujihara ve ark, 1998).

Farklı dillerdeki kategori benzerliklerinin nedeni farklı dil konuşucularının dilsel kategorileri aynı prototip üzerinden yapılandırmasıdır. Farklılık prototipten uzak üyelerin varlıklarıyla sağlanmaktadır. Genel olarak kategorileştirmenin, farklı insan topluluklarının o alandaki tecrübesini yansıtan farklı seviyelerdeki ayırma çalışmalarla oluşturulduğu ileri sürülmektedir (Malt ve ark., 2003a).

Birçok araştırma kategorik çalışmalarla ikidilli bireylerde sözcüksel ve anlambilgisel erişim, işlemlemeyi incelemiş ve tekdilli bireylerden farklılıkları ortaya koymayı hedeflemiştir.

Rosselli ve arkadaşları (2000), 18 İspanyolca tek dilli, 45 İngilizce tek dilli ve 19 İspanyolca-İngilizce konuşan ikidilli bireyin katılımcısı olduğu çalışmada katılımcıların verilen resmi sözel tanımlamalarını ve verilen ses ve anlamsal kategoriyle ilgili sözcük üretimlerini grupları karşılaştırarak incelemiş ve ikidilli bireylerin resim tanımlama ve ses akıcılığında diğer tek dilli gruplara benzer performans gösterdiğini fakat anlamsal üretim açısından tek dilli bireylerden anlamlı sayıda daha az sözcük ürettikleri sonucuna ulaşmıştır.

Bialystok ve arkadaşları (yayında), 24 tek dilli ve 24 ikidilli (İngilizce ve diğer) bireyle yürütmüş oldukları çalışmaların ses akıcılığını 1 dakika içinde F, A, S sesleri ile başlayan sözcük üretimiyle ve kategori akıcılığını 1 dakika içinde üretilen hayvan sayısı ile değerlendirip ikidilli-tek dilli bireyleri karşılaştırmışlardır. Ses akıcılığında tek dilli bireylerin anlamlı derecede daha iyi performans gösterdiği fakat kategori akıcılığında gruplar arası önemli farklılık olmadığı sonucuna ulaşmışlardır. Bialystok ve arkadaşları (yayında) aynı çalışmanın 2. bölümü olarak 50 ikidilli ve 16 tek dilli bireyin katılmış olduğu çalışmalarında, ikidilli bireyleri yüksek yeterlili ve az yeterlili olmak üzere 2 gruba ayırmış ve ifade edici dil testini, ses akıcılığını 1 dakika içinde F, A, S sesinden sözcük üretme, kişi adı, yer, sayı, eylem üretme ve kategori akıcılığı 1 dakika içinde giysiler kategorisinden sözcük üretme ile değerlendirilmiştir. Yüksek yeterlili ikidilliler ses akıcılık çıktuları, az yeterli ikidilli gruptan ve tek dillilerden daha fazla olduğu, tek dilli bireylerle az yeterliliğe sahip ikidilli bireyler arasında ses akıcılığı açısından herhangi bir fark olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Kategori akıcılığında ise yüksek yeterli ikidilli bireyler tek dilli bireylerle eşit performans gösterirken, az yeterli ikidilli bireyler diğer iki gruptan daha düşük performans göstermişlerdir.

Portocarrero ve arkadaşları (2007), 39 ikidilli ve 39 tek dilli bireyin katılımcı olduğu, ses akıcılığını (phonetic fluency) 1 dakika içinde üretilen F, A, S ile başlayan sözcüklerin sayısı ve anlamsal akıcılığı ise hayvanlar, mutfak eşyaları, insanların yaptıkları eylem üretimi ile değerlendirdikleri çalışmalarında ses akıcılığında gruplar arası herhangi bir farklılık olmadığı ve anlamsal akıcılıkta ise tek dilli bireylerin ikidillilerden daha iyi performans gösterdiği sonucuna ulaşmışlardır.

Roberts ve arkadaşları (1997), 40 Fransızca-İngilizce konuşan ikidilli bireyin dahil olduğu çalışmalarında, hayvan ve yiyecek kategorik üretimlerini incelemiş ve doğru yanıt sayısında dilin etkisi olmadığı sonucuna ulaşmış, bunun nedeni

olarak da anlam alanının diller arası benzer anlamsal organizasyona sahip olduğunu ileri sürmüşlerdir.

Birçok çalışma kategorik üretim etkinliğinin ikidillilikten etkilendiği sonucuna ulaşmış ve anlamsal kategorik üretim akıcılığıyla anlambilgisel erişimi incelemiştir. Bundan dolayı bu çalışmada anlamsal kategorik üretim gündelik yaşamda sıkça kullanılan dokuz kategorideki nesne üretimi ile incelenmiştir.

Türkiye'de İkidillilik Oluşum Süreci

İkidilliliğin tüm yönleri süreklilik göstermektedir ve basit bir şekilde ikidilliliği yapılandırmak çok zordur. Bireyin ikidillilik profili zaman içinde değişiklik gösterebilmektedir. İkidillilik dinamik bir süreçtir. Birçok araştırmacı, erken dönem dil ediniminin veya öğrenmenin kolaylığı, akıcılığı, sözcük dağarcığı gibi birçok olumlu etkisinden söz etmektedir. Geç dönem dil öğrenenler küçük çocuklarda eksik olan bilişsel deneyimlere sahiptirler ve yeterli motivasyonun olması durumunda daha iyi dil edincileri olmaları beklenmektedir. İkidilli olma sürecinde doğallığa uygunluk, yaş ve zeka gerekliliği destekleyici bağlamdan daha az önemlidir. Doğru sosyal durumlarla, ikidilliliğin tek dillilik kadar doğallığı sağlanabilmektedir. Yeterli motivasyon ve fırsatların sağlanmasıyla, tüm normal bireyler farklı değişkenleri öğrenebilirler. Yabancı dil öğreniminde iyi olmayan bireylerde motivasyon ve/veya fırsatlarla ilgili eksiklikler söz konusudur (Bhatia ve Ritchie, 2006).

İngilizce bugün birçok ülkede ana dil ya da kültürler arası iletişimi sağlayacak alternatif bir dil olarak kullanılmaktadır. Dünyada kabaca 700 milyon kişi İngilizce konuşmaktadır. İngilizce'nin anadil olmadığı birçok ülkede İngilizce'nin resmi olan ve olmayan kullanımı çok fazladır ve teknoloji, medya, işletme alanlarında İngilizce kullanımı hızla artmaktadır. İngilizce tüm dünyada uluslar arası iletişimi sağlayan en büyük araç olma görevini üstlenmektedir (Çağlar, 1990).

Türklerin eski dönemlerde göçebe bir yaşam sürmelerinden ötürü Türkçe ve diğer diller arası etkileşim olmuştur. Buna rağmen yeni bir dil öğrenme motivasyonu çok yüksek değildir (Çağlar, 1990).

İngilizce'de dilsel etkileşim anadil-anadil etkileşimi, anadil-anadil olmayan etkileşimi, anadil olmayan anadil olmayan etkileşimi olmak üzere üç tiptir. Kachru (1988) İngilizce'nin yayılmasını ortak merkezli üç halka şeklinde ifade etmektedir. Yayılma özellikleri, dil edinim durumu, dilin işlevsel alanlardaki yaygınlığını ve dilin sosyal kullanımını yansıtmaktadır. İç halkayı (1. halka) İngilizce'nin anadil olarak konuşulduğu ülkeler (Örneğin: USA, UK), dış halka İngilizce'nin ikinci dil olduğu ülkeler (Örneğin: Hindistan, Bangladeş), genişletilmiş halka ise İngilizce'nin yabancı bir dil olarak kullanıldığı ülkeleri (Örneğin: Çin, Mısır) içermektedir (Akt. Mesthrie, 2008).

Kachru'nun dil halkalarına göre Türkiye'de kısıtlı alandaki işlevi ve özelliklerinden ötürü İngilizce yabancı dil (English Foreign Language) örneğidir (Aktuna, 1998). Türkiye'de İngilizce 1950'li yıllarda Amerikan ekonomisindeki ve askeri gücündeki artışın etkisinde kalarak yayılmaya başlamıştır. Gelişmekte olan Türkiye için teknolojik ilerlemeler ve ticaret ilişkileri geliştirme çabası İngilizce'nin önemini giderek arttırmıştır (Aktuna, 1998). 1980'li yıllarda

Türkiye'de İngilizce'nin yayılması hız kazanmış ve İngilizce'yi Türk eğitim kurumlarında önemli bir unsur haline getirmiştir(Aktuna, 1998) .

Türkçe, Türkler ve Türkiyedeki azınlık grupların çocuğunda kullanılan resmi dildir. İngilizce bilmek gündelik yaşamın ayrılmaz bir parçası olarak uluslar arası ilişkiler için bir gerekliliktir. Türkiye ve diğer ülkeler arasında ticari ve kültürel ilişkiler gittikçe artmaktadır (Bozer, 1990) ve insanlar birçok alanda her türlü ilişkiyi kurup yürütebilmeleri için uluslar arası ortamda konuşulan ortak dilleri konuşabilmeleri gerekmektedir . Türkiye'de yabancı dil denilince, batı dillerinden önce İngilizce, Almanca ve Fransızca dillerinin öğretimi akla gelmektedir. Bu dillerin arasında en çok öğrenilen ise İngilizce'dir (Özdemir, 2006). İngilizce Türkiye ile dünyayı birbirine bağlayan birinci dildir (Bozer, 1990).

İngilizce temel eğitimi sınıf ortamlarında genellikle 11 yaşında başlar. Fakat İngilizce'ye müfredata ayrılan saat, kullanılan yöntemler, materyallerin kalitesi ve farklılığı, öğretmenlerin kalite farklılıkları, farklı okul özelliklerinden ötürü İngilizce'nin rolü ve durumu değişkenlik göstermektedir (Aktuna, 1998). Türkiye'de öğrenciler tüm orta öğretim hayatları olan 6 yıl boyunca her hafta birkaç saat İngilizce ders görmektedir buna rağmen bu süreç bitiminde İngilizce yeterlilikleri yüksek olmamaktadır (Bozer, 1990).

Gündelik iletişimde dili kullanmak için sınıf dışı ortamlarda oluşan fırsatlar azdır. Her ne kadar anadil normlarının bilinmesinin sosyokültürel ve etkileşimsel iletişimde önemli rolü olsa da ana dil konuşucusuyla etkileşime girecek kadar yeterli değildir. Uygulama azlığı, kurumlardaki işlevsel eksiklikler ve eğitim kurumları arasındaki çok çeşitlilikten ötürü, İngilizce Türkiye'de sosyal derinlik göstermemektedir (Aktuna, 1998).

Türk vatandaşlarının İngilizce öğrenmek için daha iyi eğitim ve daha iyi kariyer gibi motive edici etkili nedenleri vardır. Genellikle anadili İngilizce olmayan gruplarla bireysel ve ulusal kazanımlar için İngilizce köprü görevini üstlenmektedir (Aktuna, 1998).

İkidillilerde Dil Yeterliliğinin Değerlendirilmesi

Tek dilli doğal konuşucuların normlarının nasıl olduğuna karar vermek çok güçtür. Bazı tek dilli bireylerin diğer bireylere göre yazma ve okuma becerileri veya sözcük dağarcığındaki sözcük sayısı farklı olabilmektedir. İkidillilerle tek dilliler arasındaki dilsel yetenekler farklı olduğundan, ikidilli bireylerin özellikleri tek dilli bireylerin özellikleriyle ilişkilendirilerek belirlenmemelidir. İkidillilik iki tek dilin yan yana gelmesiyle oluşmamaktadır ve nitel olarak tek dillilikten ayrı tutulmalıdır; dolayısıyla, tek dilliliğin normları ikidillilik dil yeterliliklerinin belirlenmesinde kullanılmamalıdır.

Bir başka sorun ise var olan değerlendirme ölçümlerindeki kısıtlılıktır. İkidilli bireylerin kortikal organizasyon, sözcüksel işleme, sesbilgisel ve ortografik işleme gibi yetilerinde sıklıkla değişken bulgular elde edilmiştir (Marian ve ark, 2007); dolayısıyla, ikidillilerin değerlendirilmesinde evrensel olarak kabul edilen bir yöntem yoktur (Haritos ve Colledge, 2003). Bazı araştırmacılar bireyin anlama, okuma, konuşma ve yazma puanlandırmalarını birinci dil ve ikinci dil değerlendirmesi olarak kullanırken, bazıları dil baskınlığını araştırmacının öznel tahminlerine göre değerlendirmektedir (Bhatia ve Ritchie, 2006).

İkιδilliliđin değerlendirilmesinde puanlama skalaları, akıcılık, baskınlık testleri gibi birçok yöntem kullanılmaktadır. Puanlama skalaları söyleşı, dil kullanım değerlendirmesi ve öz-değerlendirme yöntemlerini içermektedir. Kendini puanlama sıklıkla önerilmekte fakat bireylerin kendi kapasitelerini bilmeleri ve kendi yeterliliklerini doğru ifade etmelerine bağlı olarak etkililik gösterdiği öne sürülmektedir. Daha nesnel bir ölçüm olan akıcılık değerlendirmelerinde bireyin ikidilde yönergelere uyması, tepki verme sürelerinin ölçümü, resim adlandırma, sözcük tamamlama etkinlikleri ve sesletim becerileri değerlendirilebilir. Bu türlerin bazıları, aralarında uyum göstermekle birlikte, mükemmeli yansıtmadan uzaktır

Önceki araştırmalar bireylerin kendi dillerini değerlendirdikleri anketlerin dilsel becerileri belirlemek için uygun bir belirteç olduğunu ileri sürmektedir. Marian ve arkadaşları (2007), ikidilli ve çok dilli bireylerin dillerini değerlendirdikleri çalışmalarında önceden yapılmış dil değerlendirme anket sonuçlarını özetlemişlerdir. Buna göre, Delgado ve arkadaşları, ikidilli bireylerin, birinci dildeki becerilerini ikinci dildeki becerilerinden daha doğru değerlendirdikleri bulgusuna ulaşmışlardır. Woodcoc ve Munoz, puanlamanın birinci dil yeterliliğiyle uyumlu olduğunu fakat ikinci dilde sadece okuma ve yazmayla uyum gösterdiği sonucuna ulaşmışlardır. Bahrick ve arkadaşları, dil baskınlığı puanlarının kategorik üretim ve nesne tanıma gibi bazı etkinliklerle uyumlu olduğunu; işitsel anlama becerisiyle daha az uyumlu olduğunu saptamışlardır (Akt. Marian ve ark., 2007).

Edmonds ve Kiran (2004), 23 İspanyolca-İngilizce konuşan ikidilli katılımcıların dil kullanım anket sonuçlarıyla, adlandırma doğruluğuyla belirlenen dil baskınlık grupları arasında anlamlı bir paralellik saptamış ve dil becerilerinin değerlendirmesinde dil kullanım anketlerinin iyi bir belirteç olduğunu iddia etmişlerdir.

Bu çalışmada araştırmada katılımcıların özgeçmişlerinde belirtmiş oldukları İngilizce yeterlilikleri ve kendileri tarafından doldurulan dil kullanım anketlerindeki İngilizce konuşma ve anlama puanları araştırmaya dahil etme kriteri olarak belirlenmiştir.

Sia ve Dewaele (2006), farklı dilleri konuşan 41 ikidilli bireyin katılımcı olduğu çalışmalarında bireylere dil değerlendirme anketi uygulayıp, kendini ikidilli olarak adlandıran bireylerle ikidilli olmayan olarak nitelendiren bireyler arasındaki farkları araştırmıştır. Bu araştırmaya göre kendini ikidilli olarak tanımlayan bireyler ile ikidilli olmayan olarak nitelendiren bireyler arasında anlamlı farklılıklar oluşmuştur; örneğin, ikidilli olmayan bireyler ikinci dil genel yeterliliği düşük olan, edim bilgisi (pragmatik) yeterliliği az olan, kendini ikidilli olarak adlandıran gruptan daha yaşlı, ikinci dilin konuşulduğu ortamda daha kısa süre yaşayan, ikinci dilin konuşulduğu çevreden daha uzun süre önce ayrılan ve hala ikinci dille ilgili eğitim alan bireylerdir.

İkidilli bireylerde değerlendirmeyi etkileyen faktörler

İkidillilik dinamik ve değişken bir süreçtir. İki dilli bireyler arasında farklılığı yaratan en önemli faktörlerden ilki edinimin başladığı yaştır. Genellikle her ikidilde yüksek yeterlilik ya da dengeli ikidilli olmak için kişinin ikinci dile erken dönemlerde maruz kalması gerektiği görüşüne inanılır. İkinci dilin edinim yaşı

etkisinin belirlenmesi için dilin edinildiği bağlam, kullanım oranı ve yeterliliğe ulaşım zamanının değerlendirilmesi gerekmektedir.

Araştırmacılar, yaşın edinime olan etkisini araştırırken dil edinimi için kritik dönemin olup olmadığı ve bu dönemin ikinci dil edinimini nasıl etkilediği sorusuna odaklanmışlardır. Leeneberg, kritik dönemin beyindeki plastisitenin bitiş süresi olan ergenliğe kadar devam ettiğini ileri sürmektedir. Hakuta'ya (2001) göre kritik dönemin varlığını doğrulamak için bu dönemin başlangıç ve bitişinin net bir biçimde belirlenmesi, bu dönemin sonunda ikinci dil edinimindeki azalmanın iyi bir şekilde tanımlanması, bu dönem içinde ve dönem sonrasındaki edinimler arasındaki farklılıkların nitel bir şekilde ortaya konulması, bu dönem içindeki çevresel değişikliklerin net bir şekilde açıklanması gerekmektedir. Alanyazında bu dönemin başlangıç ve bitiş süreleriyle ilgili net bir fikir birliği bulunmamaktadır (Akt. Bhatie ve Ritchie,2006). Kritik dönemin varlığını kabul eden araştırmalar (Hirs ve ark, 2003; Izura ve Ellis, 2004) yaş ile hedef dildeki konuşma becerileri ve araştırma için seçilen performans alanlarında negatif ilişki bulmuşlar ve dili edinme yaşı arttıkça dil performansının azaldığını iddia etmişlerdir.

Diğer araştırmalar yaşın dışında diğer bazı faktörlerin de ikinci dil ediniminden sorumlu olduklarını savunmuşlardır. İkinci dili anadili gibi edinen yetişkin bireylerin yoğun eğitim aldıklarını, yüksek motivasyon gösterdiklerini, sürekli ve yoğun bir şekilde ikinci dil girdisi aldıklarını belirlemişlerdir. Bireyin eğitim seviyesi, okuldaki dil eğitimi süresi ve özellikleri gibi eğitime ilişkin faktörler dil alanlarına doğrudan etki göstermektedirler. Dili edinen bireyin eğitim özelliklerinin yanı sıra dilin edinildiği bağlam gibi biyolojik olmayan faktörler yaştan daha iyi belirteçlerdir. (Bhatia ve Ritchie, 2006).

Kohnert ve arkadaşları (1998), her ikidili 8 yaşından önce edinmiş 100 İspanyolca-İngilizce konuşan ikidilli bireyin katılmış olduğu çalışmalarında, Boston adlandırma testini uygulamış ve katılımcıların %75'inin İngilizce adlandırmada İspanyolca adlandırmadan daha başarılı olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bu çalışmada dil yeterliliği için dil edinim yaşının dil kullanımından daha az önemli olduğu ileri sürülmüştür.

Dil edinimindeki bu dinamik ve çoklu değişkenlere bağlı olan süreç dil yeterlilik değerlendirmesi sorununu da beraberinde getirmiştir. Dil yeterlilik değerlendirmesinin yapılabilmesi için her dilde kişinin dil yeterliliğinin nasıl belirleneceğinin ve her ikidilde kişinin yeterliliklerinin nasıl karşılaştırılacağına belirlenmesi gerekmektedir (Bhatia ve Ritchie, 2006).

İkidilliliğin bir çok farklı değişkenden etkilenmesi ve alanyazında ortak bir değerlendirme kriteri bulunmamasından ötürü bu çalışmada alanyazında sıklıkla kullanılan, ve performansı değerlendirmelerinin daha hassas ölçütler olmasından ötürü adlandırma performansı doğrultusunda katılımcıların her iki dildeki yeterlilikleri değerlendirilmiştir.

GEREÇ ve YÖNTEM

Araştırmanın Deseni

Bu çalışma Türkçe-İngilizce konuşan ikidilli bireylerin sözcüğe erişimini incelemek amacıyla adlandırma, anlamsal yakınlık ve kategorik üretim özelliklerini araştırmak üzere karşılaştırmalı betimsel model ile desenlenmiştir.

Katılımcılar

Bu çalışmaya yaşları 26-59 arası (ort = 41.5 yaş, Ss = 8.82), 6 erkek ve 16 kadın olmak üzere toplam 22 Türkçe-İngilizce konuşan ikidilli birey katılmıştır. Katılımcıların İngilizce öğrenme yaşları 5-23 (ort =12.5 yaş, Ss = 8.82) yaş arasındadır. Tüm katılımcılar normal görme ve işitme yetisine sahiptir. Katılımcıların hiçbirinde sözcük bulmayı engelleyecek inme, geçici iskemik atak, Parkinson, Alzheimer, psikiyatrik rahatsızlıklar ve/veya epilepsi gibi bir nörolojik rahatsızlık bulunmamaktadır. Katılımcıların hepsi Türkiye doğumlu, Türk ve en az yüksek lisans derecesi eğitim seviyesine sahip bireylerdir (**Çizelge 1**).

Tüm katılımcılar Eskişehir ili, Anadolu Üniversitesi personeli olup, mesleki İngilizce'yi çok aktif olarak kullanan bireylerdir. İş ortamı ve iş ortamı dışındaki alanlarda İngilizce'ye yüksek düzeyde maruz kalan, kongre, sempozyum, toplantı gibi farklı ortamlarda İngilizce'yi aktif bir şekilde kullanan bireylerdir. İngilizce'yle ilgili geniş deneyimler katılımcıların yüksek derecede İngilizce düzeyine sahip olması beklentisini getirmektedir. Tüm katılımcılar özgeçmişlerinde İngilizce okuma ve yazmalarını mükemmel, çok iyi olarak bildirmişlerdir.

Tüm katılımcıların anadili Türkçe'dir. 2 katılımcı hariç diğer katılımcılar orta öğretim düzeyinde İngilizce öğrenmeye başlamış, 2 katılımcı ise üniversite eğitimi sırasında İngilizce öğrenmişlerdir. 4 katılımcı dışındaki bütün katılımcılar çeşitli nedenlerden ötürü belirli bir süre İngilizce'nin anadil olarak konuşulduğu ülkelerde bulunmuşlardır.

Katılımcıların dil yeterliliğinin belirlenmesi

Tüm ikidilli bireyler dil kullanım ve yeterliliklerini kendilerinin değerlendirdikleri Dil Kullanım ve Yeterlilik Anketini (Munoz, Marquard, Copeland 1999) doldurmuşlardır (**Ek 1**). Anket İngilizce olarak uygulanmıştır. Dil kullanım ve yeterlilik anketinde, katılımcıların her ikidilli anlama-dinleme yüzdeleri, konuşma yüzdeleri, okuma yüzdeleri, dinlemedeki güven yüzdeleri, konuşma ve okuma güven yüzdeleri değerlendirilmektedir. Katılımcılardan “güvenmiyorum, %25 güveniyorum, %50 güveniyorum, %75 güveniyorum, çok güveniyorum” sütunlarının altına kendi dil becerilerini yansıttıklarını düşündükleri kareyi işaretlemeleri istenmiştir. İngilizce konuşma ve anlamalarının değerlendirildiği anketlerde katılımcılar İngilizce konuşmalarını 5 tam puan üzerinden ortalama 4.57 (Ss=0.51), İngilizce anlama becerilerini ise 4.62 (Ss=0.49) olarak değerlendirmişlerdir. **Çizelge 1**, katılımcıların cinsiyet, yaş, İngilizce öğrenme yaşı, yurt dışında kalma süresi, Türkçe ve İngilizce konuşma ve anlama güven puanlamalarının ortalamalarını göstermektedir

Çizelge 1. Katılımcı Bilgileri

Katılımcı	Cinsiyet	Yaş	İngilizce ögr. yaşı	Yurt dışı süresi (yıl+ay)	konuşma Türkçe	Türkçe anlama	konuşma İngilizce	anlama İngilizce
1	K	59	11	12y	5	5	5	5
2	K	54	11	----	5	5	4	5
3	K	48	11	5y+3a.	5	5	5	5
4	K	48	11	5y	5	5	5	5
5	K	43	11	4y	5	5	5	5
6	K	46	13	15y	5	5	5	5
7	E	32	14	----	5	5	5	5
8	K	45	11	4y	5	5	4	4
9	E	35	23	5y	5	5	5	5
10	E	33	21	7y	5	5	4	4
11	K	51	7	1,5y	5	5	5	5
12	K	56	11	14y	5	5	4	5
13	K	51	11	2y	5	5	4	4
14	K	39	13	4y+2a.	5	5	5	4
15	K	43	10	7y	5	5	5	5
16	E	40	11	2y	5	5	4	4
17	K	49	11	----	5	5	5	5
18	E	28	13	1y	5	5	4	4
19	K	40	5	1y+6a.	5	5	5	5
20	K	26	14	6y	5	5	5	5
21	K	38	11	----	5	5	4	4
22	E	28	9	6y	3	5	4	4
	$\bar{X}$	41.57	12.35	4.9y	4.9	5	4.57	4.62
	Ss	8.82	3.69		0.44	0	0.51	0.49

Çizelge 1' in ifade ettiği gibi, 3 katılımcının İngilizce'nin anadil olarak konuşulduğu ülkelerde bulunma süreleri 12-16 yıl arasındadır. 4 katılımcının ise kongre katılımları dışında İngilizce konuşulan bir ülkede uzun süreli kalma deneyimleri yoktur.

Veri toplama yöntemi

Bu çalışma için Edmonds ve Kiran'ın (2004) çalışmalarında kullanmış olduğu sözel adlandırma ve anlamsal yakınlık tahminlerinin saptanmasına yardımcı olan araçlar ve ek olarak kategorik üretim etkinliği kullanılmıştır.

Adlandırma, anlamsal yakınlık belirleme ve kategorik üretim çalışmaları, aynı etkinliklerin uygulandığı 2 farklı grup ile ve aralarında en az 2 gün bulunan 2 farklı oturumda yürütülmüştür. Kişiler bu gruplara rastgele yerleştirilmiştir (**Çizelge 2**). Kişi hangi grup ve oturumdaysa öncelikle o oturum için belirlenmiş dildeki adlandırma ve kategorik nesne üretimi yüz yüze gerçekleştirilmiştir.

Anlamsal yakınlık tahminleri ise katılımcılara tüm etkinliklerin bitiminde e-mail yoluyla gönderilmiş ve yine aynı yoldan toplanmıştır.

Tüm katılımcılar çalışan bireylerdir. Veriler mesai süresi içinde toplandığından, bunun sonucu olabilecek olumsuz etkilerin ortadan kaldırılması için, uygulama öncesinde katılımcılardan randevu alınmıştır.

Çizelge 2. Uygulama Gruplandırması

1. grup		2. grup	
1.Oturum	2.Oturum	1.Oturum	2. Oturum
Adlandırma (TR)	Adlandırma (ING)	Adlandırma (ING)	Adlandırma (TR)
4 kategori (TR)	5 kategori (TR)	5 kategori (TR)	4 kategori (TR)
5 kategori (ING)	4 kategori (ING)	4 kategori (ING)	5 kategori (ING)
Anlamsal	Anlamsal	Anlamsal	Anlamsal
Yakınlık (TR)	Yakınlık (ING)	Yakınlık (ING)	Yakınlık (TR)

Uygulama gruplandırmasıyla, katılımcıların iletişiminden kaynaklanabilecek ve çalışmanın güvenilirliğini etkileyebilecek etmenlerin ortadan kaldırılmaya çalışılmıştır. Katılımcıların bir önceki oturumda söylediklerini hatırlamasını bir anlamda engellemek amacıyla oturumlar arası en az 2 gün olarak ayarlanmış ve yorgunluğun olumsuz etkilerini indirgemek için veriler 2 oturumda toplanmıştır. Adlandırma ve kategorik üretim uygulamasında her oturum ortalama 20-25 dakika civarında sürmüştür; seanslar dijital olarak kaydedilmiştir.

Adlandırma

Sözcüğe erişim nesne adlarının üretilmesi ile ölçülür ve başarılı bir iletişim değerlendirmesinin en önemli bileşenlerindedir. Adlandırmayı değerlendirme yöntemlerinden biri olan resim adlandırma hem klinik hem de deneysel çalışmalarda sıkça kullanılan bir ölçümdür. Resim adlandırma; görsel analiz, nesne tanıma, anlambilgisel, sözcüksel ve sesbilgisel işleme gibi birçok bilişsel becerileri içermektedir. Birçok araştırma resim adlandırma becerisinin ikidillilikten etkilendiğini göstermektedir (Roberts ve ark., 2002; Gollan ve ark., 2005, Portocarrero ve ark., 2007; Bialystok ve ark. (yayında)).

Bu çalışmada, Edmonds ve Kiran (2004) tarafından önerilen adlandırma listesi temel alınarak resimlendirilen bir adlandırma aracı kullanılmıştır. Kültürel farklılıktan kaynaklanan hatalı adlandırmaları ortadan kaldırmak ve istenen adlandırmanın yapıldığından emin olmak için 16 Türkçe konuşan tek dilli bireye herhangi bir zaman kısıtlaması olmaksızın pilot uygulama yapılmış; onlardan alınan yanıtlar doğrultusunda bazı resimler değiştirilmiş ya da adlandırmaları istenen nesne ok işareti ile vurgulanarak belirginleştirilmiştir. Pilot çalışmanın sonucunda Türkçe'de birçok anlamı olan nesnelere [(örn; trunk / büyük bagaj, bavul, insan vücudu, ağaç gövdesi, fil hortumu gibi), cane (sopa, değnek, bambu, kamaş)] ve Türkiye'de ender bilinen bazı nesnelere (örn; cod fish/ Kod balığı) listeden çıkartılmıştır.

İkidillilerle yapılan deneysel çalışmalarda adlandırmayı kolaylaştırıcı etkisi gözlenen eş kökenli sözcüklerin elenmesi standart bir durum haline gelmiştir.

Bundan dolayı Türkçe ve İngilizce'de eş kökenli olan sözcükler adlandırma testinden çıkarılmıştır (örn; patates-potatoe, balon-balloon vs.).

Geriye kalan 152 resimli sözcük (**Ek 2, 3**) katılımcılara bilgisayar aracılığıyla gösterilmiş ve herhangi bir zaman kısıtlaması olmaksızın katılımcılardan gördükleri nesnelere adlandırmaları istenmiştir. Tüm katılımcılara “*Resimde görmüş olduğunuz nesnelere adlandırınız*” yönergesi verilmiş; tüm veriler toplanıncaya kadar herhangi bir geri dönüt sağlanmamıştır. Herhangi bir zaman kısıtlaması olmadığı için katılımcılardan bir sonraki resme geçmeleri için enter tuşunu ya da bilgisayar faresini kullanmaları istenmiş ve çalışma sonunda adlarını hatırlayamadıkları nesnelere için bir kez daha o resme geri dönüp adlandırma fırsatı tanınmıştır. Adlandırma bölümü sırasında araştırmacı, katılımcının dikkatini dağıtmayacak uzaklıkta oturup, hedef dildeki adlandırmaların bulunduğu Çizelgeden katılımcının nesne adlandırmasını takip etmiş, hatalı üretimlerin neler olduğunu not etmiştir.

Adlandırma puanlama

Resimlerin her ikidildeki doğru adlandırmaları sayılmıştır. Adlandırılan nesnenin resmi ifade etmediği ya da Türkçe ve İngilizce sözlükte anlamlı bir karşılığının bulunmadığı adlandırmalar yanlış kabul edilmiştir. Bölgesel ve kültürel açıdan çeşitlilik gösteren sözcükler (salyangoz-sümüklüböcek, salatalık-hıyar) doğru kabul edilmiştir. Katılımcıların adlandırma sırasında hedef sözcük dışındaki adlandırmaları, doğru ve yanlış kabul edilen yanıtlar çizelgeleştirilmiştir. (**Ek 4**).

Anlamsal yakınlık tahmini

İngilizce-Türkçe anlamsal yakınlık tahmin anketi, adlandırma ve kategorik üretim oturumu tamamlandıktan sonra katılımcılara elektronik posta aracılığıyla gönderilerek ulaştırılmıştır. İlişkili 117 sözcük çiftini içeren anlamsal yakınlık tahmini anketinin İngilizce sözcük çiftleri ve Türkçe çevirilerinden oluşan sözcük çiftleri 22 katılımcıya uygulanmıştır.

Hedef dile paralel olarak hazırlanan “Bu etkinlikte, aşağıda verilen sözcük çiftleri hakkında karar vermeniz bekleniyor. Lütfen, her bir sözcük çiftinin anlam açısından ne kadar yakın/benzer olduklarını rakamlarla saptayın. Eğer bilmediğiniz sözcük var ise, o sözcük çifti ile ilgili bir işlem yapmayınız.” yönergesi anketin başına yazılmıştır. Katılımcılardan, buldukları oturumu dikkate alarak, o dildeki 117 sözcük çiftinin anlam ilişkilerini 1 (en yüksek)- 4 (en düşük) arasında puanlandırmaları istenmiştir.

Araştırmacı, katılımcıların belirlenen dildeki anketi mail yoluyla işaretleyerek geri göndermelerinden en az iki gün sonra diğer dilde olanı göndermiştir. Türkçe anlamsal yakınlık tahmini anketi **Ek 5**'te, İngilizce anlamsal yakınlık tahmini anketi **Ek 6**'da yer almaktadır.

Anlamsal yakınlık tahminini puanlama

Katılımcılardan sözcük çiftlerinin anlamsal yakınlıklarını puanlamaları istenmiş ve veri analizinde katılımcıların sözcük çiftlerine verdikleri 1-4 arasındaki puanlar kullanılmıştır.

Kategorik nesne üretimi

Veriler, katılımcının ait olduğu grup ve oturumda belirlenen dile uygun ve birbirleri arasında en az 2 gün bulunan 2 oturumda yüz yüze toplanmıştır. Tüm katılımcılara “*Birazdan Türkçe / İngilizce kategori isimleri söyleyeceğim, verilen kategoride yer aldığını düşündüğünüz nesnelere herhangi bir zaman kısıtlaması olmaksızın sayınız*” yönergesi verilmiş ve herhangi bir geri bildirim sağlanmamıştır.

Katılımcılardan 3 ana ve 3 alt kategorisi olmak üzere toplam dokuz kategoriye uygun nesnelere üretmeleri istenmiştir. Bu çalışma için gündelik yaşamda adları sıkça kullanılan kıyafetler, kışlık kıyafetler, yazlık kıyafetler; yiyecekler, doğum gününde yenilenler, öğle yemeğinde yenilenler; hayvanlar, hayvanat bahçesindeki hayvanlar, çiftlik hayvanları kategorileri seçilmiştir. Dokuz kategorinin İngilizce ve Türkçe üretimlerinin tek bir oturum için uzun olacağı düşünüldüğünden, katılımcılardan iki oturum için randevu alınmıştır.

Kategorik üretim etkinliği ortalama süresi 4 dakika olarak belirlenmiş olup, bu süreyi aşan üretimler analize dahil edilmemiştir.

Yüksek İngilizce yeterliliğine sahip bir öğretim üyesi, araştırmacıdan bağımsız bir şekilde, kaydedilen verileri dinlemiş, yazıya dönüştürmüş daha sonra her iki uygulamacının çıktılarını karşılaştırılmıştır. Görüşbirliği / (Görüş birliği + Görüş Ayrılığı) x 100 formülü kullanılarak elde edilen uyum %99.2 dir.

Kategorik üretim frekansları puanlama

Nesneler kategoriye ait olma durumlarına göre puanlandırılmıştır. Kategorinin üyesi olmama veya İngilizce ve Türkçe sözlükte bulunmama durumunda, üretilen nesnelere yanlış kabul edilmiş ve herhangi bir puanlandırma yapılmamıştır. Aynı katılımcının birden fazla ürettiği aynı kategori üyesi sadece bir kere puanlandırılmıştır.

Kategori üretimi içinde çeviri denkliği olan sözcüklerin puanlanmasında her ikidilde ‘göndergesel denkliği’ (Referential equivalence) olan yani hedef dil ile kaynak dilin aynı nesneyi ifade ettiği ve sözlükte birbirinin eşiti olarak kabul edilen sözcükler (elma-apple) puanlandırılmış ve analiz edilmiştir.

Verilerin istatistiksel analizi

Verilerin istatistiksel olarak analiz edilmesinde SPSS 16.0 paket programı ve SigmaStat 3.1 programı kullanılmıştır. Veriler ortalama±standart sapma olarak özetlenmiştir ve tüm analizler ortalama üzerinden yapılmıştır. Adlandırma etkinliğinde, gruplar arası puanların karşılaştırılmasında tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ve farklılık bulunan grupların belirlenmesinde post hoc testlerinden Bonferroni kullanılmıştır. Baskınlık gruplarıyla katılımcıların kendi dil becerilerini değerlendirdikleri anketlerin karşılaştırılmasında non parametrik Kruskal Wallis testi; baskınlık grupları arasındaki ilişkinin incelenmesi için 3x2 ANOVA uygulanmıştır. Gruplar arası kategorik üretim frekansları karşılaştırmalarından İngilizce ve Türkçe kategorik üretim etkinliğinde 3x2 ANOVA veya non parametrik Kruskal Wallis testi ve farklılığın kaynağının saptanması için Bonferroni veya Dunn testi, kategorik üretim içinden çeviri denkliği olan sözcüğü saptama etkinliğinde 3x2 ANOVA veya non parametrik Kruskal Wallis ve farklılığın belirlenmesi için post hoc testlerden Dunn testi

kullanılarak istatistiksel analiz yapılmıştır. $p<0.05$ istatistiksel olarak anlamlı kabul edilmiştir

BULGULAR ve TARTIŞMA

Bu bölümde, araştırmanın amaçları doğrultusunda elde edilen bulgulara değinilecektir. Bulgular araştırmanın amaçları sırasıyla ele alınmıştır.

Adlandırma

Katılımcıların Türkçe adlandırma doğrulukları nasıldır?
Katılımcılardan buldukları grup ve oturumdaki hedef dile paralel olarak 152 resmi Türkçe adlandırmaları istenmiştir. **Çizelge 3**, katılımcıların Türkçe resimli sözcükleri adlandırma doğruluklarını frekans ve doğruluk yüzdeleri olarak göstermektedir.

Çizelge 3. Katılımcıların Türkçe Adlandırma Doğrulukları ve Doğruluk Yüzdesi

Katılımcı (n=22)	TR adlandırma (152 resimli sözcük)	TR adlandırma doğruluk yüzdesi (%)
1	146	96
2	145	95.3
3	149	98
4	149	98
5	151	99.3
6	150	98.6
7	148	97.3
8	151	99.3
9	150	98.6
10	148	97.3
11	145	95.3
12	144	94.7
13	145	95.3
14	149	98
15	148	97.3
16	144	94.7
17	151	99.3
18	151	99.3
19	147	96.7
20	152	100
21	137	90.1
22	148	97.3
Ortalama ($\bar{x}$)	147.6	97
Standart sapma	3.4	2.2

Tüm katılımcıların 152 resmi Türkçede doğru adlandırma ortalaması 147.6, doğru adlandırma yüzdesi ise 97'dir.

Katılımcıların İngilizce adlandırma doğrulukları nasıldır?

Katılımcılardan buldukları grup ve oturumdaki hedef dile paralel olarak 152 resmi İngilizce adlandırmaları istemiş ve aşağıdaki doğru adlandırma sayısına ve doğruluk yüzdesine ulaşılmıştır (**Çizelge 4**).

Çizelge 4. Katılımcıların İngilizce Adlandırma Doğrulukları ve Doğruluk Yüzdesi

Katılımcı (n=22)	ING adlandırma (152 resimli sözcük)	ING adlandırma doğruluk yüzdesi (%)
1.	102	67.1
2.	105	69
3.	141	92.7
4.	134	88.1
5.	137	90.1
6.	130	85.5
7.	109	71.7
8.	145	95.3
9.	139	91.4
10.	128	84.2
11.	127	83.5
12.	126	82.8
13.	137	90.1
14.	141	92.7
15.	126	82.8
16.	105	69
17.	141	92.7
18.	148	97.3
19.	132	86.8
20.	148	97.3
21.	109	71.7
22.	130	85.5
Ortalama ($\bar{x}$)	131.6	84.8
Standart sapma	13.7	9.4

Tüm katılımcıların İngilizce doğru adlandırma ortalaması 131.6, doğru adlandırma yüzdesi ise 84.8'dir.

Katılımcıların Türkçe ve İngilizce adlandırma puanlarına göre ikidillilik baskınlık düzeyleri nasıldır?

Doğruluk performansları her ikidildeki adlandırma doğruluk farkının diğer katılımcıların adlandırma doğruluk ortalamasıyla karşılaştırılmasıyla elde edilmiştir. Ortalamanın bir standart sapma üstünde olması durumuna göre katılımcıların baskınlığı belirlenmiştir. Buna göre katılımcıların diller arası adlandırma doğruluğu yüzde farkı ortalaması 12.2, ve standart sapması ise 8.06'dır. Adlandırma farkı 20.2 (12.2+8.06) olan katılımcılar olan (/T/-/E/ > 20.2) Türkçe baskın ikidilliler (n=4) grubunu oluşturmuştur. Türkçe adlandırma performansı ile İngilizce adlandırma performansı arasında %10 dan fazla performans farkı gösteren katılımcılar az dengeli ikidilli (n=7) (10 < /T/-/E/ < 20.26), %10'dan daha az performans farkı gösteren katılımcılar ise dengeli ikidilli (n=11) (T/-/E/ < 10) grubunu oluşturmuştur (**Çizelge 5, 6, 7**).

Çizelge 5. Türkçe Baskın İkidilli Katılımcılarda Türkçe ve İngilizce Adlandırma Doğru Sayıları, Doğruluk Yüzdeleri ve Doğruluk Yüzde Farkları

Katılımcı	TR adlandırma (152 sözcük)	TR adlandırma yüzdesi (%)	İNG adlandırma (152 sözcük)	İNG adlandırma yüzdesi(%)	/ TR/-/İNG/ (%)
1	146	96	102	67.1	28.9
2	145	95.3	105	69	26.3
7	148	97.3	109	71.7	25.6
16	144	94.7	105	69	25.7
Ort.	145.6	95.8	105.3	69.2	26.6
Ss.	2	1.1	3.5	1.8	1.5

Çizelge 5'te görüldüğü gibi Türkçe Baskın ikidilli olarak gruplandırılan katılımcıların Türkçe doğru adlandırma yüzde ortalaması 95.8, İngilizce doğru adlandırma yüzde ortalaması ise 69.2'tür. Bu grup içinde en yüksek TR adlandırma performansı 148, en düşük TR adlandırma performansı 144 iken, en yüksek İNG adlandırma performansı 109, en düşük İNG adlandırma performansı 102 dir.

İngilizce adlandırma performansı Türkçe adlandırma performansından daha iyi olan katılımcı olmadığından İngilizce baskın ikidilli bireyler grubu oluşturulamamış, yerine ' dengeli ve az dengeli ikidilli' bireyler olarak 2 grup oluşturulmuştur.

Çizelge 6. Dengeli İkidilli Katılımcılarda Türkçe ve İngilizce Adlandırma Doğru Sayıları, Doğruluk Yüzdeleri ve Doğruluk Yüzde Farkları

Katılımcı	TR adlandırma (152 sözcük)	TR adlandırma yüzdesi(%)	İNG adlandırma (152 sözcük)	İNG adlandırma yüzdesi(%)	/ TR/-/İNG/ (%)
4.	149	98	134	88.1	9.9
19.	147	96.7	132	86.8	9.9
5.	151	99.3	137	90.1	9.2
9.	150	98.6	139	91.4	7.2
17.	151	99.3	141	92.7	6.6
3.	149	98	141	92.7	5.3
14.	145	95.3	137	90.1	5.2
13.	149	98	141	92.7	5.3
8.	151	99.3	145	95.3	4
20.	152	100	148	97.3	2.7
18.	151	99.3	148	97.3	2
Ort.	149.5	98.3	140.2	92.2	6.1
Ss.	2	1.3	5.2	3.4	2.7

Çizelge 6'nın da ifade ettiği gibi, dengeli ikidilli olarak gruplandırılan katılımcıların Türkçe adlandırma yüzdesi 98.5, İngilizce adlandırma yüzdesi

92.2'dir. Bu grup içinde en yüksek TR adlandırma performansı 152, en düşük TR adlandırma performansı 145 iken, en yüksek İNG adlandırma performansı 148, en düşük İNG adlandırma performansı 132 dir.

Çizelge 7. Az Dengeli İkidilli Katılımcılarda Türkçe ve İngilizce Adlandırma Doğru Sayıları, Doğruluk Yüzdeleri ve Doğruluk Yüzde Farkları

Katılımcı	TR adlandırma (152 sözcük)	TR adlandırma yüzdesi(%)	İNG adlandırma (152 sözcük)	İNG adlandırma yüzdesi(%)	/TR/-/İNG/ (%)
21.	148	97.3	126	82.8	14.5
15.	150	98.6	130	85.5	13.1
6.	148	97.3	128	84.2	13.1
10.	137	90.1	109	71.7	18.4
22.	148	97.3	130	85.5	11.8
11.	145	95.3	127	83.5	11.8
12.	144	94.7	126	82.8	11.9
<i>Ort.</i>	145.7	95.80	125.1	82.28	13.5
<i>Ss.</i>	4.3	2.8	7.3	4.8	2.3

Çizelge 7'nin de gösterdiği gibi, az dengeli ikidilli katılımcıların Türkçe adlandırma yüzdesi 95.8 ve İngilizce adlandırma yüzdesi ise 82.1'dir. Bu grup içinde en yüksek TR adlandırma performansı 150, en düşük TR adlandırma performansı 137 iken, en yüksek İNG adlandırma performansı 130, en düşük İNG adlandırma performansı 109 dur.

Dengeli, az dengeli ve Türkçe Baskınlık grupları arasında adlandırma doğruluğu açısından anlamlı bir farklılık var mıdır?

Katılımcılardan elde edilen Türkçe adlandırma performansı baskınlık gruplarına göre ayrıştırılmış ve 3x2 ANOVA kullanılarak incelenmiştir; sonucunda, gruplar arasında önemli bir farklılık saptanmamıştır ($F=4.858$, $p>0.05$).

Gruplar arası İngilizce adlandırma performansı 3x2 ANOVA kullanılarak incelenmiş ve gruplar arasında önemli fark gözlenmiştir ($F=58.274$, $p<0.01$). Farklılığın hangi gruplar arasında olduğunun belirlenmesi için çoklu karşılaştırma yöntemlerinden Bonferroni uygulanmış olup, Dengeli–Az dengeli ($p<0.01$), Dengeli- Türkçe baskın ($p<0.01$), Az dengeli- Türkçe baskın ($p<0.01$) gruplar arasında önemli bir farklılık olduğu sonucuna ulaşılmıştır .

Anlamsal Yakınlık Tahmini

Katılımcıların Türkçe sözcük çiftlerini anlamsal yakınlık açısından değerlendirmesi nasıldır?

Katılımcılardan ankette aynı kategoride bulunan ya da ilişkili sözcük konumunda olan 117 sözcük çiftlerinin anlamsal yakınlıklarını sayısal olarak değerlendirmeleri istenmiştir. Türkçe sözcük çiftinin anlamsal yakınlıklarına göre 1 (çok yakın)- 4 (çok uzak) puanlandırılmaları sonucunda **Çizelge 8'deki** sonuçlara ulaşılmıştır.

Katılımcıların İngilizce sözcük çiftlerini anlamsal yakınlık açısından değerlendirmesi nasıldır?

Katılımcılardan sözcük çiftlerinin anlamsal yakınlıklarını sayısal değerlerle değerlendirmeleri istenmiştir. Katılımcıların İngilizce sözcük çiftlerini anlamsal yakınlıklarına göre 1 (çok yakın) - 4 (çok uzak) puanlandırmaları sonucunda **Çizelge 8**'deki sonuçlara ulaşılmıştır.

Çizelge 8. Türkçe ve İngilizce Anlamsal Yakınlık Puanı Ortalamaları

	Ortalama ± Ss (1-4)	Sözcük Çiftleri (İNG)	Sözcük Çiftleri (TR)	Ortalama ± Ss (1-4)
1	1.31 ± 0.56	wallet-purse	cüzdan-para çantası	1.18 ± 0.5
2	2.33 ± 1.25	star-sun	yıldız-güneş	2.41 ± 1.01
3	1.9 ± 0.84	cup-glass	kupa-bardak	1.77 ± 0.69
4	2.09 ± 1.10	goose-duck	kaz-ördek	2.36 ± 0.9
5	3.04 ± 0.84	cabin-house	kulübe-ev	2.27 ± 0.98
6	2.86 ± 0.77	sword-knife	kılıç -bıçak	2.91 ± 0.87
7	2.09 ± 0.86	table-desk	masa-sıra	2.36 ± 0.9
8	2.72 ± 0.96	swan-goose	kuğu-kaz	2.73 ± 1.03
9	2.5 ± 1.05	donkey-horse	eşek-at	2.55 ± 0.8
10	2.45 ± 1.01	goat-sheep	keçi-koyun	2.40 ± 0.79
11	2.09 ± 0.94	screw-nail	vida-çivi	2.31 ± 0.97
12	2.40 ± 0.9	skirt-dress	etek-elbise	2.63 ± 0.84
13	2.77 ± 0.81	knife-sword	bıçak-kılıç	2.90 ± 0.86
14	2.95 ± 1.02	suitcase-trunk	valiz-bavul	1.05 ± 0.30
15	3.31 ± 0.83	horse-cow	at-inek	3.18 ± 0.90
16	2.63 ± 0.95	shoe-sock	ayakkabı-çorap	2.59 ± 1.00
17	2.45 ± 0.98	fish-shark	balık-köpekbalığı	2.54 ± 0.96
18	2.15 ± 0.83	broom-mop	süpürge- mob	2.63 ± 1.04
19	3 ± 0.79	duck-chicken	ördek-tavuk	2.81 ± 0.90
20	3 ± 0.85	turkey-duck	hindi-ördek	2.81 ± 0.95

Çizelge 8. (Devam) Türkçe ve İngilizce Anlamsal Yakınlık Puanı Ortalamaları

	Ortalama ± Ss (1-4)	Sözcük Çiftleri (İNG)	Sözcük Çiftleri (TR)	Ortalama ± Ss (1-4)
21	2.4 ± 1.05	orange-apple	portakal-elma	2.54 ± 0.85
22	2.18 ± 1.05	fork-spoon	çatal-kaşık	2.40 ± 1.09
23	2.95 ± 0.99	barn-house	ahır-ev	3.40 ± 0.73
24	1.77 ± 0.92	comb-hairbrush	tarak-fırça	2.09 ± 0.70
25	2.36 ± 0.90	knife-fork	bıçak-çatal	2.59 ± 0.95
26	2.31 ± 1.08	shark-whale	köpek balığı-balina	2.63 ± 1.00
27	2.27 ± 0.82	alligator-lizard	timsah-kertenkele	2.77 ± 0.86
28	2.23 ± 0.83	stool-chair	tabure-sandalye	2.13 ± 0.94
29	2.59 ± 0.98	tree-leaf	ağaç-yaprak	2.36 ± 1.09
30	2.31 ± 0.99	onion-garlic	soğan-sarımsak	2.5 ± 1.05
31	2.72 ± 1.03	rabbit-squirrel	tavşan-sincap	3 ± 0.97
32	2.71 ± 0.84	book-newspaper	kitap-gazete	2.5 ± 0.91
33	2.77 ± 0.97	coat-shirt	palto-gömlek	3.13 ± 0.88
34	2.95 ± 0.97	razor-knife	jilet-bıçak	2.90 ± 1.01
35	2.81 ± 1.09	hat-glove	şapka-eldiven	2.85 ± 1.01
36	2.13 ± 1.03	key-lock	anahtar-kilit	2.23 ± 0.99
37	2.64 ± 1.16	cow-mule	inek-katır	3.09 ± 1.10
38	3 ± 1.04	corn-peas	mısır-bezelye	2.86 ± 1.32
39	2.72 ± 1.01	drill-wrench	matkap-İngiliz anahtarı	2.95 ± 1.21
40	2.45 ± 1.10	necklace-ring	kolye-yüzük	2.63 ± 1.04
41	2.27 ± 1.16	leg-arm	bacak-kol	2.63 ± 1.09
42	3.04 ± 0.95	spider-ant	örümcek-karınca	3.27 ± 0.88
43	2.52 ± 0.87	vest-shirt	yelek-tişört	2.95 ± 1.09
44	2.5 ± 1	pitcher-kettle	sürahi-su ısıtıcı	3.45 ± 0.67
45	2.86 ± 0.83	lizard-snake	kertenkele-yılan	3 ± 0.87
46	2.27 ± 1.07	bed-sleeping bag	yatak-uyku tulumu	2.40 ± 0.95

Çizelge 8. (Devam) Türkçe ve İngilizce Anlamsal Yakınlık Puanı Ortalamaları

	Ortalama ± Ss (1-4)	Sözcük Çiftleri (İNG)	Sözcük Çiftleri (TR)	Ortalama ± Ss (1-4)
47	2.77 ± 1.10	peas-carrots	bezelye-havuç	3.09 ± 0.97
48	2.13 ± 1.16	rain-snow	yağmur-kar	2.27 ± 1.07
50	2.27 ± 1.20	milk-cheese	süt-peynir	2.36 ± 1.00
51	2.31 ± 1.17	nail-hammer	çivi-çekiç	2.59 ± 1.05
52	3.18 ± 0.90	hammer-drill	çekiç-matkap	3.04 ± 0.99
53	2.86 ± 1.08	strawberry-orange	çilek-portakal	3 ± 0.92
54	2.45 ± 1.07	ear-eye	kulak-göz	2.68 ± 0.99
55	2.63 ± 1.09	potato-onion	patates-soğan	2.68 ± 1.04
56	2.77 ± 1.02	butterfly-bee	kelebek-arı	3.13 ± 0.88
57	2.72 ± 1.12	belt-tie	kemer-kravat	3.13 ± 0.88
58	2.5 ± 1.05	whale-fish	balina-balık	2.72 ± 1.07
59	2.81 ± 1.05	carrot-potato	havuç-patates	3 ± 0.97
60	3.28 ± 0.84	frog-lizard	kurbağa-kertenkele	3.18 ± 0.90
61	2.61 ± 1.11	glove-hat	eldiven-şapka	2.81 ± 1.01
62	2.77 ± 0.95	building-school	bina-okul	2.63 ± 0.90
63	2.72 ± 0.93	scissors-knife	makas-bıçak	3 ± 0.92
64	3.05 ± 1.02	celery-onion	kereviz-soğan	3 ± 0.97
65	2.72 ± 1.20	bat (animal)-bird	yarasa-kuş	3 ± 0.92
66	2.59 ± 1.09	candy-cookies	şeker-kurabiye	2.81 ± 0.85
67	1.90 ± 0.86	frying pan-pot	tava-tencere	2.13 ± 1.08
68	2.36 ± 1.09	cheese-butter	peynir-yağ	2.72 ± 0.88
69	2.5 ± 0.80	sleeping bag-tent	uyku tulumu-çadır	2.90 ± 0.92
70	2.61 ± 1.02	grapes-strawberry	üzüm-çilek	2.95 ± 0.89
71	2.42 ± 1.02	table-chair	masa-sandalye	2.59 ± 1.09
72	3.31 ± 0.94	house-church	ev-cami	3.63 ± 0.58

73	2.33 ± 1.11	moon-star	ay-yıldız	2.27 ± 1.20
----	-------------	-----------	-----------	-------------

Çizelge 8. (Devam) Türkçe ve İngilizce Anlamsal Yakınlık Puanı Ortalamaları

	Ortalama ± Ss (1-4)	Sözcük Çiftleri (İNG)	Sözcük Çiftleri (TR)	Ortalama ± Ss (1-4)
74	3.09 ± 0.99	sheep-horse	koyun-at	3.27 ± 1.07
75	2.25 ± 1.21	wrench-pliers	İngiliz anahtarı-pense	2.81 ± 1.25
76	1.90 ± 1.04	paintbrush-painting	boya fırçası-tablo	2.77 ± 1.10
78	2.22 ± 0.92	raincoat-umbrella	yağmurluk-şemsiye	2.54 ± 0.80
79	2.90 ± 1.10	dog-sheep	köpek-koyun	3.22 ± 0.86
80	2.92 ± 0.91	broom-rake	süpürge-tırmık	2.95 ± 0.99
81	2.55 ± 0.85	beaver-raccoon	kunduz-rakun	2.5 ± 1.26
82	2.63 ± 1.00	snail-worm	sümüklüböcek-solucan	3.09 ± 0.86
83	2.76 ± 0.94	coat-robe	palto-elbise	2.86 ± 1.16
84	2.94 ± 1.02	celery-cabbage	kereviz-lahana	2.72 ± 1.24
85	1.90 ± 1.01	letter-envelope	mektup-zarf	2.22 ± 0.92
86	2.36 ± 1.13	window-door	pencere-kapı	2.59 ± 1.14
87	2.40 ± 1.14	toilet-sink	tuvalet-lavabo	2.27 ± 0.93
88	3.09 ± 0.86	deer-goat	geyik-keçi	3.27 ± 0.88
89	2.52 ± 1.07	top(toy)-ball	topaç-top	3.13 ± 1.03
90	2.31 ± 1.08	blanket-pillow	battaniye-yastık	2.91 ± 1.02
91	2.5 ± 1.01	candle-flashlight	mum-fener	2.59 ± 1.05
92	3.23 ± 0.94	vest-apron	yelek-önlük	3.31 ± 0.94
93	2.5 ± 0.91	light bulb-candle	ampul-mum	2.59 ± 1.00
94	2.73 ± 0.93	clothespin-hanger	mandal-askı	2.95 ± 1.04
95	2.82 ± 1.01	radish-carrot	turp-havuç	2.86 ± 0.99
96	2.68 ± 1.01	bucket /pail-mop	kova-paspas/mob	2.54 ± 1.01
97	2.77 ± 0.92	dustpan-vacuum cleaner	faraş-elektrik süpürgesi	3.22 ± 0.81
98	2.68 ± 1.08	sink-soap	lavabo-sabun	2.72 ± 0.98
99	2.95 ± 0.95	fireworks-matches	havai fişek-kibrit	3.22 ± 0.86

100	3.27 ± 0.82	suitcase-box	bavul-kutu	3.54 ± 0.67
-----	-------------	--------------	------------	-------------

Çizelge 8. (Devam) Türkçe ve İngilizce Anlamsal Yakınlık Puanı Ortalamaları

	Ortalama ± Ss (1-4)	Sözcük Çiftleri (İNG)	Sözcük Çiftleri (TR)	Ortalama ± Ss (1-4)
101	3.04 ± 0.89	watermelon- pumpkin	kavun-kabak	3.8 ± 0.44
102	2.80 ± 0.98	saw-hammer	testere-çekiç	3.13 ± 1.16
103	2.5 ± 1.22	shirt-skirt	gömlek-etek	3.04 ± 1.04
105	2.59 ± 1.05	cake-ice cream	pasta-dondurma	2.90 ± 0.97
106	2.46 ± 0.99	rake-shovel	tırmık-kürek	2.90 ± 0.97
107	2.27 ± 1.07	match-candle	kibrit-mum	2.68 ± 0.83
108	2.09 ± 0.97	lock-door	kilit-kapı	2.5 ± 0.96
109	3.27 ± 0.82	drum-whistle	davul-düdük	3.54 ± 0.80
110	3.42 ± 0.76	umbrella-cane	şemsiye-değnek	3.72 ± 0.55
111	2.90 ± 0.86	dresser-cupboard	büfe-dolap	2.77 ± 1.06
112	3 ± 1.11	cabbage-cucumber	lahana-salatalık	3.31 ± 0.94
113	2.63 ± 1.13	bathroomsink-toilet	lavabo-tuvalet	2.45 ± 1.01
114	3.13 ± 1.08	horse-dog	at-köpek	3.31 ± 0.89
115	3.22 ± 0.97	pumpkin-potato	bal kabağı-patates	3.36 ± 0.90
116	2.45 ± 1.01	hairbrush-hairdryer	saç fırçası-saç kurutma makinesi	2.72 ± 0.98
117	2.36 ± 1.09	elbow-knee	dirsek-diz	2.59 ± 0.85

Baskınlık grupları arasında Türkçe ve İngilizce dilinde anlamsal yakınlık tahminleri açısından bir farklılık bulunmakta mıdır?

Türkçe sözcük çiftleri anlamsal yakınlık puanları 3x2 ANOVA ile analiz edilmiş, analiz sonucunda gruplar arası anlamsal yakınlık tahmininde önemli bir farklılık olmadığı bulgusuna ulaşılmıştır (F = 1.16, p>0.05) (Çizelge 9).

Çizelge 9. Türkçe Sözcük Çiftleri Anlamsal Yakınlık Tahminlerinin Gruplar Arası Farklılıkları

	Dengeli $\bar{X} \pm Ss$	Az-Dengeli $\bar{X} \pm Ss$	Türkçe Baskın $\bar{X} \pm Ss$	F	p
Türkçe Anlamsal					

Yakınlık Tahmini	2,7 ± 0.6	2.5 ± 0.8	2.1 ± 0.2	1.16	0.3
------------------	-----------	-----------	-----------	------	-----

Dengeli ikidilliler, diğer gruplara göre, Türkçe sözcük çiftlerini anlamsal ilişkileri açısından daha uzak puanlarken (2.7 ± 0.6), Türkçe baskın ikidilliler sözcük çiftleri arasındaki anlamsal ilişkileri daha yakın (2.1 ± 0.2) olarak puanlamışlardır; ancak, bu farklılık istatistiksel olarak bir önem taşımamaktadır.

İngilizce sözcük çiftleri anlamsal yakınlık puanları 3x2 ANOVA ile analiz edilmiş ve analiz sonucunda gruplar arası anlamsal yakınlık tahmininde önemli bir farklılık olmadığı bulgusuna ulaşılmıştır (F =0.08, p>0.05) (**Çizelge 10**).

Çizelge 10. İngilizce Sözcük Çiftleri Anlamsal Yakınlık Tahminlerinin Gruplar Arası Farklılıkları

	Dengeli	Az- Dengeli	Türkçe Baskın	F	p
	$\bar{X} \pm Ss$	$\bar{X} \pm Ss$	$\bar{X} \pm Ss$		
İngilizce Anlamsal Yakınlık Tahmini	2,7 ± 0.4	2.6 ± 0.8	2.8 ± 0.9	0.08	0.9

İngilizce anlamsal yakınlık puanlamalarında, Türkçe baskın ikidilli bireyler sözcük çiftleri arasındaki anlamsal ilişkiyi diğer gruplara kıyasla daha uzak olarak puanlarken (2.8 ± 0.9), az-dengeli ikidilliler sözcük çiftlerindeki anlamsal ilişkiyi daha yakın (2.6 ± 0.8) olarak puanlamışlardır; ancak, bu farklılık istatistiksel açıdan bir önem taşımamaktadır (F = 0.08, p>0.05).

Kategorik Üretim

Katılımcıların Türkçe kategorik üretimleri nasıldır?

Katılımcılardan gündelik yaşamda sık kullanılan yiyecekler (doğum gününde yenenler, öğle yemeğinde yenenler); hayvanlar (hayvanat bahçesindeki hayvanlar, çiftlik hayvanları); kıyafetler (kışlık kıyafetler, yazlık kıyafetler) kategorilerindeki öğeleri buldukları oturum ve seansın diline (TR/ING) paralel olacak şekilde üretmeleri istenmiş, oturumlar tamamlandıktan sonra **Çizelge 11**'deki Türkçe kategorik üretim frekanslarına ulaşılmıştır.

Çizelge 11. Türkçe Kategorik Üretim Frekansları

TR	Yiy.	Öğle Y.	D.G. Y	Hayvan	H.B.H	Çiftlik H.	Giy.	Yaz G.	Kış G.
Top	404	206	113	335	292	197	305	145	214
Ort.	18.3	9.3	5.1	15.2	13.2	8.9	13.8	6.5	9.7
Ss	8.0	5.2	2.2	7.6	4.7	2.7	3.7	1.5	3.0

TR=Türkçe, Yiy= Yiyecekler, D.G.Y.=Doğum Gününde Yenenler, H.B.H= Hayvanat Bahçesindeki Hayvanlar, Giy= Giyecekler, Yaz G.= Yazlık Giyecekler, Kış G. Kışlık Giyecekler

Çizelge 11'nin de ifade ettiği gibi katılımcılardan Türkçe'de en çok çıktı elde edilen kategori *yiyecekler* (ort=18.3), en az çıktı elde edilen kategori ise *doğum gününde yenenler* (ort= 5.1) grubu olmuştur.

Türkçe kategorik üretim frekansları dil baskınlık grupları arasında farklılık göstermekte midir?

Katılımcılardan elde edilen gruplar arası kategorik üretim frekansları **Çizelge 12, 13, ve 14'** te verildiği gibidir.

Çizelge 12. Dengeli, Az-Dengeli ve Türkçe Baskın İkidilli Gruplarda Yiyecek, Öğle Yemeğinde Yeneler, Doğum Gününde Yeneler Türkçe Kategorik Üretim Frekansları

	Yiyecekler			Öğle yemeği			Doğum günü		
	Den.	Az. Den.	TR Bas	Den.	Az. Den.	TR Bas	Den.	Az. Den.	TR Bas
Top	243	95	66	125	58	23	63	34	16
Ort	22	13.5	16.5	11.3	8.2	5.7	5.7	4.8	4
Ss	11.1	6.2	6.2	6	4.2	0.9	2.9	2.4	2.4

Den.=dengeli ikidilli, Az Den.=az dengeli ikidilli , TR Bas=Türkçe baskın ikidilli

Çizelge 12'ye göre, Türkçe yiyecek, öğle yemeğinde yeneler, doğum gününde yeneler kategorilerinde, en çok üretim dengeli ikidilliler ($\bar{x} = 22$), az-dengeli ikidilliler ($\bar{x} = 13.5$) ve Türkçe baskın ikidillilerde ($\bar{x} = 16.5$) yiyecekler kategorisinde; en az üretim ise dengeli ikidilli ($\bar{x} = 5.7$), az-dengeli ikidilli ($\bar{x} = 4.8$) ve Türkçe baskın ikidilli ($\bar{x} = 4$) gruplarında doğum gününde yeneler kategorisinde olduğu saptanmıştır.

Çizelge 13. Dengeli, Az-Dengeli ve Türkçe Baskın İkidilli Gruplarda Hayvanlar, Hayvanat Bahçesindeki Hayvanlar, Çiftlik Hayvanları Türkçe Kategorik Üretim Frekansları

	Hayvanlar			Hayvanat Bahç. Hayv.			Çiftlik Hayvanları		
	Den.	Az. Den.	TR Bas	Den.	Az. Den.	TR Bas	Den.	Az. Den.	TR Bas
Top.	220	72	43	167	63	62	115	49	33
Ort.	20	10.2	10.7	15.1	9	15.5	10.4	7	8.2
Ss	11.3	2.5	3.2	8	2.6	7.3	4.9	1.1	2.2

Çizelge 13'e göre, Türkçe hayvanlar, hayvanat bahçesindeki hayvanlar, çiftlik hayvanları kategorilerinde, en çok üretim dengeli grup ($\bar{x} = 20$), az-dengeli grup ($\bar{x} = 10.2$) tarafından hayvanlar kategorisinde ve Türkçe baskın grup tarafından ($\bar{x} = 15.5$) hayvanat bahçesindeki hayvanlar kategorisinde, en az üretim ise dengeli grup ($\bar{x} = 10.4$), az-dengeli grup ($\bar{x} = 7$) ve Türkçe baskın grup tarafından ($\bar{x} = 8.2$) çiftlik hayvanları kategorisinde elde edilmiştir.

Çizelge 14. Dengeli, Az-Dengeli ve Türkçe Baskın İkidilli Gruplarda Giyecekler, Yazlık Giyecekler, Kışık Giyecekler Türkçe Kategorik Üretim Frekansları

	Giyecekler			Yazlık Giyecekler			Kışık Giyecekler		
	Den.	Az. Den.	TR Bas	Den.	Az. Den.	TR Bas	Den.	Az. Den.	TR Bas
Top.	174	84	47	81	43	21	125	60	28
Ort	15.4	12	11.7	7.3	6.1	5.2	11.4	8.5	7
Ss	6.2	3.5	3.5	2.1	1	0.9	3.9	1.6	2.4

Çizelge 14'e göre, dengeli grup ($\bar{X} = 15.4$), az-dengeli grup ($\bar{X} = 12$) ve Türkçe baskın grup ($\bar{X} = 11.7$) yiyecekler kategorisinde en çok nesneyi üretirken ; yazlık yiyecekler kategorisinde en az üretimi yapmışlardır (dengeli grup=7.3, az-dengeli grup=6.1, Türkçe baskın grup=5.2).

Türkçe kategorik üretim verileri dil baskınlık gruplarına ayrıştırıldıktan sonra yiyecek, öğle yemeğinde yenenler, hayvanlar, hayvanat bahçesindeki hayvanlar, yazlık ve kışlık kıyafetler 3x2 ANOVA ile, çiftlik hayvanları ve yiyecekler Kruskal Wallis ile incelenmiş, yiyecekler kategorisinde önemli farklılık olduğu sonucuna ulaşılmıştır ($F=3.67$, $p<0.05$) (**Çizelge 15**).

Çizelge 15. Türkçe Kategorik Üretimde Anlamlı Fark Elde Edilen Kategoriler

	Dengeli $\bar{X} \pm Ss$	Az-Dengeli $\bar{X} \pm Ss$	Türkçe Baskın $\bar{X} \pm Ss$	F	p
Yiyecekler	22±11.1	13.5±6.2	16.5±6.2	3.67	0.045

Post-hoc Bonferroni analizinde ise bu farklılığın dengeli-az dengeli grup arasındaki farklılıktan kaynaklandığı bulgusuna ulaşılmıştır ($p<0.05$). Dengeli ikidilli grup az-dengeli ikidilli gruptan anlamlı derecede fazla nesne üretmişlerdir.

Katılımcıların İngilizce kategorik üretimleri nasıldır?

Katılımcılardan gündelik yaşamda sık kullanılan kıyafetler, kışlık kıyafetler, yazlık kıyafetler; yiyecekler, doğum gününde yenenler, öğle yemeğinde yenenler; hayvanlar, hayvanat bahçesindeki hayvanlar, çiftlik hayvanları kategorilerindeki nesnelere buldukları oturma ve seansın diline paralel olacak şekilde üretmeleri istenmiş, oturumlar tamamlandıktan sonra **Çizelge 16**'daki İngilizce kategorik üretim frekanslarına ulaşılmıştır.

Çizelge 16. İngilizce Kategorik Üretim Frekansları

İNG	Yiy.	Öğle	D.G. Y	Hayvan	H.B.H	Çiftlik H.	Giy.	Yaz K.	Kış K.
Top	328	194	127	297	270	150	280	133	173
Ort.	14.9	8.8	5.7	13.5	12.2	6.8	12.7	6.0	7.8
Ss	7.2	3.1	2.3	4.8	2.7	1.9	2.9	1.6	1.8

İNG=İngilizce

Çizelge 16, en çok üretim frekansına sahip kategorinin yiyecekler kategorisi ($\bar{X} = 14.9$); en az üretim frekansına sahip kategorinin ise doğum gününde yenenler ($\bar{X} = 5.7$) kategorisi olduğunu ifade etmektedir.

İngilizce kategorik üretim frekansları dil baskınlık grupları arasında farklılık göstermekte midir?

Katılımcılardan elde edilen gruplar arası İngilizce kategorik üretim frekansları **Çizelge 17, 18, 19**'da ifade edildiği gibidir.

Çizelge 17. Dengeli, Az-Dengeli ve Türkçe Baskın İkidilli Gruplarda Yiyecek, Öğle Yemeğinde Yenenler, Doğum Gününde Yenenler İngilizce Kategorik Üretim Frekansları

İNG	Yiyecek			Öğle yemeği			Doğum günü		
	Den.	Az. Den.	TR Bas	Den	Az. Den.	TR Bas	Den.	Az. Den.	TR Bas

Top.	209	83	36	100	51	43	81	29	17
Ort.	19	11.8	9	9	10.75	7.2	7.3	4.1	4.2
Ss	9.3	6	2.8	7.1	4.2	2.2	3.5	2.6	2

Çizelge 17'ye göre, en fazla kategorik üretim dengeli ikidilli grup ($\bar{x} = 19$), az-dengeli ($\bar{x} = 11.8$) ve Türkçe baskın grup ($\bar{x} = 9$) tarafından yiyecekler kategorisinde, en az kategorik üretim ise dengeli ikidilli grup ($\bar{x} = 7.3$), az-dengeli ($\bar{x} = 4.1$) ve Türkçe baskın gruplar ($\bar{x} = 4.2$) tarafından doğum gününde yenenler kategorisinde elde edilmiştir.

Çizelge 18. Dengeli, Az-Dengeli ve Türkçe Baskın İkidilli Gruplarda Hayvanlar, Hayvanat Bahçesindeki Hayvanlar, Çiftlik Hayvanları İngilizce Kategorik Üretim Frekansları

İNG	Hayvanlar			Hay.Bah.Hayvanları			Çiftlik Hayvanları		
	Den.	Az. Den.	TR Bas	Den.	Az. Den.	TR Bas	Den.	Az. Den.	TR Bas
Top	170	69	58	163	69	38	88	41	21
Ort.	15.4	9.8	14.5	14.8	9.8	9.5	8	5.8	5.2
Ss	9.9	2.7	4	11.9	1.9	3.4	3.4	2.2	1.2

Çizelge 18, Hayvanlar, hayvanat bahçesindeki hayvanlar, çiftlik hayvanları kategorik üretiminde, en fazla kategorik üretimin dengeli grup ($\bar{x} = 25.4$), az-dengeli ($\bar{x} = 9.8$), Türkçe baskın grup ($\bar{x} = 14.5$) tarafından hayvanlar kategorisinde, en az kategorik üretimi ise dengeli grup ($\bar{x} = 8$), az-dengeli ($\bar{x} = 5.8$), Türkçe baskın ($\bar{x} = 5.2$) grubun çiftlik hayvanları kategorisinde elde edildiğini göstermektedir.

Çizelge 19. Dengeli, Az-Dengeli ve Türkçe Baskın İkidilli Gruplarda Giyecekler, Yazlık Giyecekler, Kışık Giyecekler İngilizce Kategorik Üretim Frekansları

İNG	Giyecekler			Yazlık Giyecekler			Kışık Giyecekler		
	Den.	Az. Den.	TR Bas	Den.	Az. Den.	TR Bas	Den.	Az. Den.	TR Bas
Top.	166	82	32	74	36	25	96	52	25
Ort.	15	11.7	8	6.7	5.1	6.2	8.7	7.4	6.2
Ss	6.4	2	1.4	2.1	1.3	2.3	3.0	0.9	2.5

Çizelge 19'ün ifade ettiği gibi, dengeli grup ($\bar{x} = 15$), az-dengeli ($\bar{x} = 11.7$), Türkçe baskın ($\bar{x} = 8$) gruplar en fazla kategorik üretimi giyecekler kategorisinde; en az kategorik üretimin ise dengeli grup ($\bar{x} = 6.7$), az-dengeli ($\bar{x} = 5.1$) gruplar yazlık giyecekler kategorisinde elde etmiş, Türkçe baskın grup ise kışık giyecekler ($\bar{x} = 6.2$) ve yazlık giyecekler ($\bar{x} = 6.2$) kategorisinde eşit sayıda üretim elde yapmışlardır.

İngilizce kategorik üretim verilerinden yiyecekler, çiftlik hayvanları, kışık-yazlık giyecekler kategorileri 3x2 ANOVA ile, öğle yemeğinde yenenler, doğum gününde yenenler, hayvanlar, hayvanat bahçesindeki hayvanlar, giyecek kategorileri Kruskal-Wallis ile incelenmiştir. Giyecekler kategorisinde gruplar arasında önemli farklılık elde edilmiştir ($H=9.776$, $p<0.05$).

Dunn's test analizinde bu farklılığın dengeli grupla, Türkçe baskın grup arasındaki farklılıktan kaynaklandığı sonucuna ulaşılmıştır ($p < 0.05$). Dengeli grup yiyecekler kategorisinde Türkçe baskın gruptan anlamlı derecede fazla kategorik nesne üretmiştir. (**Çizelge 20**).

Çizelge 20. İngilizce Kategorik Üretimde Anlamlı Fark Elde Edilen Kategoriler

	Dengeli $\bar{x} \pm Ss$	Az-Dengeli $\bar{x} \pm Ss$	Türkçe Baskın $\bar{x} \pm Ss$	H	p
Yiyecekler	15 $\pm$ 6.4	11.7 $\pm$ 2	8.00 $\pm$ 1.4	9.7	<0.05

Çeviri denkliği olan sözcük (farklı seanslarda elde edilen çeviri denkliği olan sözcükler) frekansı nasıldır?

Farklı seans ve oturumlarda elde edilen kategorik üretimlerde çeviri denkliği olan sözcük frekansları **Çizelge 21**'de görüldüğü gibidir.

Çizelge 21. Kategorik Üretimde Çeviri Denkliği Olan Sözcük Frekansları

	Yiy.	Öğle	D.G. Y.	Hayvan	H.B.H	Çiftlik H.	Giy.	Yaz K.	Kış K.
Top.	115	71	54	162	145	101	146	76	87
Ort.	5.2	3.2	2.4	7.3	6.5	4.5	6.6	3.4	3.9
Ss	6.65	4.3	1.9	6.7	6.1	2.6	5.5	1.5	2.6

Toplam 2 seans sonrasında elde edilen çeviri denkliği olan sözcük üretim frekansı en çok hayvanlar kategorisinde (ort=7.3), en az doğum gününde yenenler kategorisinde (ort=2.4) elde edilmiştir.

Çeviri denkliği olan sözcük frekansı dil baskınlık grupları arasında farklılık göstermekte midir?

Katılımcılardan elde edilen gruplar arası kategorik üretim frekansları **Çizelge 22, 23, 24**'te ifade edildiği gibidir.

Çizelge 22. Dengeli, Az-dengeli, Türkçe Baskın İkidilli Gruplarda Yiyecekler, Öğle Yemeğinde Yenenler, Doğum Gününde Yenenler Kategorilerinde Çeviri Denkliği Olan Sözcük Üretim Frekansları

	Yiyecekler			Öğle Yemeğinde Yenenler			Doğum Gününde Yenenler		
	Den	Az. Den.	TR Bas	Den.	Az. Den.	TR Bas	Den.	Az. Den.	TR Bas
Top.	79	23	13	44	19	8	35	10	9
Ort.	7.1	3.2	3.2	4	2.7	2	3.1	1.4	2.2
Ss	9	1.2	2.7	6	1.1	0.8	2.4	0.9	1.5

Yiyecekler, Öğle Yemeğinde Yenenler, Doğum Gününde Yenenler kategorilerinde en çok çeviri denkliği olan sözcük üretimini dengeli ikidilli grup ($\bar{x} = 7.1$), az-dengeli ikidilli grup ($\bar{x} = 3.2$) ve Türkçe baskın grup ($\bar{x} = 3.2$) yiyecekler kategorisinde elde etmişken, en az üretim dengeli ikidilli grupta ($\bar{x}$

=3.1), az-dengeli ikidilli grupta ($\bar{x} = 1.4$) ve Türkçe baskın grupta ($\bar{x} = 2.2$) doğum gününde yenenler kategorisinde üretilmiştir.

Çizelge 23. Dengeli, Az-Dengeli ve Türkçe Baskın İkidilli Gruplarda Hayvanlar, Hayvanat Bahçesindeki Hayvanlar, Çiftlik Hayvanları Kategorilerinde Çeviri Denkliği Olan Sözcük Üretim Frekansları

	Hayvanlar			Hayvanat Bahçesindeki Hayvanlar			Çiftlik Hayvanlar		
	Den.	Az. Den	TR Bas	Den.	Az. Den.	TR Bas	Den.	Az. Den.	TR Bas
Top.	111	24	27	95	32	18	66	23	12
Ort.	10	3.4	6.7	8.6	4.5	4.5	6	3.2	3
Ss	8.5	1.5	2.2	8.1	1.5	2.3	3.1	0.4	0.8

Hayvanlar, Hayvanat Bahçesindeki Hayvanlar, Çiftlik Hayvanları kategorilerinde en fazla çeviri denkliği olan sözcük üretim frekansı dengeli ikidilli grup ($\bar{x} = 10$) ve Türkçe baskın grupta hayvanlar kategorisindeyken, az-dengeli grupta en çok çeviri sözcük üretimi hayvanat bahçesindeki hayvanlar kategorisinde elde edilmiştir ($\bar{x} = 4.5$), en az üretim ise dengeli grupta ($\bar{x} = 6$), az-dengeli grupta ($\bar{x} = 3.2$) ve Türkçe baskın grupta ($\bar{x} = 3$) çiftlik hayvanları kategorisinde elde edilmiştir.

Çizelge 24. Dengeli, Az-Dengeli ve Türkçe Baskın İkidilli Gruplarda Giyecekler, Kışlık Giyecekler, Yazlık Giyecekler Kategorilerinde Çeviri Denkliği Olan Sözcük Üretim Frekansları

	Giyecekler			Kışlık Giyecekler			Yazlık Giyecekler		
	Den.	Az. Den.	TR Bas	Den.	Az. Den.	TR Bas	Den.	Az. Den.	TR Bas
Top	97	31	18	52	26	9	41	23	12
Ort.	8.8	4.4	4.5	4.7	3.7	2.2	3.7	3.2	3
Ss.	7.1	1.5	1.2	3.3	1.1	1.5	1.8	1.2	1.1

Çizelge 24'ün ifade ettiği gibi, dengeli grup ($\bar{x} = 8.8$), az-dengeli grup ($\bar{x} = 4.4$) ve Türkçe baskın grup ($\bar{x} = 4.5$) en fazla kategorik üretimi giyecekler kategorisinde, en az çeviri denkliği olan sözcük üretimini ise dengeli grup ($\bar{x} = 3.7$) ve az-dengeli grup ($\bar{x} = 3.2$) yazlık giyecekler kategorisinde üretirken, Türkçe baskın grup ise en az çeviri denkliği olan sözcük üretimini kışlık giyecekler ($\bar{x} = 2.2$) kategorisinde üretmişlerdir.

Farklı iki oturumdaki kategorik üretimlerde çeviri denkliği olan sözcük şeklinde elde edilen sözcükler sayılmış ve gruplara göre ayrıştırılmıştır. Elde edilen veriler Kruskal-Wallis ile analiz edilmiş olup hayvanlar, çiftlik hayvanları, giyecekler kategorilerinde önemli bir fark elde edilmiştir ($p < 0.05$) (**Çizelge 25**).

Çizelge 25. Çeviri Denkliği Olan Sözcük Frekansında Gruplar Arası Farklılıklar

	Dengeli $\bar{X} (\pm Ss)$	Az-Dengeli $(\bar{X} \pm Ss)$	Türkçe Baskın $(\bar{X} \pm Ss)$	H	p
Hayvanlar	10±8.5	3.4±3.4	6.7±2.2	10.5	<0.05
Çiftlik H.	6±3.1	3.2±0.4	3±0.8	14.5	<0.01
Giyecekler	8.8±7.1	4.4±1.5	4.5±1.2	8.8	<0.05

Post-hoc (Dunn's test) ile veriler tekrar analiz edilmiştir. Buna göre hayvanlar kategorisindeki farklılığın dengeli ile az dengeli grup arasındaki anlamlı farklılıktan kaynaklandığı ($p<0.05$), dengeli grubun az dengeli gruba kıyasla hayvanlar kategorisinde anlamlı derecede fazla nesne ürettiği bulgusuna ulaşılmıştır. Çiftlik hayvanları kategorisindeki farklılığın ise dengeli-Türkçe baskın grup ($p<0.05$), dengeli grup ile az-dengeli grup ($p<0.05$) arasındaki farklılıktan kaynaklandığı, dengeli grubun diğer gruplara kıyasla anlamlı derecede fazla nesne saydığı sonucuna ulaşılmıştır. Giyecekler kategorisindeki gruplar arası farklılığa dengeli-az dengeli grup arasındaki anlamlı farklılığın neden olduğu sonucuna ulaşılmıştır ($p<0.05$). Dengeli grup çeviri denkliliği olan sözcüklerde giyecekler kategorisinde az-dengeli gruptan anlamlı derecede fazla nesne üretmişlerdir.

Tartışma

Bu araştırma ikidilli normal yetişkin bireylerin sözel adlandırma, anlamsal yakınlık tahmini ve kategori üretimi arasındaki ilişkiyi araştırmayı hedeflemektedir. Bu bölümde araştırmanın genel amaçları doğrultusunda elde edilen bulgular tartışılacak ve alan yazında elde edilmiş bulgularla karşılaştırılacaktır.

Araştırmanın birinci amacı doğrultusunda ikidilli bireylerin Türkçe ve İngilizce adlandırma doğrulukları, adlandırma doğruluğu temel alınarak katılımcıların dil baskınlıklarının belirlenip gruplandırılması, gruplar arası adlandırma farklılıkları ve baskınlık gruplarıyla katılımcıların kendileri için öngördükleri dil becerilerini değerlendirme puanları arasındaki ilişki incelenmiştir.

Araştırmaya yaşları 25-57 arası (ort. 41.5) 22 Türkçe-İngilizce konuşan ikidilli birey katılmıştır. Katılımcıların çoğunluğunu üniversite öğretim üyeleri oluşturmaktadır. Türkiye'de iyi düzeyde İngilizce konuşan ve anlayan birey bulma zorluğundan ötürü katılımcıların büyük bir kısmını sürekli yurt dışıyla iletişim halinde olma durumunda olan, birçoğu yurt dışında herhangi bir nedenden ötürü yaşamış, mesleklerinden ötürü İngilizce'yi her daim kullanan meslek grubu olan ve dil kullanım anketinde İngilizce konuşma ve anlaması en az 4 olan üniversite personeli araştırmanın ikidilli ölçütlerini karşılayan katılımcılarını oluşturmuştur. Katılımcıların yaşları, İngilizce'yi öğrenme yaşları, yurt dışında kalma süreleri dikkate alındığında araştırılan popülasyonun çok homojen olmadığı gözlemlenmektedir. Katılımcılar dil kullanım anketinde İngilizce anlamalarını 5 üzerinden ortalama 4.57 ($Ss=0.51$), İngilizce konuşmalarını ise ortalama 4.62 ($Ss=0.49$) olarak puanlandırmışlardır.

İkidilliliğin farklı etmenlere bağlı (edinilen bağlam, süre, yaş, eğitim vs.) ve sürekli değişen dil süreci olmasından ötürü alanyazında ikidillilik değerlendirmesine dair evrensel bir görüş bulunmamakta ama dil değerlendirmesine dair birçok farklı

yöntemler kullanılmaktadır. Puanlama skalaları, akıcılık testleri, resim adlandırma, sözcük tamamlama, yönergelere uyma, sesletim değerlendirme gibi birçok farklı dil değerlendirme yöntemi alanyazında kullanılmaktadır.

Bu çalışmada öz-değerlendirme için katılımcılara dil kullanım ve yeterlilik değerlendirme anketi gönderilmiş ve katılımcılardan Türkçe-İngilizce konuşma ve anlamalarını değerlendirmeleri istenmiş ve ön gördükleri dil becerilerine göre katılımcılar araştırmaya dahil edilmiştir.

Katılımcıların kendi dil becerilerini değerlendirdikleri anketler genellikle önerilmektedir fakat anketlerin doğrulukları, bireylerin kendi dil becerilerini net bir şekilde bilebilme ve bunu gerçekçi bir şekilde ifade edebilmelerine bağlı olarak değişkenlik göstermektedir. Bu araştırmada Munoz, Marquard, Copeland (1999) tarafından geliştirilen dil kullanım anketi katılımcılara İngilizce olarak uygulanmıştır. Bazı çalışmalar ikidilli bireyleri baskınlık gruplarına ayırmamış (Roberts ve Deslauriers,1999), bu çalışmada da uygulanan dil kullanım ve yeterlilik anketinin eşit derecede yeterlilik bilgisini sağlayacağını öngörmüşlerdir. Bu yüzden de, ikidilli grupların diller arası nasıl bir performans gösterdikleri belirtilmemiştir. Böyle bir çalışmanın verileri yorumlamak açısından zor olduğu da bazı araştırmacıların dikkatini çekmiştir (Edmonds ve Kiran, 2004)

Dil kullanım anketlerinin öznel olabileceği düşüncesinden ötürü katılımcıların gruplandırılması adlandırma performansı temel alınarak oluşturulmuştur. Alanyazında ikidillilik araştırmalarında dil baskınlık gruplarının belirlenmesinde adlandırma etkinliği kullanılmaktadır (Edmonds ve Kiran, 2004, Gollan ve ark. 2007, Bialystok ve ark, yayında). Katılımcılardan herhangi bir zaman kısıtlaması olmaksızın resimleri adlandırmaları istenmiş ve daha sonra geri dönüp adlandırmak istedikleri sözcükleri tekrar adlandırma fırsatı sağlanmıştır fakat bu geri dönüşlerde herhangi bir doğru adlandırmaya ulaşamadıkları, hatalı üretimlerin yapıldığı gözlemlenmiştir.

Bu çalışmada da ikinci dil yeterliliğinin belirlenmesi için adlandırma testi uygulanmış ve ikidillilik sınıflandırması dil yeterliliğine dayandırılmıştır. Paul ve Lambert (1962) dil yeterliliğine göre ikidilliliği dengeli ve baskın ikidillilik olarak sınıflandırmışlardır (Akt. Bhatie ve Ritchie, 2006). Bu sınıflandırmaya göre her ikidilde eşit yeterlilik özelliği gösteren bireyler ‘dengeli’, diğer dile kıyasla bir dildeki yeterliliğin daha fazla olduğu bireyler ise ‘baskın ikidilli’ olarak gruplandırılmıştır. Bu çalışmada, Türkçe baskın ve dengeli ikidilliler grubuna ilaveten her iki grup arasında az dengeli bir grup daha elde edilmiştir.

Bu çalışmada adlandırma performansı her ikidildeki adlandırma doğruluk farkının diğer katılımcıların adlandırma doğruluk ortalamasıyla karşılaştırılmasıyla elde edilmiş, ortalamanın bir standart sapma üstünde olan adlandırma performansına göre katılımcıların baskınlığı belirlenmiştir. Türkçe baskın ikidilli grubunun diller arası performans farklılığı 26.6, az dengeli ikidilli grubun 13.5, dengeli ikidilli grubun ise 6.1 olarak hesaplanmıştır. Buna göre katılımcılar Türkçe-İngilizce adlandırma farkı ortalamanın bir standart sapma üstünde olanlar Türkçe baskın ikidilli, diller arası adlandırma farkının %10 dan az olduğu dengeli ikidilli ve farkın %10 dan fazla olduğu az-dengeli ikidilli olarak gruplandırılmıştır.

Katılımcılar arası İngilizce adlandırma performansının, katılımcıların anadili olan Türkçe’den daha yüksek olmamasından ötürü İngilizce baskın ikidilli birey grubu

oluşturulmamıştır. Tüm dil baskınlık grupları arasında İngilizce adlandırma performansı önemli farklılıklar gösterirken, dengeli ikidilli grup, az-dengeli ve Türkçe baskın gruptan, az-dengeli grup ise Türkçe baskın gruptan önemli derecede fazla İngilizce adlandırma performansı göstermişlerdir. Gruplar arası Türkçe adlandırma performansında anlamlı bir farklılık olmadığı bulgusuna ulaşılmıştır. Bu bulgunun Türkçe'nin tüm katılımcıların anadili olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Katılımcıların dil kullanım anketinde kendileri için öngördükleri puanlar araştırmaya dahil olma kriteri olarak belirlenmiştir. Katılımcıların kendilerine her ikidilde gündelik ve formal bağlamlardaki konuşma becerileriyle ilgili verdikleri puanlarla içinde buldukları baskınlık grubu arasındaki ilişki Kruskal-Wallis ile incelenmiş olup, baskınlık gruplarıyla katılımcıların kendileri için öngördükleri dil yeterlilikleri arasında bir ilişki bulunmamıştır. Bu sonuç dil becerilerinin değerlendirilmesinde katılımcıların kendileri için doldurdukları dil kullanım anketlerinin iyi bir belirteç olmadığını ve adlandırma yetisinin dil becerilerini değerlendirmede daha duyarlı bir ölçüt olduğunu göstermektedir. Bu bulgu Gollan ve arkadaşlarının (2007) konuşma ve anlama puanlamalarının iyi bir belirteç olmadığı ve adlandırmanın daha hassas olduğu bulgusuyla örtüşmektedir. Aynı şekilde, Kiran ve Lebel (2007), katılımcıların gruplandırmasında dil kullanım anketlerinde dil becerilerini öznel olarak daha fazla ya da az puanlayabileceklerini göz önüne alarak, adlandırma performans verilerini kullanmayı tercih etmişlerdir. Bialystok ve ark. (yayında) farklı yeterlilik düzeyindeki ikidilli bireylerin kendilerini değerlendirdikleri anketler arasında da anlamlı bir fark saptamamıştır.

Çalışma katılımcılarının bir çok farklı ortamda İngilizce'yi aktif bir şekilde kullanması ve İngilizce'yle geniş deneyimleri olan bireyler olmasına rağmen, İngilizce yeterliliklerindeki bu farklılıkların, İngilizce'nin Türkiye'de sosyal kullanımını az olması ve gündelik yaşam bağlamlarında (eğitim, din, aile, vs.) çok az kullanılmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Katılımcıların genelinin akademisyen olması kendi eğitim alanlarındaki alanyazını takip etme sınırlılığını getirmiş ve katılımcıların gündelik dilden daha çok kendi ana branşlarındaki terminolojiyle çok sıkı bir etkileşim halinde olmalarına neden olmuştur. Adlandırma etkinliğinde ise gündelik yaşamda rastlanılan sözcükleri adlandırma becerisine göre dil yeterlilikleri belirlenmiştir. Katılımcıların kullanmış oldukları sözcük dağarcığındaki branşlaşmanın çalışmamızda kullanılan adlandırma testindeki performans sonuçlarını etkilediği ve bu yüzden katılımcıların özgeçmişlerinde belirttikleri İngilizce düzeylerinde bulunmama nedeni olduğu düşünülmektedir. Adlandırma etkinliklerinde 6 değişkenin etkili olduğunu bilinmektedir: bunlar, zihinde canlandırma yetisi, bağlam elverişliliği, tanım doğruluğu, sözcüğe aşinalık, sözcük sıklığı, ve sözcük uzunluğudur. Türkçe'de geçerli bir sözcük sıklığı listesi olmadığından, katılımcı verilerinin bazı değişkenlerle incelenememesi çalışmanın sınırlıklarından biridir. Çalışmanın adlandırma etkinliğinde Edmonds ve Kiran (2006) tarafından önerilmiş bir İngilizce ve çevirisi olan Türkçe adlandırma listesi uygulanmıştır.

Bu çalışmada *sözlü adlandırma* yoluyla ikidillilerin sözcüğe erişimlerinin değerlendirildiği adlandırma etkinliğinde hedef sözcüğün sözlük karşılığı ve eş anlamlıları doğru kabul edilmiştir. Adlandırma sırasında katılımcıların ürettikleri hatalı yanıtlarda hatırlanamayan ya da bilinmeyen sözcükler için anlamsal

tanımların yapıldığı (desk> student's table and chair; yelek>kolsuz ceket), bir üst kategori isminin kullanıldığı (plane>aircraft; lizard>reptile) gözlemlenmiştir. Ayrıca Kademeli Modelde ifade edilen uyararla anlamsal (vest>jacket/sweater; snail>caterpillar; screw>nail; squirrel>rabbit, mice>raccoon, watermelon>melon) ve sesbilgisel yakınlığı (vest>vase; chin>chain; razor>blazer) olan sözcük nodlarının uyarımı da hatalı üretimlerde gözlemlenmiştir (Costa ve ark., 2006a). Bu hatalı üretimler katılımcıların anadili olan Türkçe'de de görülmekle birlikte sıklıkla katılımcıların ikinci dili olan İngilizce'de gözlemlenmiştir. Katılımcıların hedef sözcüğe sesbilgisel benzerlikten yola çıkarak erişmeye çalışmaları örneklerden de görüldüğü gibi az sayıdadır; bu tür bir mekanizmanın, her ikidil için de geçerli olmak üzere, çok sınırlı kaldığı yapılan çalışmalarla bulgulanmıştır (Edmonds ve Kiran, 2004). Kademeli Model bu üretimlerin hedef dışındaki diğer uyarımları baskılayacak sistemin aktive olmamasından kaynaklandığını önermektedir. Baskılama sisteminin aktive olmamasının katılımcıların ikinci dil düzeylerinin yetersizliğinden olabileceği düşünülmektedir.

Araştırmanın ikinci bölümünde, adlandırma etkinliğinde kullanılan uyarıların (sözcüklerin) kullanıldığı anlamsal yakınlık tahmini etkinliği kullanılmış; katılımcılardan 117 sözcük çiftinin anlamsal yakınlık tahminlerini 1(en yüksek)- 4 (en düşük) arasında puanlandırmaları istenmiştir. Adlandırma çalışması ile sözcüğe erişimin değerlendirildiği bu çalışmada, anlamsal temsil de (semantic representation) İngilizce ve Türkçe'deki sözcük çiftleri arasındaki anlamsal ilişkinin tahmin edilmesi yoluyla değerlendirilmiştir. Amaç, ikidillilerin Türkçe ve İngilizce dilindeki sözcük çiftlerini nasıl kavramlaştırdıklarını ve aradaki farkı saptamaktır. Bu amaç için, anlamsal yakınlık tahmini puanlarının diller arası farklılığı ve Türkçe ve İngilizce dillerinde baskınlık grupları arasında farklılık olup olmadığı incelenmiştir.

Baskınlık gruplarının Türkçe ve İngilizce dilinde anlamsal yakınlık puanlamasının önemli bir farklılık göstermediği ve baskınlık grupları arasında her ikidilde puanlamaların farklılık göstermediği bulgusuna ulaşılmıştır. Anlamsal yakınlık puanlamalarının Türkçe ve İngilizce sözcük çiftleri ve baskınlık grupları arasında anlamlı bir fark göstermemesi anlamsal temsilin her iki dil için ortak olduğunun bir göstergesi olarak düşünülmektedir. Bu çalışmanın bulguları, baskınlık grupları ve diller arası anlamsal temsilin (kavramların) ortak olduğuna işaret etmektedir yani katılımcılardaki ikinci dil performans farklılıklarına rağmen anlamsal temsilin ortak olabileceğini düşündürmektedir. Anlamsal temsilin ikidilli bireylerde ortak olduğu sonucuna Edmonds ve Kiran'ın (2004) çalışmasında da ulaşılmıştır. Roberts ve arkadaşları (1997), anlam alanının diller arası benzer anlamsal organizasyona sahip olduğunu ileri sürmüşlerdir. Dil baskınlık grupları arasındaki ilişki incelendiğinde anlamsal yakınlık puanlarının dil baskınlık grupları arasında ve diller arası herhangi bir farklılık göstermediği bulgusuna ulaşılmıştır. Bu bulgu Edmonds ve Kiran'ın (2004) İspanyolca baskın, İngilizce baskın ve dengeli ikidilli bireylerin anlamsal yakınlık puanlamaları arasında önemli farklılık olmadığı bulgusuyla örtüşmektedir. Bu bulgu Roberts ve arkadaşlarının (1997), anlam alanının diller arası benzer anlamsal organizasyona sahip olduğu bulgusuna ulaştıkları araştırma sonucuyla örtüşmektedir.

Anlamsal yakınlık çizelgesi incelendiğinde istatistiksel olarak bir önem taşımamasına rağmen bazı sözcük çiftlerinde katılımcıların puanlamaları arasında

uzaklık ve yakınlık açısından yüksek farklılıkların olduğu gözlemlenmiştir. Adlandırma etkinliğine dahil edilmeyen ama anlamsal yakınlık tahmin etkinliğinde içinde bırakılan İngilizce ‘trunk’ sözcüğünün birçok anlam içermesi ve anlamsal yakınlık anketinde istenilen anlamın tam göndergesel dengi olan sözcük olmamasından ötürü Türkçe’ye bavul olarak çevrilmiştir. İngilizce kullanımı ise seyahat esnasında kullanılan *sandık gibi bavul* anlamını içermektedir. Katılımcıların ‘Trunk-suitcase’ sözcük çiftini İngilizce puanlamasıyla ($\bar{x} = 2,95 \pm 1,02$), çevirisi olan ‘Valiz-bavul’ sözcük çiftinin Türkçe puanlaması ($\bar{x} = 1,05 \pm 0,30$) arasındaki farklılığının kültürel farklılıktan kaynaklandığının ileri geldiği düşünülmektedir. Göze çarpan bir diğer puanlama farklılığı ise ‘cabin-house’ arasındaki diller arası anlamsal yakınlık puanlama farklılıklarıdır. Bu farklılığın Türkçe’de eş kökenli olan ‘kabin’ sözcüğünün küçük, özel bölme anlamına sahip olduğundan kaynaklandığı düşünülmektedir; oysa, İngilizce’deki ‘cabin’ sözcüğü ‘a cottage or small house, a small room’ anlamını içermektedir. Bundan dolayı katılımcıların ‘cabin-house’ İngilizce anlamsal yakınlık puanına ($3,04 \pm 0,84$) karşılık, ‘kulübe-ev’ Türkçe sözcük çiftini daha yakın ($\bar{x} = 2,27 \pm 0,98$) puanladıkları düşünülmektedir. Katılımcıların bu eş kökenlilikten ötürü ‘cabin’ sözcüğünün küçük ev çevirisine uygun anlamını göz ardı ettiği düşünülmektedir.

Bunların dışında, Türkçe ve İngilizce sözcük çiftleri puan sıralamaları incelendiğinde her ikidildeki sıralamanın önemli bir değişiklik göstermediği görülmüştür. Örneğin, listede en yakın ve en uzak olarak puanlandırılan ilk ve son 15 sözcük çiftinin her ikidilde hemen hemen aynı olduğu gözlemlenmiştir. ‘cüzdan-para çantası, kupa-bardak, tarak-fırça, tava-tencere, tabure-sandalye, mektup-zarf, anahtar-kilit, yağmur-kar, vida-çivi, kaz-ördek, masa-sıra’ anlamsal olarak en yakın; ‘örümcek-karınca, koyun-at, geyik-keçi, at-köpek, yelek-önlük, bal kabağı-patates, ahır-ev, bavul-kutu, davul-düdük, ev-cami, şemsiye-değnek, kavun-kabak’ sözcük çiftleri ise anlamsal yakınlığı her ikidilde de en uzak bulunan sözcük çiftleri olmuştur. Anlamsal olarak en yakın bulunan sözcükler incelendiğinde, katılımcıların genellikle aynı işlevi içeren ve birbirlerini işlevsel olarak tamamlayan sözcük çiftlerini (anahtar-kilit, vida-çivi) daha yakın buldukları gözlemlenmiştir. Anlamsal yakınlığı en uzak sözcükler değerlendirildiğinde ise sözcük çiftlerinin her ne kadar yapısal özellikleri benzerlik gösterse de, ortak işlevselliğin uzaklık-yakınlık değerlendirmesinde ön planda olduğu düşünülmektedir. Anlam oluşumunun nesnenin fiziksel özellikleri, işlevsel özellikleri ve prototip ortaklığı ile belirlendiği hatırlanırsa, katılımcıların her üç özellikten en az ikisini buldukları nesnelere yakın puanladıkları gözlenmektedir.

Bu çalışmanın üçüncü bölümünde katılımcılardan gündelik yaşamda sık kullanılan giyecekler, (kışlık giyecekler, yazlık giyecekler); yiyecekler, (doğum gününde yenenler, öğle yemeğinde yenenler); hayvanlar, (hayvanat bahçesindeki hayvanlar, çiftlik hayvanları) kategorilerindeki nesnelere buldukları oturma ve seansın diline paralel olacak şekilde üretmeleri istenmiş ve kategorik üretim frekans ortalamasına göre dil baskınlık grupları arasındaki ilişkinin incelenmesi hedeflenmiştir. Birçok çalışma ikidilli bireylerin tek dilli bireylerden farklılaştıklarını ortaya koyduğundan (Rosselli ve ark., 2000; Roberts ve ark., 2002; Gollan ve ark., 2005; Bialystok ve ark. (yayında); Portocarrero ve ark.,

2007) Türkçe İngilizce konuşan ikidilli bireylerdeki anlambilgisel işlemeyle ilgili bilgi vermesi amaçlanmıştır.

Tüm kategorik üretim frekanslarında, verilen üst kategorilerin (hayvanlar, giyecekler, yiyecekler) daha fazla nesne içermesinden ötürü daha fazla kategorik üretim yapılması beklenmekteydi. Beklendiği üzere, Türkçe kategorik üretim frekanslarına bakıldığında en yüksek kategorik üretimin yiyecekler kategorisinde, sonra hayvanlar ve giyecekler kategorilerinde elde edildiği gözlemlenmiştir. Dil baskınlık grupları karşılaştırıldığında gruplar arası farklılık yiyecekler kategorisinde saptanmış ve post-hoc bonferroni analizinde ise bu farklılığın dengeli grupla az-dengeli grup arasındaki önemli farklılıktan kaynaklandığı bulgusuna ulaşılmıştır. Yiyecekler kategorisinde dengeli grup az dengeli gruptan önemli derecede fazla nesne üretmiştir.

İngilizce kategorik üretim frekanslarına bakıldığında, Türkçe üretilere benzer şekilde, en yüksek kategorik üretimin yiyecekler kategorisinde, daha sonra hayvanlar ve giyecekler kategorilerinde üretildiği gözlemlenmiştir. Giyecekler kategorisinde anlamlı farklılık saptanmış ve Dunn yöntemiyle bu farklılığın Türkçe baskın grupla-dengeli grup arasındaki performans farklılığından kaynaklandığı bulgusuna ulaşılmıştır. Dengeli grup giyecekler kategorisinde Türkçe baskın gruptan önemli derecede fazla nesne üretmiştir.

Aralarında en az 2 gün bulunan farklı oturumlarda toplanan çeviri denkliği olan sözcüklerde en yüksek kategorik üretim hayvanlar kategorisinde, daha sonra giyecekler ve yiyecekler kategorilerinde elde edilmiştir. Hayvanlar kategorisinin en yüksek kategorik üretim frekansına sahip olmasının, bu kategoride eş kökenli sözcük sayısının fazla olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Cheetah-çita, panda-panda, zebra-zebra, penguen-penguin, kanguru-kangaroo, leopar-leopard, lama-lama, pelikan-pelican, kanarya-canary, panter-panther, goril-gorilla, şempanze-chimp gibi sözcük çiftleri hayvanlar kategorisindeki eş kökenli sözcüklerden bazılarıdır. Aynı etki giyecekler kategorisine de gözlemlenmiştir. Bu kategoriye örnek bazı eş kökenli sözcük çiftleri tişört-tshirt, pantolon-pants, ceket-jacket, bluz-blouse, pijama-pyjamas, süvetsirt- sweathirt, şort-short, bot-boot, şal-shawl, süveter-sweater gibidir.

Gruplar arası çeviri denkliği olan sözcük üretim sayıları karşılaştırıldığında hayvanlar, çiftlik hayvanları ve giyecekler kategorilerinde anlamlı farklılıklar elde edilmiş ve Dunn yöntemiyle hayvanlar ve giyecekler kategorisi farklılıklarının dengeli-az dengeli grup arasındaki farklılıktan, çiftlik hayvanları kategorisi farklılığının da dengeli-Türkçe baskın,dengeli-az dengeli grup arasındaki farklılıktan kaynaklandığı sonucuna ulaşılmıştır. Türkçe baskın grubun eş kökenlilik etkisinin fazla olduğu giyecekler ve hayvanlar kategorilerinde az dengeli bireylere kıyasla daha fazla nesne sayması, Türkçe baskın grubun az-dengeli gruptan daha fazla eş kökenlilik etkisinden yararlandığını düşündürmektedir. Çiftlik hayvanları kategorisindeki dengeli-Türkçe baskın, dengeli- az dengeli grup arasındaki önemli farklılığın da, yine o kategoride eş kökenli sözcük olmayışı ve dil yeterliliği farkından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Özetle, ikidilli bireylerin bellek modellerinin çoğu sözcük biçimlerini depolayan *leksikal* (sözcük) ve anlamları depolayan *kavramsal* olmak üzere iki temsil

düzenini önermektedir. Örneğin, bunlardan çiftli kodlama modeli (dual coding model) sözcük temsillerinin farklı dillerde birbirinden işlevsel olarak bağımsız olan farklı ve ayrı bellek depolarında saklandığını öne sürmektedir. Normal süreçlemede, sözcük anlamları ayrı bellek sistemleri içinde ve arasındaki bağlantılardan çıkarılır. İkidillilerin bellek sisteminde ise, dil sistemlerinin temsili bağlantıları yani çeviri denkliği olan sözcükler arasında bağlantılar vardır. Çeviri denkliği olan sözcük temsillerinin ayrı dil sistemleri arasında doğrusal olmayan bir bağlantıyı sağlayan aynı kavramsal temsili ile ilişkili olması beklenir. Dolayısıyla, çeviri denkliği olan sözcükler, her ikidilde ulaşılan ortak kavramları ifade etmektedir. Bu bulgulara göre, dengeli ikidilli bireyler ikidilde az-dengeli bireylere göre daha fazla ortak kavrama ulaşmaktadırlar. ‘Yayılmış uyarım’ modeli ele alınacak olursa uyarım ağı dengeli ikidillilerde az dengeli ve Türkçe baskın bireylere göre daha geniş olduğu, böylelikle anlambilgisel erişimlerinin daha kolay olduğu düşünülmektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırma 25-57 yaşları arasında Türkçe-İngilizce konuşan 22 ikidilli bireye öncelikli olarak kendi dil becerilerini değerlendirdikleri dil kullanım anketi gönderilmiştir ve İngilizce-Türkçe konuşma ve dinleme becerilerini değerlendirmeleri istenilmiştir. Daha sonra bu katılımcılara her ikidilde adlandırma testi uygulanmış ve katılımcıların Türkçe ve İngilizce adlandırma doğrulukları hesaplanmıştır. Her ikidildeki adlandırma farklılıkları baz alınarak katılımcıların dil baskınlık grupları belirlenmiş ve bu grupları arasındaki adlandırma puan farklılıkları istatistiksel olarak incelenmiştir. Anlamsal yakınlık etkinliğinde Türkçe-İngilizce sözcük çiftleri arasındaki anlamsal yakınlık puanlamaları arasındaki ilişki, dil baskınlık grupları arasındaki anlamsal yakınlık puanlamaları incelenmiştir. Kategorik üretim etkinliğinde gündelik yaşamda sıkça rastlanan kıyafetler, kışlık kıyafetler, yazlık kıyafetler; yiyecekler, doğum gününde yenenler, öğle yemeğinde yeneler; hayvanlar, hayvanat bahçesindeki hayvanlar, çiftlik hayvanları kategorilerinde Türkçe, İngilizce ve çeviri sözcük üretim frekanslarının nasıl olduğu ve kategorik üretim frekanslarının dil baskınlık grupları arasındaki ilişkinin incelenmesi hedeflenmiştir.

Araştırmada elde edilen bulgular dil baskınlık gruplarının İngilizce adlandırma doğruluklarında farklılaştıklarını, kendileri için öngördükleri dil beceri puanlarının adlandırma performansını yansıtmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Türkçe ve İngilizce sözcük çiftlerinde anlamsal yakınlık puanlarının önemli bir farklılık göstermemesi kavram merkezinin tüm diller için ortak olduğu görüşünün altını çizmektedir. Türkçe, İngilizce ve çeviri denkliği olan sözcük kategorik üretimin dil baskınlık grupları arasında farklılık göstermesi dil becerilerinin kategorik üretim frekansını etkilediği ifade etmektedir.

Uygulamaya İlişkin Öneriler

Bu çalışmanın Türkiye’de gelişmekte olan dil ve konuşma bozuklukları alanında Türkçe-İngilizce konuşan ikidilli bireylerin değerlendirme ve terapisinde uzmanlara yol gösterecek bir kaynak olacağına inanılmaktadır.

İkidilli bireylerin dil becerileri ikidillilikten etkilenmektedir ve ikidilli bireylerin dil özellikleri tek dilli bireylerden farklılık göstermektedir. Günümüzde çok dil bilmenin avantajlarının hızla artması ve gitgide bir gereklilik haline gelmesi ikidilli bireylerin sayısının hızla artmasına neden olmuştur. Bu artışa bağlı olarak klinik uygulamalarda karşılaşılan ikidilli bireylerin sayısında da artış göstermektedir. İkidilli bireylerin dil özelliklerinin bilinmesi ikidilli bireylerin dil bozukluklarının değerlendirilmesi ve terapisi için bir gerekliliktir.

Elde edilen bulgular doğrultusunda, dil baskınlığının belirlenmesinde adlandırma testlerinin daha hassas bir değerlendirme yöntemi olduğu ortaya çıkmaktadır. Dolayısıyla ikidilli bireylerin dil değerlendirmesinde kendi dil becerilerini puanladıkları anketler yerine adlandırma testinin uygulanması daha yararlı olacaktır.

Anlamsal yakınlık puanları analiz edildiğinde, diller arasında ortak kavram merkezi olduğu sonucuna ulaşılmıştır ve bu bulgu doğrultusunda Türkçe-İngilizce konuşan ikidilli afazili bireylerin terapilerinde adlandırma becerisinin artırılması için nesnelere arası ilişkilere yoğunlaşan etkinlikleri içeren terapinin kullanılabilirliği düşünülmektedir.

Kategorik üretimden elde edilen kategorik üretim frekansı farklılıklarının ikidilli bireylerin dil ve konuşma bozuklukları terapisinde ya da daha sonraki araştırmalar için dil baskınlığının belirlenmesinde kullanılabilir anlamsal akıcılık (Semantic Fluency) testleri için yol gösterici olacağı düşünülmektedir.

İleri Araştırmalara İlişkin Öneriler

Araştırmada incelenmeyen ve ileriki çalışmalarla araştırılmasında yarar görülen konular aşağıdaki şekilde önerilmiştir.

- 1) Bu çalışmanın katılımcıları 22 Türkçe-İngilizce konuşan bireyden oluşmaktadır. İleriki çalışmalar daha fazla katılımcı ile gerçekleştirilebilir.
- 2) Katılımcıların dil baskınlıkları adlandırma testi ile belirlenmiştir. Adlandırma performansına ek olarak dil edinim yaşı temelinde gruplar oluşturulup, adlandırma performansına bağlı baskınlık grupları arasındaki ilişkinin incelenmesinin yaşın dil becerilerine olan etkisinin belirlenmesi açısından faydalı olacağı düşünülmektedir.
- 3) İkidilli bireylerin dil özellikleriyle ilgili daha fazla bilgi edinmemizi sağlaması açısından dilin tüm bileşenlerini inceleyen çalışmalar yürütülebilir.
- 4) Kategorik üretim etkinliğinde araştırılan kategori çeşitliliğinin artırılmasının yararlı olacağı düşünülmektedir.
- 5) Türkçe-İngilizce konuşan ikidilli bireylerle sadece Türkçe konuşan tek dilli bireyler arasındaki anlambilgisel işleme farklılıklarını inceleyen çalışmalar yapılabilir.
- 6) Bu çalışmada uygulanan etkinlikler Türkçe-İngilizce konuşan afazili bireylerde uygulanabilir ve afazi öncesi dil becerileriyle afazi sonrası her

ikidildeki performansları ve bunların birbirleriyle olan ilişkileri incelenilebilir.

Sınırlılıklar

Bu çalışmada, araştırmaya dahil olan katılımcıların anlık performansları değerlendirilmiştir.

KAYNAKLAR

Aksan, D., Anlambilim Konuları ve Türkçe'nin Anlambilimi, Engin Yayınevi, Ankara, 1-30, 1998

Aktuna, S., The Spread of English in Turkey and Its Current Sociolinguistic Profile, Journal of Multilingual and Multicultural Development, 19 (1), 1998

Aschcraft, M., H., Human Cognition and Memory, Harper Collins Publishers, New York, 247-301, 1989.

Bhaita, T., J., Ritchie, W., C., The Handbook of Bilingualism, Blackwell Publishing, Malden:Maas, 30-57, 2006

Bialystok, E., Craik, F.I., M., Luk, G., Lexical Access in Bilinguals: Effects of Vocabulary Size and Executive Control, Journal of Neurolinguistics, Yayında

Bozer, D., The Birth and Growth of a Department: Department of English Language and Literature: 25th Anniversary, Ankara, Hacettepe University, Konig, G., Ç. (Ed.), 157-167, 1990.

Butler, Y., Hakuta, K., Bilingualism and Second Language Acquisition, Bhaita, T., J., Ritchie, W., C. (Eds.), The Handbook of Bilingualism, Blackwell Publishing, United Kingdom, 114-144, 2006

Costa, A., Roelstraete, B., Hartsuiker, R., The Lexical Bias Effect in Bilingual speech production: Evidence For Feedback Between Lexical and Sublexical Levels Across Languages, Psychon Bullet and Review, 972,977, 13 (6), 2006a

Costa, A., Santesteban, M., Cano, A., On the Facilitatory Effects of Cognate Words in Bilingual Speech Production, Brain and Language, 94, 94-103, 2005

Costa, A., Speech Production in Bilinguals, Bhaita, T., J., Ritchie, W., C., The Handbook of Bilingualism, Blackwell Publishing, United Kingdom, 201-223, 2006

Costa, A., La Heij, W., Navarrete, E., The Dynamics of Bilingual Lexical Access, Bilingualism: Language and Cognition, 9 (2), 137- 151, 2006a

Cruse, A., Meaning in Language: An Introduction to Semantics and Pragmatics, Oxford Textbooks, 2004

Çağlar, G., The Place of English in Turkey, The Birth and Growth of Department; 25th Anniversary, Ankara, Hacettepe Üniversitesi, 157-167, 1990

Edmonds, L., A., Kiran, S., Confrontation Naming and Semantic Relatedness Judgement in Spanish-English Bilinguals, Aphasiology, 18 (5/6/7), 567-579, 2004

Ferre, P., Sanches-Casas, R., Guasch, M., Can a Horse Be a Donkey? Semantic and Form Interference Effects in Translation Recognition in Early and Late Proficient and Non Proficient Spanish-Catalan Bilinguals, *Language Learning*, 56:4, 571-608, 2006

Fujihara, N., Nageishi, Y., Koyama, S., Nakajima, Y., Electrophysiological Evidence for the Typicality Effect of Human Cognitive Categorization, *International Journal of Psychology*, 29, 65-75, 1998

Gollan, T., H., Fennema-Notestine, C., Montoya, R., Jernigan, T., L., The Effect on Boston Naming Test Performance, *Journal of International Neuropsychological Society*, 13, 197-208, 2007

Gollan, T., Montoya, R., I., Fennema-Notestine, C., Morris, S. K., Bilingualism Affects Picture Naming but Not Picture Classification, *Memory and Cognition*, 33(7), 1220-1234, 2005

Gürel, A., İkidillilerde Afazi, 2. Ulusal Dil ve Konuşma Bozuklukları Kongresi Bildiri Kitabı, Ankara, 2004

Haritos C., Colledge, H., Listening, Remembering and Speaking in Two Languages: How Did You Do That?, *Bilingual Research Journal*, 27:1, 2003

Haznedar, B., Crosslinguistic Influence in Turkish-English Bilingual First Language Acquisition: The Overuse of Subjects in Turkish, *Proceedings of 2nd Conference on Generative Approaches to Language Acquisition*, 124-134, 2007

Heredia, R., R., Brown, J., M., Bilingual Memory, Bhaita, T., J., Ritchie, W., C., *The Handbook of Bilingualism*, Blackwell Publishing, United Kingdom, 225-249, 2006

Hirsh, K., W., Morrison, C., M., Carnicer, E., Gaset, S., Age of Acquisition and Speech Production; *Bilingualism: Language and Cognition*, 6 (2), 117-128, 2003

http 1 http://www.scielo.br/scielo.php?script=sci_arttext&pid=S0004282X2002000100005&lng=pt&nrm=iso&tlng=pt,09.06.2008

http-2, <http://psych.rice.edu/mmtbn/language/wordProd1/wordProduction.html>, 08.06.2008

http-3, <http://accurapid.com/journal/35equiv.htm>, 09.10.2008

http4, <http://www.sil.org/linguistics/GlossaryOfLinguisticTerms/WhatIsTranslationalEquivalence.htm>, (09.10.2008)

http5, <http://transubstantiation.wordpress.com/2007/01/07/translationequivalence/>, (09.10.2008)

http-6 Kategori, <http://www.tdk.gov.tr/TR/SozBul.aspx?F6E10F8892433CFFAAF6AA849816B2EF05A79F75456518CA> (28.04.08)

http-7 Kategorize etmek, <http://tdkterim.gov.tr/bati/?kategori=terimarat&kelime=kategorize&s3oz5k0t=BTS> (28.04.08)

Izura, C., Ellis, A., W.; Age of Acquisition Effects in Translation Judgement Task; *Journal of Memory and Language*, 115-151, 2004

- Kiran, S., Lebel, K., R., Crosslinguistic Semantic and Translation Priming in Normal Bilingual Individuals and bilingual aphasia, *Clinical Linguistics and Phonetics*, 21 (4), 277-303, 2007
- Kohnert, K., J., Hernandez, A., E., Bates, E., Bilingual Performance on the Boston Naming Test: Preliminary Norms in Spanish and English, *Brain and Language*, 65, 422-440, 1998
- Malt, B., C., Sloman, S., A., Linguistic Diversity and Object Naming by Non-native Speakers of English, *Bilingualism: Language and Cognition*, 6(1), 47-67, 2003b
- Malt, B., Sloman, S., A., Gennari, P., S., Speaking vs. Thinking About Objects and Actions: Language and Mind: Advance in the Study of Language and Cognition, MIT Press, 81-111, 2003c
- Malt, B., Sloman, S., A., Gennari, P., S., Universality and Language Specificity in Object Naming, *Journal of Memory and Language*, 49, 20-42, 2003a
- Marian, V., Blumenfeld, H., K., Kaushanskaya, M., The Language Experience and Proficiency Questionnaire (LEAP-Q): Assessing Language Profiles in Bilinguals and Multilinguals, *Journal of Speech, Language and Hearing Research*, 50, 940-967, 2007
- Maviş, İ., Çocukta Anlambilgi Gelişimi, Topbaş, S., Dil ve Kavram Gelişimi, Kök Yayıncılık, Ankara, 106-123, 2005
- Mesthrie, R., English Circling The Globe, *English Today* 93, 24 (1), 28-32, 2008
- Munoz, M., Marquardt, T., Copeland, G., A Comparison of The Code Switching Patterns of Aphasic and Neurologically Normal Bilingual Speakers of English-Spanish, *Brain and Language*, 66, 249-274, 1999
- Özdemir, E., Türkiye'de İngilizce Öğreniminin Yaygınlaşmasının Nedenleri, *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2 (1), 28-35, 2006
- Portocarrero, J., S., Burright, R., G., Donovick, P., J., Vocabulary and Verbal Fluency of Bilingual and Monolingual College Student, *Archives of Clinical Neuropsychology*, 22, 415-422, 2007
- Roberts, P., Deslauriers, L., Picture Naming of Cognate and Noncognate Nouns in Bilingual Aphasia, *Journal of Communication Disorders*, 32 (1), 1-14, 1999
- Roberts, P., Garcia, L., Desrochers, A., Hernandez, D., English Performance of Proficient Bilingual Adults on Boston Naming Test, *Aphasiology*, 16, 4-6, 2002
- Roberts, P., M., Le Dorze, G., Semantic Organization, Strategy Use and Productivity in Bilingual Semantic Fluency, *Brain and Language*, 59 (3), 412-449, 1997
- Rosselli, M., Aradilla, A., Marquez, M., Matos, L., Salvatierra, J., Weekes, V. A., Ostrosky, F., Linguistic Organization in Verbal Fluency Test Among English and Spanish Speakers and Spanish-English Bilinguals, *Abstracts of 19th Annual Meeting*, 714, 2000
- Sia, J., Deweale, J., M., Are You Bilingual?, *BISAL*, 1, 1-19, 2006

Silva, R., S., Pragmatics, Bilingualism, and the Native Speaker, *Language and Communication*, 20 (2), 161-178, 2000

Sofu, H., Ertekin, D., Bilingual Acquisition of Turkish and English, *Actas/Proceedings 2 Simposio Internacional Bilinguismo*, 383-398, 2002

Topbaş, S., Konuşma Dilinin Evrim Sürecinde İletişim-Dil-Konuşma Bağlantısı, Topbaş,S, *Dil ve Kavram Gelişimi*, Kök Yayıncılık, Ankara, 7-20,2005

Türk Talim Terbiye Kurulu Raporu, Ankara, 2004

Yüce, S., İletişim ve Dil: Yöntemler, Avrupa Dil Portföyü Türkçe'nin Yabancı Dil Olarak Öğretimi, *Journal of Language and Linguistic Studies*, 1 (1), 81-88, 2005

EKLER

Ek 1. Dil Kullanım Değerlendirme Anketi

Participant ID _____ Age _____

Date ___/___/___

Language Use Questionnaire

This questionnaire is related to the amount of **English** and your (other) language (specify)   TURKISH   you have been exposed in your life. Please cross the box that best describe the percentage of the other language or English you have been exposed in the given age range. If you were exposed only to one language in a specific age range, please select the 100% box for that language.

Directions: From the following age ranges please select which language you heard, spoke and read the most. For example, if you indicate you heard English 75% of the times between the age ranges 6-9, it means that you heard the other language the remaining 25% of the times.

L A N G U A G E Y O U H E A R D T H E M O S T							
	Other language 100%	25 English/75 other	50/50	75 other	English/25	English 100%	
Age							
0-3	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
3-6	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
6-9	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
9-12	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
12-15	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
15-18	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
18-21	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
21-24	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
24-27	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
27-30	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
30 and up	☐	☐	☐	☐	☐	☐	

L A N G U A G E Y O U S P O K E T H E M O S T							
	Other language 100%	25 English/75 other	50/50	75 other	English/25	English 100%	
Age							
3-6	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
6-9	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
9-12	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
12-15	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
15-18	☐	☐	☐	☐	☐	☐	

18-21	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
21-24	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
24-27	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
27-30	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
30 up	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
L A N G U A G E Y O U <u>R E A D</u> T H E M O S T							
	Other 100%	language	25 other	English/75 50/50	75 English/25 other	English 100%	
Age							
3-6	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
6-9	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
9-12	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
12-15	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
15-18	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
18-21	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
21-24	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
24-27	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
27-30	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
30 and up	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Directions: . From the following age ranges please indicate which language gave you the most confidence when speaking, hearing and reading it. Confidence does not mean the language you used the most. It means the language that gave you the most self-confidence when speaking, listening or reading. For example, it might be possible that between 9-12 years of age you heard English at school and your other language at home. However, you felt more self-confident when hearing your other language than English. If you were exposed to only one language in a specific age, answer for the exposed language only.

		C O N F I D E N C E I N <u>H E A R I N G</u>				
		Not confident	25% confident	50% confident	75% confident	Strong confident
Age	Languag e					
3-6	English	☐	☐	☐	☐	☐
	Other	☐	☐	☐	☐	☐
6-9	English	☐	☐	☐	☐	☐
	Other	☐	☐	☐	☐	☐
9-12	English	☐	☐	☐	☐	☐
	Other	☐	☐	☐	☐	☐
12-15	English	☐	☐	☐	☐	☐
	Other	☐	☐	☐	☐	☐
	English	☐	☐	☐	☐	☐

15-18	Other	☐	☐	☐	☐	☐
18-21	English	☐	☐	☐	☐	☐
	Other	☐	☐	☐	☐	☐
21-24	English	☐	☐	☐	☐	☐
	Other	☐	☐	☐	☐	☐
24-27	English	☐	☐	☐	☐	☐
	Other	☐	☐	☐	☐	☐
27-30	English	☐	☐	☐	☐	☐
	Other	☐	☐	☐	☐	☐
30 and up	English	☐	☐	☐	☐	☐

CONFIDENCE IN SPEAKING

Not confident   25% confident   50% confident   75% confident   Strong confident

Age	Language					
3-6	English	☐	☐	☐	☐	☐
	Other	☐	☐	☐	☐	☐
6-9	English	☐	☐	☐	☐	☐
	Other	☐	☐	☐	☐	☐
9-12	English	☐	☐	☐	☐	☐
	Other	☐	☐	☐	☐	☐
12-15	English	☐	☐	☐	☐	☐
	Other	☐	☐	☐	☐	☐
15-18	English	☐	☐	☐	☐	☐
	Other	☐	☐	☐	☐	☐
18-21	English	☐	☐	☐	☐	☐
	Other	☐	☐	☐	☐	☐
21-24	English	☐	☐	☐	☐	☐
	Other	☐	☐	☐	☐	☐
24-27	English	☐	☐	☐	☐	☐
	Other	☐	☐	☐	☐	☐
27-30	English	☐	☐	☐	☐	☐
	Other	☐	☐	☐	☐	☐
30 and up	English	☐	☐	☐	☐	☐
	Other	☐	☐	☐	☐	☐

CONFIDENCE IN READING

Not confident   25% confident   50% confident   75% confident   Strong confident

Age	Language					
6-9	English	☐	☐	☐	☐	☐
	Other	☐	☐	☐	☐	☐
9-12	English	☐	☐	☐	☐	☐
	Other	☐	☐	☐	☐	☐
12-15	English	☐	☐	☐	☐	☐
	Other	☐	☐	☐	☐	☐
15-18	English	☐	☐	☐	☐	☐
	Other	☐	☐	☐	☐	☐
18-21	English	☐	☐	☐	☐	☐
	Other	☐	☐	☐	☐	☐
21-24	English	☐	☐	☐	☐	☐
	Other	☐	☐	☐	☐	☐
24-27	English	☐	☐	☐	☐	☐
	Other	☐	☐	☐	☐	☐
27-30	English	☐	☐	☐	☐	☐
	Other	☐	☐	☐	☐	☐
30 and up	English	☐	☐	☐	☐	☐
	Other	☐	☐	☐	☐	☐

Directions: For activity, include what you are engaged in (e.g., breakfast, work, etc). For partners, include who is interacting with you in the given activity (e.g., mother, grandfather, siblings, etc.). For language(s), use O for Other language (Turkish),

E for English, **B** for both.

Home Language Profile/Routine: During Week

Time	Activity	Conversation Partner(s)	Language(s)	
			Partner	Participant
7am			O E B	O E B
8am			O E B	O E B
9am			O E B	O E B
10a m			O E B	O E B
11a m			O E B	O E B
12p m			O E B	O E B
1pm			O E B	O E B
2pm			O E B	O E B

3pm			O E B	O E B
4pm			O E B	O E B
5pm			O E B	O E B
6pm			O E B	O E B
7pm			O E B	O E B
8pm			O E B	O E B
9pm			O E B	O E B
10p m			O E B	O E B
11p m			O E B	O E B

Directions: For activity, include what you are engaged in (e.g., breakfast, work, etc). For partners, include who is interacting with you in the given activity (e.g., mother, grandfather, siblings, etc.). For language(s), use **O** for Other language (Turkish),

E for English, **B** for both.

Home Language Profile/Routine: Weekend

Time	Activity	Conversation Partner(s)	Language(s)	
			Partner	Participant
7am			O E B	O E B
8am			O E B	O E B
9am			O E B	O E B
10am			O E B	O E B
11am			O E B	O E B
12pm			O E B	O E B
1pm			O E B	O E B
2pm			O E B	O E B
3pm			O E B	O E B
4pm			O E B	O E B
5pm			O E B	O E B
6pm			O E B	O E B
7pm			O E B	O E B
8pm			O E B	O E B
9pm			O E B	O E B
10pm			O E B	O E B
11pm			O E B	O E B

Directions: Write the age intervals (in years) when your parents have lived in the countries stated below. If they have lived all their life in one country Write please indicate which country.

	Father	Mother
United States		
Other country (specify the country) _____		
All their life in (specify the country) _____		
Not applicable		

Please rate the ability of the following people in each language. Specify the other language _____.

		Proficiency rating				
		Not confident	25% confident	50% confident	75% confident	Strong confident
	Language					
Mother	English	☐	☐	☐	☐	☐
	Other Turkish	☐	☐	☐	☐	☐
Father	English	☐	☐	☐	☐	☐
	Other	☐	☐	☐	☐	☐
Siblings	English	☐	☐	☐	☐	☐
	Other	☐	☐	☐	☐	☐

II. Educational History:

How many years of education have you had? _____

<i>What was the language you used at school during:</i>	Other	English	Both
Elementary?	1	2	3
High school?	1	2	3
College?	1	2	3
<i>Which language did you prefer to speak at school during:</i>			
Elementary?	1	2	3
High school?	1	2	3
College?	1	2	3
<i>What language did other students speak at school during:</i>			
Elementary?	1	2	3
High school?	1	2	3
College?	1	2	3

Were you taught in any additional languages? YES NO

If so, which language(s)?

Have your language use patterns changed in the last five years? If yes, How?

EK – 2 İngilizce Adlandırma Etkinliği Sözcük Listesi

Name-Surname:

Date of Assessment:

Eng.		accurate	inaccurate			accurate	inaccurate
1.	Airplane			42.	House		
2.	Egg			43.	Deer		
3.	Ring			44.	Orange		
4.	Desk			45.	Envelope		
5.	Soap			46.	Socks		
6.	Lock			47.	Vase		
7.	Tree			48.	Frog		
8.	Vest			49.	Spider		
9.	Broorsem			50.	Blanket		
10.	Spoon			51.	Goat		
11.	Corn			52.	Toiet		
12.	Umbrella			53.	Cow		
13.	Watermelon			54.	Nurse		
14.	Dog			55.	Bucket		
15.	Elbow			56.	Shoe		
16.	Mouse			57.	Painting		
17.	Shouvel			58.	Lantern		
18.	Wallet			59.	Ear		
19.	Bed			60.	Peas		
20.	Squirrel			61.	Alligator		
21.	Eagle			62.	Stool		
22.	Horse			63.	Doll		
23.	Leaf			64.	Hook		
24.	Foot			65.	Eye		
25.	Grapes			66.	Skirt		
26.	Sink			67.	Basket		
27.	Pig			68.	Mouth		
28.	Cloud			69.	Watch		
29.	Rake			70.	Chin		
30.	Butter			71.	Razor		
31.	Ball			72.	Flag		
32.	Snail			73.	Slipper		
33.	Cucumber			74.	Purse		
34.	Pumpkin			75.	Pitcher		
35.	Box			76.	Cup		
36.	mustache			77.	Pillow		
37.	Bell			78.	Snow		
38.	Snake			79.	Bridge		
39.	Comb			80.	Bee		
40.	Star			81.	Radish		
41.	cheese			82.	Nun		

Eng.							
		accurate	inaccurate			accurate	inaccurate
83.	Paintbrush		119.	Chain			
84.	Candle		120.	Barn			
85.	Sheep		121.	Sword			
86.	Knife		122.	Whale			
87.	Milk		123.	Rabbit			
88.	Swan		124.	Chair			
89.	Window		125.	Tire			
90.	Ant		126.	Sun			
91.	Chicken		127.	Match			
92.	Hat		128.	Ladder			
93.	Mop		129.	Garlic			
94.	Duck		130.	Rain			
95.	Mirror		131.	Apple			
96.	Eyelash		132.	Farm			
97.	Hammer		133.	Saw			
98.	Whistle		134.	Drum			
99.	Door		135.	Hand			
100.	Fish		136.	Shirt			
101.	Pot		137.	Tent			
102.	Dress		138.	Bat			
103.	Newspaper		139.	Lightning			
104.	Glass		140.	Donkey			
105.	Book		141.	Nail			
106.	Screw		142.	Eyebrow			
107.	Key		143.	Worm			
108.	Hairbrush		144.	Scissors			
109.	Cabbage		145.	Iron			
110.	Moon		146.	Glove			
111.	Table		147.	Ladle			
112.	Butterfly		148.	Carrot			
113.	Ship		149.	Shark			
114.	Ankle		150.	Hair			
115.	Fireworks		151.	Wrench			
116.	Eye glasses		152.	Building			
117.	Onion						
118.	Lizard						

EK – 3 Türkçe Adlandırma Etkinliği Sözcük Listesi**Ad-Soyad:****Değerlendirme Tarihi:**

TR		doğru	yanlış			doğru	yanlış
1.	Uçak			42.	Elbise		
2.	Timsah			43.	Davul		
3.	Ayak bileği			44.	Ördek		
4.	Karınca			45.	Kartal		
5.	Elma			46.	Kulak		
6.	Top			47.	Yumurta		
7.	Ahır			48.	Dirsek		
8.	Sepet			49.	Zarf		
9.	Yarasa			50.	Göz		
10.	Yatak			51.	Gözlük		
11.	Arı			52.	Kaş		
12.	Zil/çan			53.	Kirpik		
13.	Battaniye			54.	Çiftlik		
14.	Kitap			55.	Havayifişek		
15.	Kutu			56.	Balık		
16.	Köprü			57.	Bayrak		
17.	Süpürge			58.	Ayak		
18.	Kova			59.	Kurbağa		
19.	Bina			60.	Sarımsak		
20.	Yağ			61.	Bardak		
21.	Kelebek			62.	Eldiven		
22.	Lahana			63.	Keçi		
23.	Mum			64.	Üzüm		
24.	Havuç			65.	Saç		
25.	Zincir			66.	Saç fırçası		
26.	Sandalye			67.	Çekiç		
27.	Peynir			68.	El		
28.	Tavuk			69.	Şapka		
29.	Çene			70.	Kanca		
30.	Bulut			71.	At		
31.	Tarak			72.	Ev		
32.	Mısır			73.	Ütü		
33.	İnek			74.	Anahtar		
34.	Salatalık			75.	Bıçak		
35.	Kupa			76.	Merdiven		
36.	Geyik			77.	Kepçe		
37.	Sıra			78.	Fener		
38.	Köpek			79.	Yaprak		
39.	Bebek			80.	Şimşek		
40.	Eşek			81.	Kertenkele		
41.	kapı			82.	Kilit		
1.							

2. TR							
		doğru	yanlış			doğru	yanlış
83.	Kibrit		118.	Ayakkabı			
84.	Süt		119.	Kürek			
85.	Ayna		120.	Lavabo			
86.	Ay		121.	Etek			
87.	Paspas		122.	Terlik			
88.	Fare		123.	s.böcek			
89.	Ağız		124.	Yılan			
90.	Bıyık		125.	Kar			
91.	Çivi		126.	Sabun			
92.	Gazete		127.	Çorap			
93.	Rahibe		128.	Örümcek			
94.	Hemşire		129.	Kaşık			
95.	Soğan		130.	Sincap			
96.	Portakal		131.	Yıldız			
97.	Boya fırçası		132.	Tabure			
98.	Tablo		133.	Güneş			
99.	Bezelye		134.	Kuğu			
100.	Domuz		135.	Kılıç			
101.	Yastık		136.	Masa			
102.	Sürahi		137.	Çadır			
103.	Kap		138.	Lastik			
104.	Bal kabağı		139.	Tuvalet			
105.	Para çantası		140.	Ağaç			
106.	Tavşan		141.	şemsiye			
107.	Turp		142.	Vazo			
108.	Yağmur		143.	Yelek			
109.	Tırpan/tırmık		144.	Cüzdan			
110.	Jilet/t.bıçağı		145.	Saat			
111.	Yüzük		146.	Karpuz			
112.	Testere		147.	Balina			
113.	Makas		148.	Düdük			
114.	Vida		149.	Pencere			
115.	Köpek balığı		150.	Kurt			
116.	Koyun		151.	İngiliz anahtarı			
117.	Gemi		152.	Ev			
118.	gömlek						

Ek 4. Doğru ve Yanlış Kabul Edilen Adlandırmalar

Yanlış Adlandırmalar	Doğru Kabul Edilen Adlandırmalar	Türkçe	İngilizce	Doğru Kabul Edilen Adlandırmalar	Yanlış Adlandırmalar	Yanlış Adlandırmalar
-	-	Yılan	Snake	-	-	-
=	Çingirak	Zılcak	Bel	Plane	Ring	-
-	-	Tarak	Comb	-	-	Hairbrush
-	-	Sıra	Desk	-	-	Brush
Atkı	-	Battaniye	Blanket	--	-	Table and Chair
Havlu	-	-	-	-	-	Towel
Kaşkol	-	-	-	-	-	Shawl
Anahtar	Qışak kilit	Kilit	Goatlock	Capricorn	Padlock	Sheep
Klozet	-	Tuvalet	Toilet	Water	closet	Closet
Kolsuz ceket	-	Yelek	Vest	-	-	Lavatory
-	-	Kova	Bucket	-	-	Pot
-	-	Süpürge	Broom	-	-	bin
-	-	Kablosuz	Painting	Picture	Sweetcorn	Cleaning
-	-	Mısır	Corn	Picture	Sweetcorn	Sweater
-	-	Karpuz	Watermelon	-	-	basket
İşık	-	Fener	Lantern	-	-	Cover
Avize	-	Dirsek	Elbow	-	-	Sweep
Lamba	-	Fare	Mouse	-	-	Sweeper
Faraj	-	Kürek	Shovel	-	-	View
Sokak lambası	-	Cüzdan	Wallet	-	-	Portrait
-	-	Bezelye	Peas	-	-	Melon
-	Şilte	Yatak	Bed	-	-	Arm
-	-	Timsah	Alligator	-	-	Lightning
-	-	Sincap	Squirrel	-	-	Chandelier
Oturak	-	Tabure	Stool	-	-	Postlamp
Akbaba	-	Kartal	Eagle	-	-	Purse
-	-	Üzüm	Grape	-	-	Bean
-	Bebek	Lavabo	Sink	-	-	Matress
-	Çengel	Oyuncak bebek	Doll	-	-	Bed
-	-	Kanca	Hook	-	-	Matress
-	-	Cene	Chin	-	-	Matress
-	-	Domuz	Pig	-	-	Matress
-	-	Tirmik	Rake	-	-	Matress
-	Yağ	Terlik	Slipper	-	-	Matress
-	-	Tereyağ	Butter	-	-	Matress
Bardak	Kadeh	Kupa	Cup	-	-	Matress
Yumurtalık	Sümüklüböcek	Salyangoz	Snail	-	-	Matress
Maşrapa	-	Balkabağı	Pumpkin	-	-	Matress
Uçan haşarı	Hıyar	Salatalık	Cucumber	-	-	Matress
Soğan	-	Turp	Radish	-	-	Matress

Pancar					Turnip
--------	--	--	--	--	--------

Yanlış Adlandırmalar	Doğru Kabul Edilen Adlandırmalar	Türkçe	İngilizce	Doğru Kabul Edilen Adlandırmalar	Yanlış Adlandırmalar
--	-	Rahibe	Nun	Sisters	
Suluboya	Fırça Suluboya fırçası	Boya Fırçası	Paint brush	Brush	Painting Watercolor
-	-	Kuşu	Swan	-	Goose Duck
Böcek	-	Karınca	Ant	-	Insect Cockroach
Horoz	-	Tavuk	Chicken	Hen	Roster
Süpürge Yer sileceği Yer silici Vileda Yer silme bezi	-	Paspas	Mob	Mat	Sweeper Broom Duster Cleaner Sweep Stick
Göz	-	Kirpik	Eyesh	-	eyelid
-	-	Düdük	Whistle	-	Blow Blower
-	-	Tencere	Pot	-	Cup Pan Bowl
Çivi		Vida	Screw	-	Nail Bolt
Tarak	Fırça	Saç fırçası	Hairbrush	Brush	Comb
Marul	-	Lahana	Cabbage	-	-
-	--	Masa	Table	-	Desk
		Gemi	Ship	Cruise	-
-	-	Bilek	Ankle	-	Wrist Wrinkle Knee
Maytap	-	Havayifışek	Firework	Firecracker	-
-	-	Gözlük	Eyeglasses	Spectacle	-
Semender	-	Kertenkele	Lizard	-	Reptile
-	-	Zincir	Chain	-	Anchor
Ağıl İnek Kulübe	-	Ahır	Barn	-	Cow Farm Shelter Cottage
-	-	Kılıç	Sword	-	Sworn Swear
Balık Picture	-	Balina	Whale	-	Dolphin Fish

					Picture
--	--	--	--	--	---------

Yanlış Adlandırmalar	Doğru Kabul Edilen Adlandırmalar	Türkçe	İngilizce	Doğru Kabul Edilen Adlandırmalar	Yanlış Adlandırmalar
-	-	Tavşan	Rabbit	Bunny	
Tekerlek	-	Lastik	Tire	Rubber	Wheel
-	-	Kibrit	Match		Lighter
Tablo	-	Yağmur	Rain	Rain drop	Art product
-	-	Davul	Drum	-	Drummer Thambur (*)
-	-	El	Hand	-	Finger
Yıldırım	-	Şimşek	Lightning	-	Light Thunder Thunderstorm
-	-	Kaş	Eyebrow	-	Eyeshash
--	-	Ev	House	-	Building
	-	Geyik	Deer	-	Goat
Bıçak	-	Makas	Scissors	-	-
-	-	Eldiven	Gloves	-	Mittens
-	-	Kepçe	Laddle	-	Holder Spoon
Kerpeten Anahtar Ayarlı pense	Kurbağacık	İngiliz anahtarı	Wrench	-	Tightner Driver
-	Apartman	Bina	Building	Apartment Apartment building Apartment Block	

EK 5. Türkçe Anlamsal Yakınlık Tahmini Anketi

Yönerge:										
Bu etkinlikte, aşağıda verilen sözcük çiftleri hakkında karar vermeniz bekleniyor. Lütfen, her bir sözcük çiftinin anlam açısından ne kadar yakın/benzer olduklarını rakamlarla saptayın. Eğer bilmediğiniz sözcük var ise, o sözcük çifti ile ilgili bir işlem yapmayınız.										
	Katılımcı adı	Anlam ilişkisi (1=en yüksek; 4=en düşük)				Değ.tarihi	Anlam ilişkisi (1=en yüksek; 4=en düşük)			
	STIMULUS	1	2	3	4		1	2	3	4
1	cüzdandan-para çantası									
2	yıldız-güneş				35	şapka-eldiven				
3	kupa-bardak				36	anahtar-kilit				
4	kaz-ördek				37	inek-katır				
5	kulübe-ev				38	mısır-bezelye				
6	kılıç -bıçak				39	matkap-İngiliz anahtarı				
7	masa-sıra				40	kolye-yüzük				
8	kuğu-kaz				41	bacak-kol				
9	eşek-at				42	örümcek-karınca				
10	keçi-koyun				43	yelek-tişört				
11	vida-çivi				44	sürahi-su ısıtıcı				
12	etek-elbise				45	kertenkele-yılan				
13	bıçak-kılıç				46	yatak-uyku tulumu				
14	valiz-bavul				47	bezelye-havuç				
15	at-inek				48	yağmur-kar				
16	ayakkabı-çorap				49	yağ-süt				
17	balık-köpekbalığı				50	süt-peynir				
18	süpürge- mob				51	çivi-çekiç				
19	ördek-tavuk				52	çekiç-matkap				
20	hindi-ördek				53	çilek-portakal				
21	portakal-elma				54	kulak-göz				
22	çatal-kaşık				55	patates-soğan				
23	ahır-ev				56	kelebek-arı				
24	tarak-fırça				57	kemer-kravat				
25	bıçak-çatal				58	balina-balık				
26	köpek balığı-balina				59	havuç-patates				
27	timsah-kertenkele				60	kurbağa-kertenkele				
28	tabure-sandalye				61	eldiven-şapka				
29	ağaç-yaprak				62	bina-okul				
30	soğan-sarımsak				63	makas-bıçak				
31	tavşan-sincap				64	kereviz-soğan				
	kitap-gazete					yarasa-kuş				

32					65					
33	palto-gömlek				66	şeker-kurabiye				
34	jilet-bıçak				67	tava-tencere				
<p>Yönerge: Bu etkinlikte, aşağıda verilen sözcük çiftleri hakkında karar vermeniz bekleniyor. Lütfen, her bir sözcük çiftinin anlam açısından ne kadar yakın/benzer olduklarını rakamlarla saptayın. Eğer bilmediğiniz sözcük var ise, o sözcük çifti ile ilgili bir işlem yapmayınız.</p>										
	Katılımcı adı	Anlam ilişkisi (1=en yüksek; 4=en düşük)				Değ.tarihi	Anlam ilişkisi (1=en yüksek; 4=en düşük)			
	STIMULUS	1	2	3	4		1	2	3	4
68	peynir-yağ				97	faraş-elektrik süpürgesi				
69	uyku tulumu- çadır				98	lavabo-sabun				
70	üzüm-çilek				99	havai fişek-kibrit				
71	masa-sandalye				100	bavul-kutu				
72	ev-cami				101	kavun-kabak				
73	ay-yıldız				102	testere-çekiç				
74	koyun-at				103	gömlek-etek				
75	İngiliz anahtarı- pense				104	etek-elbise				
76	boya fırçası- tablo				105	pasta-dondurma				
77	sürahi-kupa				106	tırmık-kürek				
78	yağmurluk- şemsiye				107	kibrit-mum				
79	köpek-koyun				108	kilit-kapı				
80	süpürge-tırmık				109	davul-düdük				
81	kunduz-rakun				110	şemsiye-değnek				
82	sümüklüböcek- solucan				111	büfe-dolap				
83	palto-elbise				112	lahana-salatalık				
84	kereviz-lahana				113	lavabo-tuvalet				
85	mektup-zarf				114	at-köpek				
86	pencere-kapı				115	bal kabağı-patates				
87	tuvalet-lavabo				116	saç fırçası-saç kurutma makinesi				
88	geyik-keçi				117	dirsek-diz				
89	topaç-top									
90	battaniye-yastık									
91	mum-fener									
92	yelek-önlük									
93	ampul-mum									
94	mandal-askı									
95	turp-havuç									
96	kova- paspas/mob									

EK 6. İngilizce Anlamsal Yakınlık Tahmini Anketi

Direction: For this task, you need to make decisions about pairs of words. Please look at each pair of words and decide how similar the words are in meaning. If you do not know a word, cross it out and do not do anything else with that pair of words.												
	Subject	Semantic Relatedness score (1=highest; 4=lowest)					Date	Semantic Relatedness score (1=highest; 4=lowest)				
	STIMULUS	1	2	3	4		1	2	3	4		
1	wallet-purse					37	cow-mule					
2	star-sun					38	corn-peas					
3	cup-glass					39	drill-wrench					
4	goose-duck					40	necklace-ring					
5	cabin-house					41	leg-arm					
6	sword-knife					42	spider-ant					
7	table-desk					43	vest-shirt					
8	swan-duck					44	pitcher-kettle					
9	donkey-horse					45	lizard-snake					
10	goat-sheep					46	bed-sleeping bag					
11	screw-nail					47	peas-carrots					
12	skirt-dress					48	rain-snow					
13	knife-sword					49	butter-milk					
14	suitcase-trunk					50	milk-cheese					
15	horse-cow					51	nail-hammer					
16	shoe-sock					52	hammer-drill					
17	fish-shark					53	strawberry-orange					
18	broom-mop					54	ear-eye					
19	duck-chicken					55	potato-onion					
20	turkey-duck					56	butterfly-bee					
21	orange-apple					57	belt-tie					
22	fork-spoon					58	whale-fish					
23	barn-house					59	carrot-potato					
24	comb-hairbrush					60	frog-lizard					
25	knife-fork					61	glove-hat					
26	shark-whale					62	building-school					
27	alligator-lizard					63	scissors-knife					
28	stool-chair					64	celery-onion					
29	tree-leaf					65	bat (animal)-bird					
30	onion-garlic					66	candy-cookies					
31	rabbit-squirrel					67	frying pan-pot					
32	book-newspaper					68	cheese-butter					
33	coat-shirt					69	sleeping bag-tent					
34	razor-knife					70	grapes-strawberry					

35	hat-glove					71	table-chair				
36	key-lock					72	house-church				

Direction:

For this task, you need to make decisions about pairs of words. Please look at each pair of words and decide how similar the words are in meaning. If you do not know a word, cross it out and do not do anything else with that pair of words.

	Subject	Semantic Relatedness score (1=highest; 4=lowest)				Date	Semantic Relatedness score (1=highest; 4=lowest)				
		1	2	3	4		1	2	3	4	
		STIMULUS									
73	moon-star					97	dustpan-vacuum cleaner				
74	sheep-horse					98	sink-soap				
75	wrench-pliers					99	fireworks-matches				
76	paintbrush-painting					100	suitcase-box				
77	pitcher-cup					101	watermelon-pumpkin				
78	raincoat-umbrella					102	saw-hammer				
79	dog-sheep					103	shirt-skirt				
80	broom-rake					104	shirt-dress				
81	beaver-raccoon					105	cake-ice cream				
82	snail-worm					106	rake-shovel				
83	coat-robe					107	match-candle				
84	celery-cabbage					108	lock-door				
85	letter-envelope					109	drum-whistle				
86	window-door					110	umbrella-cane				
87	toilet-sink					111	dresser-cupboard				
88	deer-goat					112	cabbage-cucumber				
89	top(toy)-ball					113	bathroom sink-toilet				
90	blanket-pillow					114	horse-dog				
91	candle-flashlight					115	pumpkin-potato				
92	vest-apron					116	hairbrush-hairdryer				
93	light bulb-candle					117	elbow-knee				
94	clothespin-hanger										
95	radish-carrot										
96	Bucket /pail-mop										